

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra obchodu a cestovního ruchu

Bakalářská práce

Potravinové banky v podmínkách České republiky

Vypracovala: Kristýna Škabradová
Vedoucí práce: Ing. Hana Doležalová, Ph.D.

České Budějovice 2016

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Fakulta ekonomická

Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kristýna ŠKABRADOVÁ**
Osobní číslo: **E13306**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Obchodní podnikání**
Název tématu: **Potravinové banky v podmínkách ČR**
Zadávací katedra: **Katedra obchodu a cestovního ruchu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Identifikace obecné praxe potravinových bank a jejich rozšíření v ČR. Dotazníkové šetření na úrovni všech potravinových bank v ČR.

Metodický postup:

1. Studium odborné literatury a zpracování literární rešerše.
2. Dotazníkové šetření na úrovni potravinových bank a nevládních organizací.
3. Formulace závěrů.

Rámcová osnova:

1. Úvod
2. Literární rešerše
3. Cíle a metodika
4. Vlastní práce
5. Závěr
6. Seznam literatury
7. Přílohy.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **40 - 50 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury:

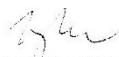
Brunclíková, L. & Daniel Sosna. (2014). *Jednorázová společnost? Sledování konzumních vzorců v urbánním prostředí.* **Lidé města 16, 2014 (1).** 67-98.
Brunclíková, L. & Daniel Sosna. (2014). *Cesta do hlubin kontejneru.* **AntropoWebzin 10, 2014 (1).** 1-9
Douglas, M. & Isherwood, B. (2001). *The World of Goods. Towards an Anthropology of Consumption.* **London: Routledge**
Saul, N. & Curtis, A. (2013). *The Stop: How the fight for good food transformed a community and inspired a movement.* **Toronto: Random House Canada.**
Stuart, T. (2009). *Waste: uncovering the global food scandal.* **London: Penguin.**
www.wfp.org
www.potravinovabanka.cz
www.eurofoodbank.eu

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Hana Doležalová, Ph.D.**
Katedra obchodu a cestovního ruchu

Datum zadání bakalářské práce: **16. ledna 2015**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2016**

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentů 13 370 05 České Budějovice

Ing. Viktor VOJTKO, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 6. března 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

8. 4. 2016

.....

Kristýna Škabradová

Poděkování

Mé poděkování patří Ing. Haně Doležalové, Ph.D. za odborné vedení, ochotu a trpělivost, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala.

Děkuji také Mgr. Iljovi Hradeckému a Fabrice Martinu Plichtovi za cenné informace týkající se fungování potravinových bank. Dále všem zástupcům potravinových bank v České republice za vyplnění dotazníku a za poskytnutí dalších poučení, údajů a dat, které pomohly zkompletovat tuto práci. Jmenovitě bych chtěla poděkovat PhDr. Věře Doušové a Miroslavu Krajcigrovi, kteří mi umožnili poznat fungování potravinové banky v praxi.

V neposlední řadě bych chtěla poděkovat Ing. Peterovi Halajovi, za poskytnutí informací ohledně Národní potravinové sbírky.

Obsah

1	ÚVOD	3
2	LITERÁRNÍ REŠERŠE	4
2.1	Potravinový problém	4
2.1.1	Potravinová bezpečnost	6
2.1.2	Nedostatečná výživa a hlad	6
2.1.3	Skrytý hlad	7
2.1.4	Hloubka deficitu hladu	7
2.1.5	Rozsah hladu	7
2.1.6	Příčiny potravinového problému	9
2.1.7	Způsoby a možnosti řešení potravinového problému	10
2.2	Plýtvání potravinami	12
2.2.1	Plýtvání potravinami v Evropské unii	12
2.2.2	Skladba potravinového odpadu podle druhu potravin	13
2.2.3	Skladba potravinového odpadu podle původu	13
2.2.4	Plýtvání potravinami ve světě	14
2.2.5	Plýtvání potravinami a životní prostředí	15
2.2.6	Plýtvání související s označením doby spotřeby	16
2.2.7	Způsoby řešení problému plýtvání potravinami	17
2.2.8	Hlad a plýtvání potravinami v kontextu udržitelného rozvoje	20
2.3	Potravinové banky	21
2.3.1	Definice potravinových bank	21
2.3.1	Modely potravinových bank	21
2.3.2	Základní principy	22
2.3.3	Organizace zastřešující potravinové banky	23
2.3.4	Historie potravinových bank ve světě	25
2.3.5	Historie potravinových bank v Evropě	25
2.4	Potravinové banky v České republice	27
2.4.1	Vznik potravinových bank	27

2.4.2	Struktura potravinových bank	28
2.4.3	Právní forma	31
2.4.4	Potřebné zdroje	31
2.4.5	Financování potravinové banky prostřednictvím dotací	33
2.4.6	Projekty spojené s potravinovými bankami	36
3	METODIKA	38
3.1	Cíl práce	38
3.2	Metodický postup	38
4	PRAKTICKÁ ČÁST	40
4.1	Dotazníkové šetření na úrovni potravinových bank	40
4.2	Národní potravinová sbírka	52
4.2.1	Pozorování	52
4.2.2	Vyhodnocení Národní potravinové sbírky	57
4.3	Založení Potravinové banky Jihočeského kraje	62
5	ZÁVĚR	72
I.	SUMMARY AND KEYWORDS	74
II.	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	75
III.	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	
IV.	SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK	
V.	SEZNAM PŘÍLOH	
VI.	PŘÍLOHY	

1 Úvod

Potravinový problém můžeme zařadit mezi největší globální problémy světa. Tento problém má dvě strany, na jedné straně existuje nedostatek potravin a s ním spojená nedostatečná výživa a hlad. Na druhé straně pak přebytek potravin a v kontextu s ním plýtvání potravinami a obezita.

Plýtvání potravinami se v posledních letech stalo velmi aktuálním a závažným tématem. Objem potravin, kterým je plýtváno, se každoročně zvyšuje. Některé odhady uvádějí až 1,3 miliard tun znehodnocených potravin ročně na celém světě. Proto se s tímto problémem snaží bojovat jednotlivci, neziskové organizace, hnutí, ale i například vlády jednotlivých států a nadnárodní organizace.

Pokud by se tento problém neřešil, mělo by to katastrofální dopad na naši planetu, jelikož plýtvání potravinami se odráží nejen na ekonomice, ale hlavně na životním prostředí. Přitom se zároveň jedná o velkou výzvu k řešení otázky hladu a podvýživy.

Jedním z řešení, jak může naše společnost pomoci omezit plýtvání potravinami je zřizování potravinových bank. Potravinové banky jsou nevládní neziskové organizace, které shromažďují potraviny a dále je redistribuují neziskovým organizacím, které bojují proti hladu. Cílem potravinových bank je pomáhat potřebným lidem, kteří nemají dostatečné prostředky, aby zajistili přísun základních potravin sobě a své rodině. Zamezit plýtvání potravinami, které by jinak byly znehodnoceny. Například z důvodu blížícího se data spotřeby nebo poškození obalu, které neohrožuje bezpečnost výrobku.

Činnost potravinových bank je dlouhodobá a celoroční, existují však nárazové aktivity, které pomáhají informovat spotřebitele o existenci hladu v naší společnosti a upozornit na aktuální problém spojený s plýtváním potravinami. Řadíme sem například Národní potravinovou sbírku, která má v České republice velký ohlas.

Cílem práce je analyzovat činnost potravinových bank v České republice. Přiblížit průběh konkrétní potravinové sbírky a podpořit vznik potravinové banky v Jihočeském kraji.

2 Literární řešerše

2.1 Potravinový problém

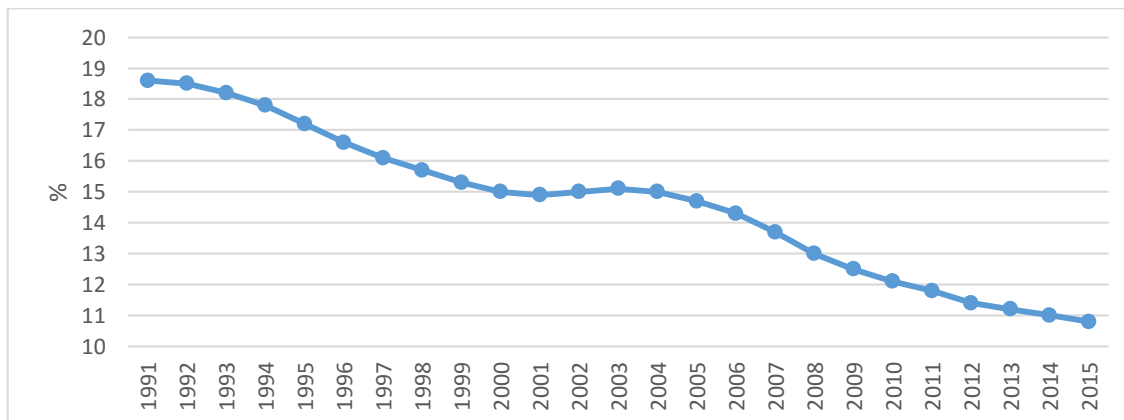
Potravinový problém je vnímán jako jeden z nejvýznamnějších globálních problémů současného světa. Představuje široký souhrn ekonomických, sociálních, demografických, technologických a politických aspektů produkce, rozdělování, směny a spotřeby potravin. Tento problém je zdrojem napětí a představuje vážnou hrozbu pro společnost. (Jeníček, 2003)

„Hlad vlka žene z lesa.“

Srbské přísloví

FAO uvádí 793 milionů podvyživených¹, což je 10,8 % ze světové populace (konkrétně 12,9 % v rozvojových zemích a méně než 5 % ve vyspělých zemích). FAO však uvádí, že dochází ke zlepšování, jelikož můžeme zaznamenat pokles o 218 milionů podvyživených oproti stavu před 25 lety a o 169 milionů oproti stavu před 10 lety (FAO, 2015). Tento pokles je přehledněji znázorněn na následujícím grafu.

Graf 1: Podíl podvyživených lidí na celkové populaci

Zdroj: Vlastní zpracování (dle FAO, 2015)

Ale potravinový problém není způsoben jen existencí hladu a podvýživy ve světě. Potravinový problém zahrnuje i protichůdný jev a to nadbytečný příjem potravin vedoucí k obezitě. Nedostatečný příjem potravin je spojen s nízkým přísunem energie z potravin,

¹ Podvýživa je stav, při kterém není člověk schopen dosáhnout úrovně jídla, která by uspokojila jeho denní energetický příjem. Tento stav trvá minimálně jeden rok. (FAO, 2015)

chřadnutím, zakrsnutím a nízkým body mass indexem². Na druhé straně nadváha a obezita s sebou přinášejí riziko rozvoje chronických onemocnění, jako jsou kardiovaskulární onemocnění nebo cukrovka. (Jeníček & Foltýn, 2010)

V roce 2008 trpělo nadváhou více než 1,4 miliardy dospělých a z nich nejméně půl miliardy trpělo obezitou. Minimálně 2,8 milionů lidí zemře na následky způsobené obezitou a nadváhou každý rok. Nadváha a obezita jsou tak spojeny s více úmrtími na celém světě, než způsobuje podváha³. Tento problém se samozřejmě netýká jen dospělých, ale čím dál tím častěji i dětí. Celosvětově 42 milionů dětí předškolního věku trpí nadváhou. (World Health Organization, 2016)

Na jedné straně máme tedy přebytek a na druhé nedostatek potravin. Přebytek potravin je pochopitelně spojen s rozvinutými zeměmi a nedostatek s rozvojovými zeměmi. Mezi země s nejnižší úrovní spotřeby potravin patří například země subsaharské Afriky (Rwanda, Etiopie) a některé oblasti Asie (KLDR, Afganistán) (Jeníček, 2003). Mezi země s vysokou úrovní obezity řadíme Spojené státy, Kanadu, Mexiko, Austrálii a z evropských zemí pak Spojené království a Českou republiku. (Boseley & Davidson, 2015)

Již v polovině 70. let, kdy naše populace byla skoro poloviční, a na světě žily 4 miliardy obyvatel, se předpokládalo, že je možné uživit dvacetimiliardovou světovou populaci. Přestože dnes lze v globálním měřítku vyrobit dostatek potravin pro celou sedmimiliardovou populaci, stále existují rozsáhlé oblasti hladu a podvýživy. Z toho lze předpokládat, že hlad není způsoben nedostatkem potravin ve světě, ale hlad je základním projevem chudoby. (Jeníček, 2003)

V práci bude dále věnována pozornost potravinovému problému, který souvisí s nedostatkem potravin a hladem.

² BMI (Body Mass Index), neboli index tělesné hmotnosti, se využívá ke zjišťování podváhy a nadváhy dospělých na celém světě. Stav BMI se počítá vydělením hmotnosti (v kg) výškou na druhou (v m). FAO a Světová zdravotnická organizace doporučují hodnotu BMI pro zdravého dospělého jedince v rozmezí od 18,5 do 25. (Jeníček, Foltýn, 2010)

³ Dle WHO je hranice podváhy BMI nižší než 18,5. (World Health Organization, 2016)

2.1.1 Potravinová bezpečnost

V roce 1974 definovala World Food Conference potravinovou bezpečnost jako dostupnost adekvátních potravinových zásob v každé době s cílem udržet rostoucí spotřebu potravin a vyrovnat kolísání produkce potravin a jejich cen. (Commision of the European Communities, 1974)

V dnešním pojetí je potravinová bezpečnost stav, kdy mají všichni lidé po celou dobu *fyzický, sociální a ekonomický přístup k dostačující, bezpečné a výživné stravě, tak aby naplnili svoje potravní potřeby a získali předpoklady pro aktivní a zdravý život*. Potravinová bezpečnost kolísá v důsledku oblastních rozdílů v dostupnosti potravin. Jak již bylo řečeno, některé oblasti mají nadbytek, jiné strádají. (Jeníček & Foltýn, 2010)

Pro srovnání byl sestaven žebříček potravinové bezpečnosti, ve spolupráci s The Economist. Každé zemi byl přiřazen Globální index potravinové bezpečnosti (který souvisí se třemi hlavními problémy – cenou, dostupností a kvalitou potravin). Na první příčce za rok 2015 se umístily Spojené státy (které získaly skóre 89 ze 100 možných). Dále Singapur (88,2), Irsko (85,4) a Rakousko (85,1). (The Economist, 2015b)

Česká republika se umístila na 25. místě se skórem 74,9. Jako silné stránky byly v naší zemi oceněny kvalitní výživové normy, přítomnost programů bezpečnosti potravin, přístup k financování pro zemědělce, bezpečnost potravin apod. Naopak výzvou pro zlepšení jsou veřejné výdaje na výzkum a vývoj v zemědělství. (The Economist, 2015a)

2.1.2 Nedostatečná výživa a hlad

Hlad je způsob, kterým tělo signalizuje nedostatek základních živin (bílkovin, tuků, sacharidů) a vyžaduje jejich přísun. Hlad může zapříčinit podvýživu nebo nesprávnou výživu, která souvisí se složením potravin.

Problém hladu může být rozdělen do dvou skupin, a to na hladomory a endemické deprivace. Hladomor je charakterizován jako akutní nedostatek potravin doprovázený epidemiemi. Důsledkem hladomoru zemřou řádově miliony lidí. Méně viditelnou skupinou je endemická deprivace⁴, jejímž důsledkem zemře také daleko více lidí než důsledkem hladomoru. Hlavní negativní dopady na lidský život představuje nejen zvýšená míra úmrtnosti, ale i zkracování délky života a vyšší výskyt nemocí. (Jeníček & Foltýn, 2010)

⁴ Endemická deprivace je dlouhodobý nedostatek potravin. (Klápová, 2012)

2.1.3 Skrytý hlad

I když se počet hladovějící stále snižuje, tak více než 2 miliardy lidí trpí tzv. skrytým hladem, tj. nedostatek vitamínů, minerálů a stopových prvků (vitamin A, zinek, jód, železo...). Ten ohrožuje nejen rozvojové země, ale i například Evropu, jelikož skrytý hlad může ohrožovat i ty, kteří přijímají dostatek kalorií. Tato forma oslabuje imunitní systém a také může končit smrtí. (Hronová, 2015)

Skrytý hlad obvykle nastupuje ruku v ruce se stravou, která postrádá rozmanitost a nezaahrnuje dostatečné množství ovoce, zeleniny, mléčných výrobků, masa a ryb, které jsou zdrojem mikroživin.

Nejnáchylnější na nedostatek mikroživin jsou děti a ženy. Mikroživiny mají velký význam pro normální růst a vývoj. Pro ženy jsou obzvláště důležité (vyšší potřeba železa) v období těhotenství a plodných dnů. (Jeníček & Foltýn, 2010)

Jak již bylo řečeno, skrytý hlad je obzvláště nebezpečný u dětí, speciálně v prvních 1 000 dnech života (od početí do 2 let života). Nevratně brzdí fyzický i psychický vývoj, což s sebou nese i zhoršení produktivity jedinců v dospělosti. To s sebou přináší i ekonomické propady celé země. Jedná se tedy o začarovaný kruh, který je třeba řešit, aby mohl být zajištěn rozvoj státu. (Hronová, 2015)

2.1.4 Hloubka deficitu hladu

Podle FAO je tímto pojmem označováno průměrné množství energie, které podvyživenému v určité zemi chybí k tomu, aby si při mírném fyzickém zatížení mohl zachovat svou fyzickou hmotnost. Hloubka hladu se měří v kcal (resp. v kJ) na osobu za den. Tento ukazatel přináší přehled o počtu kilokalorií chybějících ve stravě podvyživených lidí a pomáhá k získání představy o potravinovém deficitu ve vybrané zemi. (Jeníček & Foltýn, 2010)

Dlouhodobě nejhorší situace je ve státě Haiti, kde se hloubka hladu pohybuje okolo 500 kcal na osobu za den. Dále je obecně situace špatná ve státech Subsaharské Afriky. Přehled „top 10“ nejvíce postižených zemí hloubkou hladu je zobrazen v Příloze č. 1.

2.1.5 Rozsah hladu

V publikace *The State of Food Insecurity in the World (FAO, 2008)* se nachází komplexní analýza problému hladu ve světě. Analýza bere v úvahu následující faktory:

- výskyt hladu (podíl podvyživených lidí na celkové populaci);
- hloubku hladu v jednotlivých zemích.

Kombinací těchto parametrů vzniklo celkem 5 skupin zemí dle rozsahu hladu (skupina A až E). Pod označením „rozsah hladu“ FAO rozumí kombinaci podílu podvyživených obyvatel a hloubky hladu v určité zemi. Skupiny jsou seřazeny vzestupně podle rozsahu hladu: ve skupině A se nachází země s nejnižším rozsahem hladu, ve skupině E země s nejvyšším rozsahem.

Charakteristika jednotlivých skupin:

- **Skupina A**

Země, ve kterých existuje nízký podíl podvyživených a zároveň malá hloubka hladu (hladovějící lidé mají poměrně malý hlad). Sem patří všechny rozvinuté země, většina tranzitivních ekonomik a pár rozvojových zemí, zejména ropných států.

- **Skupina B**

Země se středním výskytem podílu podvyživených a zároveň s malou hloubkou hladu, nebo země s nízkým podílem podvyživených a zároveň se střední hloubkou hladu. Do této kategorie patří Rusko, část bývalých sovětských republik a některé rozvojové země.

- **Skupina C**

Země se středním výskytem podílu podvyživených a střední hloubkou hladu (většina zemí Latinské Ameriky, Čína a některé další rozvojové země).

- **Skupina D**

Země s vysokým podílem podvyživených a střední hloubkou hladu nebo země se středním podílem podvyživených a velkou hloubkou hladu (Indie, Pákistán a další rozvojové země).

- **Skupina E**

Země s vysokým podílem podvyživených a zároveň s velkou hloubkou hladu (většina zemí subsaharské Afriky, Haiti, Afghánistán, Mongolsko, KLR a Bangladéš). (Jeníček & Foltýn, 2010)

2.1.6 Příčiny potravinového problému

Příčiny lze rozdělit na dvě skupiny. Do první skupiny můžeme zařadit příčiny, na kterých se podílí člověk (jak v menší, tak ve větší míře). Obecně sem můžeme zařadit příčiny vyplývající z rostoucího počtu obyvatelstva, vlivu člověka na životní prostředí (skleníkový efekt, degradace půdy), politické příčiny apod. Do druhé skupiny spadají příčiny, na kterých se člověk přímo nepodílí, například vliv klimatu. Tyto příčiny nebudou v práci uvedeny, jelikož je člověk nemůže přímo ovlivnit. (Jeníček & Krepl, 2003)

Příčiny způsobené člověkem

- **Degradace půdy**

Řadíme sem nepřiměřené zemědělské využití půdy, odlesňování, odstranění přirozené vegetace, časté použití těžké mechanizace, nadměrné spásání, nevhodné osevní postupy a špatné zavlažovací praktiky. Oblasti, které trpí poškozením půdy, se nacházejí ve většině regionů světa. Nejpodstatnější vliv však mají v zemích, které jsou svými příjmy nejvíce závislé na zemědělství, tj. v rozvojových zemích.

- **Globální oteplování**

Nárůst teplot bude ovlivňovat výnosy zemědělských plodin, například posunem optimálních pěstebních oblastí plodin, změnou zákonitostí srážek, změnou oblastí výskytu škůdců, větší náchylností k záplavám apod. (Jeníček & Foltýn, 2010)

- **Populační příčiny**

Existuje řada rozvojových zemí, jejichž populační růst pokračuje nadměrným tempem. Zároveň tyto země trpí velkou mírou chudoby, hladem a migrací. Navíc snaha o nasycení obyvatel vede dále k plýtvání přírodními zdroji a k ekologickým problémům.

- **Chudoba**

Existuje přímá vazba mezi chudobou a hladem. Chudoba zapříčiňuje chronický hlad a ten zpětně přispívá k chudobě. Extrémní chudoba je hlavní příčinou podvýživy.

- **Politické nepokoje**

Řada rozvojových zemí zvyšuje své vojenské výdaje. Výdaje na zbrojení jsou dvacetkrát vyšší než rozvojová pomoc poskytovaná rozvinutými zeměmi a mezinárodními organizacemi. Nedostatkem potravin jsou nejvíce postiženy země, ve kterých dlouhodobě dochází k válečným konfliktům (Jeníček & Krepl, 2003). I když v Súdánu umírá každý rok

několik set tisíc lidí hladem, tato země vydá ročně na zbrojení 1,5násobek příjmu státního rozpočtu. (Tichá, 2007)

- **Náboženské a kulturní příčiny**

Tyto příčiny pramení z náboženských a kulturních zvyků. Hinduisté odmítají jíst hovězí maso (kráva je posvátné zvíře), muslimové nejedí maso vepřové (vepř je naopak nečisté zvíře). V těchto oblastech je proto nutné najít jiný zdroj bílkovin. Eskymáci například nejedí zeleninu a potřebné vitamíny čerpají z obsahu sobího žaludku. Změna těchto zvyků je dlouhodobá a většinou ani není společensky žádoucí. (Jeníček & Krepl, 2003)

- **Vliv růstu cen ropy a umělých hnojiv**

Do cen potravin se promítají i náklady spojené s nákupem nafty, každý ropný šok zvyšuje náklady zemědělců a rostou ceny potravin apod. (Jeníček & Foltýn, 2010)

2.1.7 Způsoby a možnosti řešení potravinového problému

Existuje několik způsobů, které řeší potravinový problém. Obecně je rozdělujeme to tří skupin podle časového horizontu.

- **Krátkodobá opatření**

Cílem těchto opatření je zabránit nejvážnějším akutním projevům nedostatku potravin. Pro rychlou identifikaci a efektivní řešení problému je nezbytná existence propracovaného informačního systému a strategie rychlé pomoci. Pro rychlou odezvu jsou dobře vybaveny Světový program potravin (WFP), FAO a další organizace.

- **Střednědobá opatření**

Zde hraje primární úlohu podpora ekonomického růstu a omezování nezaměstnanosti. Vláda by měla zajistit podporu makroekonomické stability, odstranění bariér trhu, rozvoj infrastruktury apod. Dále by měla vláda identifikovat potřeby zemědělců a zavést taková opatření, která směřují k vyšší produkci potravin. (Jeníček & Foltýn, 2010)

- **Dlouhodobá opatření**

Pro překonání potravinového problému v dlouhodobém horizontu jsou potřeba tyto skutečnosti: udržitelný ekonomický růst (řada příkladů v Asii ukazuje, že ekonomický růst napomohl k vymýcení hladu, naproti tomuto v Africe absence růstu brání odstranění chudoby a hladu), udržitelný růst potravinové a zemědělské produkce (rozvoj nových zemědělských technologií apod.), existence veřejné politiky podporující rozvoj lidských zdrojů

a rozšiřování sociálních služeb zaměřených na odstranění chudoby. (Jeníček & Krepl, 2003)

2.2 Plýtvání potravinami

„Jedna třetina všech promarněných potravin by nakrmila 795 milionů lidí, kteří trpí hladem.“ (Nink, 2015)

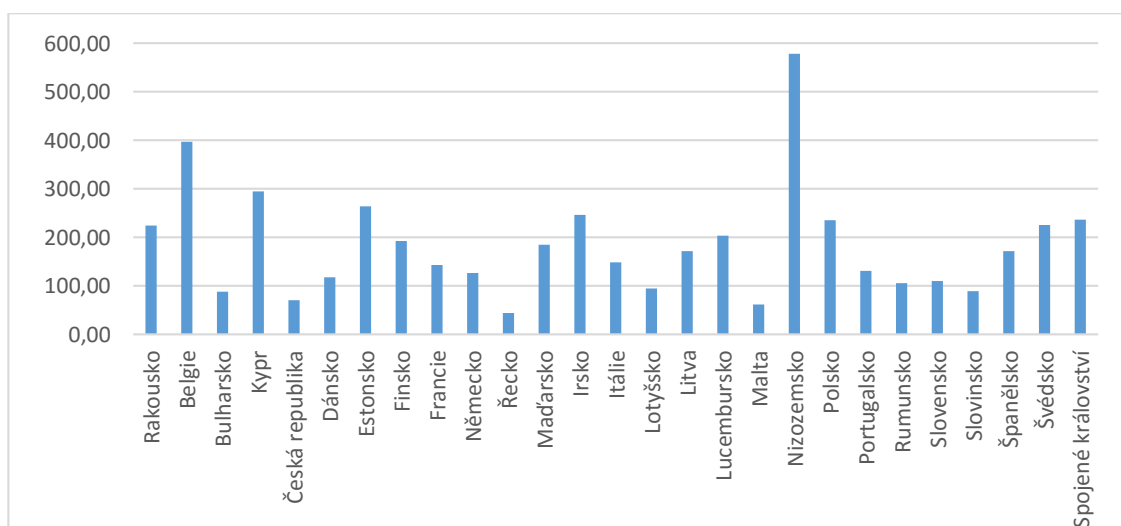
Problematika, která se týká plýtvání potravinami a jejich vyhazování, se stala v posledních letech velmi diskutovaným tématem. Jedna třetina potravin celosvětové produkce, což představuje přibližně 1,3 miliardy tun ročně, je bez dalšího využití vyhozena do odpadu. (Gustavsson, Cederberg, Sonesson, Otterdijk, & Meybeck, 2011)

Ohledně celosvětového rozsahu ztrát a plýtvání v oblasti potravin existuje malá shoda (Grethe, et al., 2011). Vyčíslení ztrát není snadné, jelikož v jednotlivých zemích a fázích produkčního řetězce jsou využívány různé výpočty, ukazatele a metody. V této oblasti je navíc bohužel k dispozici jen velice málo výzkumů. FAO přiznává, že stále neexistuje dostatek výzkumných studií v této oblasti. (Gustavsson, Cederberg, Sonesson, Otterdijk, & Meybeck, 2011)

2.2.1 Plýtvání potravinami v Evropské unii

V Evropské unii se odhaduje roční produkce potravinového odpadu přibližně na 89 milionů tun, neboli 179 kg na obyvatele. Mezi největší producenty tohoto odpadu patří Spojené království (Monier, et al., 2010). Pokud ale přepočteme potravinový odpad na jednoho obyvatele, vítězí Nizozemsko se svými 578 kg na osobu. Naopak mezi nejmenší producenty patří Malta, Lucembursko a Slovinsko, v přepočteném potravinovém odpadu na osobu ale vítězí Řecko s pouhými 44 kg ročně. Situaci přibližuje následující graf.

Graf 2: Produkce potravinového odpadu v EU (kg/obyvatel/rok)

Zdroj: vlastní zpracování (dle Eurostat, 2007 a Monier, et al., 2010)

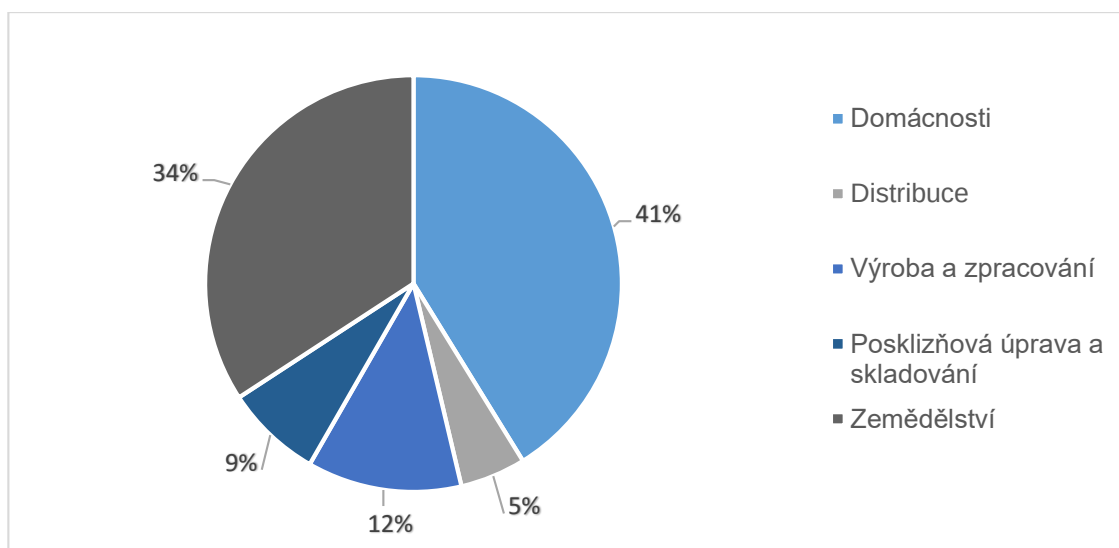
2.2.2 Skladba potravinového odpadu podle druhu potravin

Největší podíl na skladbě potravinového odpadu z domácností má syrová zelenina a ovoce, dále pak pečivo a hotová jídla. Podíl masa a ryb na celkovém množství potravinového odpadu je relativně malý, podíl olejnin a luštěnin je zanedbatelný. Samozřejmě se tyto podíly v jednotlivých státech liší. Nejvíce odpadu z ovoce a zeleniny je vyprodukováno v zemích jižní Evropy (Itálie, Řecko...), nejvíce odpadu z obilovin je vyprodukováno v zemích východní Evropy (Bulharsko, Slovensko, Česká republika). Další země východní Evropy (Polsko, Litva), ale i Velká Británie, vykazují nejvyšší produkci odpadu z kořenové a hlíznaté zeleniny. Nejvíce mléčných výrobků a vajec se vyhodí v zemích severní Evropy (Švédsko, Finsko...). Množství potravinového odpadu z masa je ve všech zemích Evropské unie srovnatelné (Priefer, Jörissen, & Bräutigam, 2013). Skladba potravinového odpadu v Evropské unii je graficky zpracována v Příloze č. 2.

2.2.3 Skladba potravinového odpadu podle původu

V Nizozemsku se na plýtvání potravinami z celých 68 % podílí výrobní sektor, respektive producenti (Monier, et al., 2010). V ostatních státech Evropské unie je však situace jiná, nejvíce se na plýtvání potravinami podílí domácnosti a to z celých 41 %. Na druhém místě je zemědělství s 34% podílem, celou situaci zobrazuje Graf č. 3.

Graf 3: Podíl sektorů na plýtvání v Evropské unii

Zdroj: Vlastní zpracování (dle Priefer, Jörissen, & Bräutigam, 2013)

2.2.4 Plýtvání potravinami ve světě

„Začal jsem pracovat na skandálním odhalení globálního plýtvání jídlem, když mi bylo patnáct. Koupil jsem pár prasat a začal je krmit tím nejtradičnějším a ekologicky velmi přívětivým způsobem. Šel jsem do školní jídelny a požádal je o zbytky, zavítal jsem do místní pekárny a požádal je o starý chléb. Navštívil jsem i místního zelináře a farmáře, kteří vyhazovali zeleninu, která neměla vhodný tvar pro supermarket. Díky tomuto jídlu jsem měl skvělé vepřové, které jsem prodal. Všiml jsem si ale, že většina jídla, kterou jsem dával svým prasatům, by byla vhodná i pro lidi.“ (Stuart, 2012)

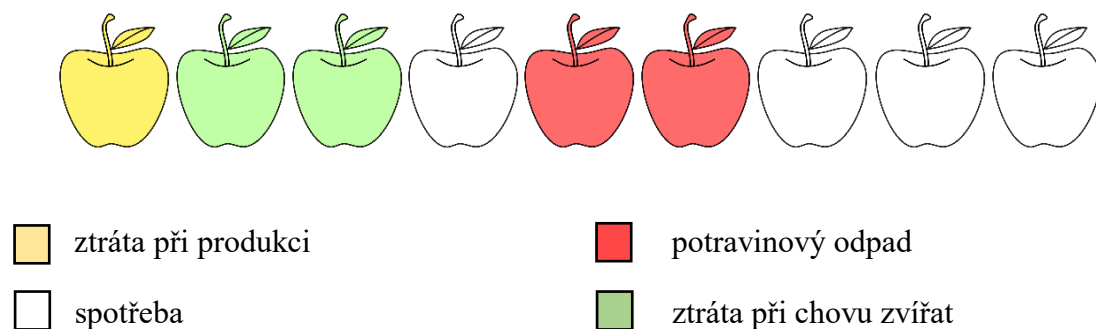
Stuart (2009) přišel s novým pohledem na plýtvání potravinami. Graf v Příloze č. 3 ukazuje pravděpodobnou úroveň plýtvání potravinami v některých státech světa. Tristram Stuart vymezil pravděpodobnou úroveň spotřeby (ve vztahu k HDP), tj. kolik potravin by bylo potřeba v každém státě, aby výživa pro každého jeho občana byla kvalitní, stabilní a bezpečná.

Cokoliv nad tuto hranici znamená zbytečný přebytek a pravděpodobně představuje množství vyhozeného jídla v každé zemi. Většina evropských a severoamerických států se pohybuje na úrovni 150 až 200 procent celkových výživových potřeb své populace. Zjednodušeně řečeno, země jako USA mají dvakrát více jídla v obchodě a restauracích, než kolik jejich obyvatelstvo potřebuje.

Tento graf slouží hlavně k tomu, aby ukázal, že většina států se pohybuje nad úrovní pravděpodobné spotřeby, tedy mají více jídla, než potřebují. Nad touto úrovní se pohybují všechny státy, jejichž HDP na hlavu přesahuje 20 000 dolarů ročně.

Model využití potravinových zásob

Obrázek 1: Globální zásoba potravin vyjádřená jablky

Zdroj: vlastní zpracování (dle Stuart, 2012)

Devět „jablek“ na Obrázku č. 1 představuje globální zásobu potravin. O první „jablko“ přijdeme ještě dřív, než opustí farmu. To je problém, který souvisí hlavně s tím, jak je zemědělská výroba organizována. Může jít o například nedostatečnou infrastrukturu, špatné chlazení, nedostatečnou pasterizaci, nevhodné skladování obilí v silech nebo v přepravkách na ovoce.

Další tři „jablka“ představují jídlo, které vyčleníme jako krmení pro zvířata. Zvířata jsou „neefektivní“, takže dvě třetiny toho, co spotřebují, přemění na výkaly a teplo. Tím pádem přijdeme o dvě „jablka“ a jen jedno nám zbývá na výrobu masa a mléčných výrobků. Další dvě vyhodíme do popelnice přímo. Tato dvě červená „jablka“, to je to, co si většina z nás představí, když mluvíme o plýtvání potravinami. A zbydou nám tedy jen 4 „jablka“, která sníme. (Stuart, 2012)

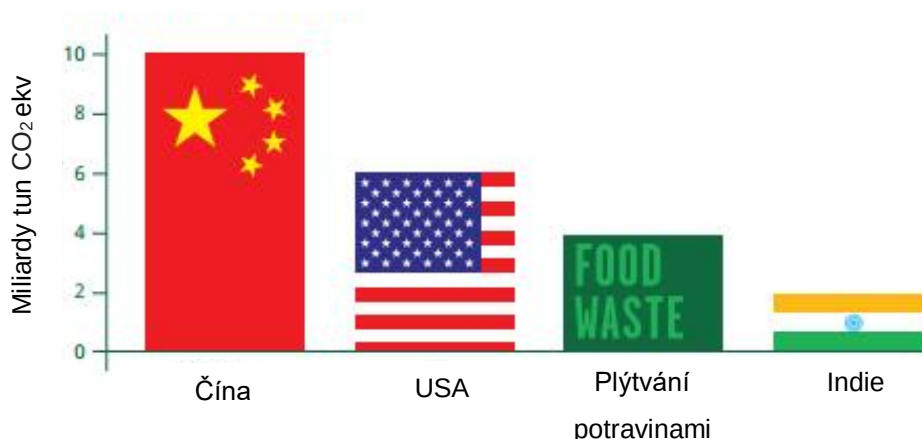
2.2.5 Plýtvání potravinami a životní prostředí

„Levné jídlo neexistuje. Je to pouze iluze. Skutečná cena jídla je mnohem vyšší a projeví se zcela jinde. A jestliže ji nezaplatíme na kase, naučtuje si ji životní prostředí.“

Michael Pollan (Joanes, 2009)

Plýtvání potravinami ale není jen o tom, že se vyhodí 1,3 miliardy tun ročně, která by pravděpodobně nakrmila 3 miliardy lidí nebo desetkrát celou populaci Spojených států. Plýtvání potravinami má velmi razantní dopad na životní prostředí. Kdyby existovala země, která se by se jmenovala „Plýtvání potravinami“, byla by třetím největším producentem skleníkových plynů, ihned po Číně a USA.

Graf 4: Největší producenti skleníkových plynů

Zdroj: (Feedback Global, 2015)

A s rostoucí populací se tento negativní dopad stále zvyšuje. Produkce potravin je nejen odpovědná za více než 30 % celosvětové produkce skleníkových plynů, ale z více než 80 % za odlesňování, ze 70 % za spotřebu vody a také je nejčastější příčinou ztráty biodiverzity.⁵ (Feedback Global, 2015)

Půda, voda, osiva a hnojiva, paliva, pesticidy, lidská práce a čas. To vše jsou prostředky, které jsou ztraceny, je-li produkce znehodnocena či vyplývána (Kummu, et al., 2012). Plýtvání a potravinové ztráty promarní jednu čtvrtinu vody spotřebovanou v zemědělství, požaduje ornou půdu ve velikosti Číny⁶ a odhadem na plýtvání připadá 8 % globálních emisí skleníkových plynů (pro srovnání letecká doprava se podílí 1,4 %, výroba železa a oceli 3,3 % a silniční doprava 10 %). Abychom nemluvili „jen o životním prostředí“, ekonomická ztráta dosahuje 940 miliard dolarů ročně. (Champions 12.3, 2015b)

Emise skleníkových plynů, související s plýtváním potravinami, pocházejí z různých zdrojů:

- Emise pocházející z trávicího ústrojí hospodářských zvířat a hnoje, využívání energií a hnojiv v rámci zemědělské prvovýroby;
- Výroba elektřiny a tepla použitého při výrobě a zpracování potravin;
- Energie použitá při přepravě, skladování a vaření potravin;
- Emise ze skládek (v důsledku rozkládání potravin);
- Emise z odlesňování a změn půdy (Champions 12.3, 2015a).

2.2.6 Plýtvání související s označením doby spotřeby

Doba, do které má spotřebitel výrobek spotřebovat, bývá označena dvěma způsoby: slovy „Datum použitelnosti“ a „Datum minimální trvanlivosti“. Spotřebitelé se mezi těmito pojmy často neorientují, a proto kvůli nim nezřídka dochází k plýtvání potravinami.

⁵ „Biodiverzita“, neboli biologická rozmanitost, znamená rozmanitost života ve všech jeho formách, úrovních a kombinacích. Zahrnuje genovou variabilitu, variabilitu všech žijících organismů včetně ekosystémů a ekologických komplexů, jejichž jsou součástí. Nejedná se jen o pouhý součet všech genů, druhů a ekosystémů, ale spíše o variabilitu uvnitř a mezi nimi. (Ministerstvo životního prostředí, 2015)

⁶ Rozloha Číny je 9 388 211 km² (The World Bank, 2015)

- **Datum použitelnosti („Use by Date“)**

Datum použitelnosti známe spíše pod slovním spojením „Spotřebujte do...“ Toto označení se používá pro potraviny, které podléhají rychlé zkáze, a musí být proto rychle spotřebovány (mléčné výrobky, ryby ...) Potraviny s prošlou dobou použitelnosti se nepovažují za bezpečné a nesmí se uvádět do oběhu.

- **Datum minimální trvanlivosti („Best before“)**

Datum minimální trvanlivosti se uvádí slovy „Minimální trvanlivost do...“ Označuje většinou potraviny, které nepodléhají rychlé zkáze (např. konzervy, sušenky, čokoláda, těstoviny). Potraviny s prošlou dobou minimální trvanlivosti lze uvádět do oběhu, pouze pokud jsou zdravotně nezávadné a pokud jsou jako prošlé označeny a umístěny odděleně. Po ukončení data výrobce nezaručuje chuťové a výživové kvality výrobku a odpovědnost za zdravotní nezávadnost přebírá prodejce. (SZPI, 2015)

2.2.7 Způsoby řešení problému plýtvání potravinami

Samozřejmě existuje několik metod, které přispívají k minimalizování plýtvání potravinami. A to jak na úrovni producentů, tak spotřebitelů. Zde jsou uvedeny některé:

- **Zlepšení metod skladování**

Obzvláště v rozvojových zemích často dochází k velkým ztrátám kvůli špatnému uskladnění potravin. Jednoduché a efektivní řešení například přinesla FAO, která nechala postavit 45 000 sil na uskladnění obilí v 16 zemích. Další efektivní metodou je použití plastové bedýnky na ovoce a zeleninu místo plastového pytle. (Lipinski, 2013)

- **Přerozdělování jídla, které by jinak bylo znehodnoceno**

Ztráty mohou být také způsobeny tím, že zemědělec nesklidí celé pole (neprodá celou sklizeň, zelenina nesplňuje obchodní normy apod.).

Kvůli „estetickým nedokonalostem“ se nedostane na pulty obchodů třetina každoročně vypěstovaného ovoce a zeleniny (Monier, et al., 2010). O „estetických normách“ neboli obchodních normách pojednává Příloha č. 4.

Jednoduchý způsob jak distribuovat tyto potraviny je zapojit potravinovou banku nebo další skupiny (Lipinski, 2013). Příkladem za Českou republiku je skupina „Zachraň jídlo“ se svou akcí Paběrkování.

- **Uvedení pořádku do pojmů „Spotřebujte do“ a „Minimální trvanlivost“**

Spotřebitelé se mezi těmito dvěma pojmy stále špatně orientují. Například studie provedená v britských domácnostech zjistila, že 20 % vyhozených potravin byly nesprávně vnímány jako prošlé z důvodu zmatečného značení o datech trvanlivosti. (Lipinski, 2013)

Například na Ukrajině v síti obchodů Metro se testují nové etikety, respektive nálepky citlivé na teplo. Datum spotřeby nezáleží až tolik na čase, jako spíše na teplotě, ve které se zboží nachází. Bakterie se v teple rozmnožují rychleji. Další výhodou je, že toto řešení je velmi levné, nálepka se pohybuje v ceně okolo 2 centů. Z právních důvodů zatím nálepka nemůže nahradit datum spotřeby. (Thurn, 2013)

Již existuje několik potravin, které se nemusejí označovat datem minimální trvanlivosti. Například jedlá sůl, cukr v pevné formě, žvýkačky a ocet (SZPI, 2015). Vlády Švédska a Nizozemska usilují o to, aby se rozšířil tento seznam potravin s dlouhou trvanlivostí, u kterých by se nemusel datum uvádět. (Luňáková & Vostal, 2014)

- **Využití potravin s prošlým datem spotřeby**

V celé Unii platí, že zboží se může prodávat i po skončení minimální trvanlivosti, pokud se splní zákonné podmínky. V supermarketech se vyhodí 15 – 20 % potravin se skončenou minimální trvanlivostí, jelikož pro některé obchody je to jediné kritérium, zda zboží zůstane na pultech. Ve Francii například existuje celá síť supermarketů (cca 200 supermarketů), které vykupují potraviny těsně před datem spotřeby a prodávají je spotřebitelům. (Thurn, 2013)

To, že zboží s prošlou minimální trvanlivostí má své zákazníky, se potvrzuje i v České republice. Tyto obchody jsou ale většinou určeny pro sociálně slabé zákazníky, je to dáno jednak samotným designem obchodu, tak marketingovou komunikací se zákazníky.

Nový pohled přinesli v dánské Kodani, kde na začátku roku 2016 otevřeli supermarket s prošlým jídlem „WeFood“, který je zaměřen na majoritní část společnosti. Chtějí poukázat na to, že nakupovat prošlé potraviny „není ostuda“. Tento koncept zní jako pohádka, otevřela ho dánská princezna, v obchodě obsluhují dobrovolníci a výtěžek jde na charitativní účely. (Payton, 2016)

- **Zmenšení porcí**

Obrovské množství potravin je vyhozeno z důvodu předimenzování velikosti porce v restauracích. Zvolení vhodné porce vede k „win – win“ situaci, jednak se nebude plýtvat, a zároveň se ušetří provozní náklady restaurace. (Lipinski, 2013)

Například v některých německých restauracích nabízejí více velikostí porcí jídla a v Británii kompletně změnili přílohy k pokrmům, jelikož ty byly nejčastěji vyhazovány. (Thurn, 2013)

- **Informování spotřebitele**

Důležité je informovat spotřebitele o tom, jak se plýtvá a jak tomuto plýtvání zabránit. (Lipinski, 2013)

V Británii velmi dobře zafungovala kampaň „Love food, hate waste“, díky které se podařilo snížit nárůst odpadu o 13 % (z 8,3 na 7,2 milionů tun). V Nizozemsku se zase osvědčil „Food Battle“, což je soutěž mezi obcemi v minimalizaci plýtvání potravinami. (Thurn, 2013)

V naší republice rozšiřuje povědomí o plýtvání potravinami skupina „Zachraň jídlo“. Pod její křídla patří několik aktivit – Hostina pro tisíc, Tisíc kilo, Daruj jídlo, Křivá polévka a již zmiňované Paběrkování, které jsou podrobněji popsány v Příloze č. 5.

- **Návrh na zrušení norem**

Na úrovni Evropské unie je zásadní návrh na zrušení všech norem, které vedou ke zbytečnému plýtvání. Naopak je třeba podněcovat lokální zásobování a přímý prodej. (Thurn, 2013)

- **Usnadnění možnosti darování přebytků**

Příkladem špatného fungování byla daň z darovaných potravin potravinové bance, kterou musely firmy v České republice platit, ještě v roce 2014. Tato daň byla často důvodem, proč se zdráhaly potraviny darovat a raději je vyhazovaly. Stát nyní firmám umožňuje, aby základ daně byl blízký nule nebo zcela nulový. Takže i DPH je žádná nebo blízká nule. (Keményová, 2014b)

- **Zákaz vyhazování potravin daný zákonem**

Efektivním řešením, které zatím funguje jen ve Francii, je zakázat supermarketům vyhazovat potraviny. Toto nové pravidlo se týká supermarketů, jejichž rozloha je větší než

400 m². „ Určitě dojde k nárůstu množství darovaného jídla, ale neočekávám tak velký posun, protože velké řetězce ve Francii jsou na takovou praxi zvyklé a darují potraviny pravidelně.“ komentuje nově přijatý zákon Martin Plichta, ředitel České federace potravinových bank. (Zachraň jídlo, 2016)

- **Využívání odpadů v bioplynových stanicích**

Když už je jasné, že se potraviny nespoteřebují, mnohem lepší řešení než skládka jsou tzv. bioplynové stanice. Do nich putují tuny potravin a tam se z nich pomocí fermentace, tedy kvašení, vyrábí bioplyn a z něj pak energie. Nejvíce bioplynu se vyrobí z pečiva (Keményová, 2014a). Pro příklad ale v bioplynových stanicích končí i nepovedené nůžky Magnum. (Thurn, 2013)

2.2.8 Hlad a plýtvání potravinami v kontextu udržitelného rozvoje

„17 Cílů udržitelného rozvoje“ (SDGs) představují program rozvoje na následujících 15 let (2015 – 2030). Jsou výsledkem tříletého procesu vyjednávání všech členských států OSN, zástupců občanské společnosti, podnikatelské sféry, akademické obce i občanů.

OSN si uvědomuje problém hladu a plýtvání potravinami, proto do „Cílů“ zahrnula i:

- SDG 2 Vymýcení hladu a dosažení potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazení udržitelného zemědělství;
- SDG 12 Zajištění udržitelné spotřeby a výroby.

Podrobný přehled těchto dvou Cílů uvádí Příloha č. 6. Za zmínku stojí „Cíl 12.3“, jehož úkolem je do roku 2030 snížit v přepočtu na hlavu na polovinu globální plýtvání potravinami na maloobchodní a spotřebitelské úrovni a snížit ztráty potravin v celém výrobním a zásobovacím procesu, včetně posklizňových ztrát. (Informační centrum OSN, 2015)

Ke splnění „Cíle 12.3“ byla založena organizace *Champions 12.3*, která zastřešuje 30 „šampionů“. V čele stojí generální ředitel Tesco Dave Lewis. Dalšími členy komise jsou významné osobnosti byznysu, politiky, vědy a neziskového sektoru⁷. Organizace má v plánu nejen přispět k celosvětovému splnění „Cíle 12.3“, ale i povzbudit ostatní, aby pokračovali v úsilí o snížení plýtvání s potravinami a jít jim příkladem tím, že budou zveřejňovat úspěchy v této oblasti apod. Dále přesvědčovat banky, vlády i soukromý sektor k financování strategií potřebných k dosažení cíle. (Champions 12.3, 2015b)

⁷ Například vláda Nizozemska poskytuje podporu této organizaci. (Champions 12.3, 2015b)

2.3 Potravinové banky

„Posláním potravinové banky je boj proti hladu a proti plýtvání potravinami.“

(M. F. Plichta, e-mailová korespondence, 26. 2. 2016)

2.3.1 Definice potravinových bank

Potravinové banky jsou neziskové, charitativní organizace, které distribuují jídlo od dárců k lidem, jimž hrozí hlad (Tréglová, 2015). Funkce potravinových bank spočívá v darování a rozdělování. (ČFPB, 2014)

Dárci mohou být například zemědělství výrobci, výrobci potravin, velkoobchody, maloobchody a samotní občané prostřednictvím veřejné sbírky potravin (Národní potravinová sbírka, regionální sbírky potravin). Na druhé straně mezi konečné příjemce potravin můžeme zařadit ženy a matky s dětmi žijící v azylových domech, jednotlivce a rodiny v sociální nouzi, osoby bez domova apod.

(I. Hradecký, e-mailová korespondence, 16. 12. 2015)

Potravinová banka slouží jiným organizacím bojujícím proti hladu. Sama neprovádí distribuci potravin osobám v tísní, dělá to zásadně prostřednictvím sítě místních organizací, skupin nebo společenství, které jsou ve styku s chudými a potřebnými lidmi. Podmínkou je, aby organizace potraviny potřebným neprodávaly, ale rozdávaly. (Potravinová banka Jihočeského kraje, 2016)

Hlavní cíle potravinových bank:

- Bojovat s plýtváním potravinami;
- Podělit se o potraviny s lidmi v nouzi;
- Podporovat solidaritu mezi lidmi;
- Zefektivnit potravinovou pomoc.

(I. Hradecký, e-mailová korespondence, 16. 12. 2015)

2.3.1 Modely potravinových bank

V České republice model potravinových bank funguje na principu „skladiště“, kdy jídlo banky skladují a distribuují dalším organizacím. Tedy v našich podmínkách potravinové banky nerozdělují potraviny přímo konečným příjemcům, ale funguje zde ještě jeden článek. Tento zásobovací model je hojně využíván nejen v Evropě, ale i v Severní Americe a Austrálii.

Celosvětově však existuje ještě jeden model, podle kterého mohou potravinové banky fungovat. Je to tzv. „model přední linie“, kde je většina jídla předávána přímo příjemcům. (Tréglová, 2015)

Dále se bude práce věnovat jen zásobovacímu modelu, jelikož „model přední linie“ není pro práci relevantní, v České republice se nevyužívá.

2.3.2 Základní principy

Základní principy fungování potravinových bank vycházejí z Charty evropských potravinových bank. S touto Chartou musí souhlasit každá nová potravinová banka, chce-li používat název Potravinová banka a logo.

(I. Hradecký, e-mailová korespondence, 21. 12. 2015)

Obrázek 2: Logo Potravinových bank

Zdroj: www.potravinovabanka.cz

- **Zásobování**

Zásobování je činnost, při které se shromažďují zemědělské přebytky, přebytky produkce potravinářského průmyslu a neprodejné potraviny. Produkty, které jsou požitelné, ale mají například poškozený obal. Dále přebytky z veřejných jídelen a restaurací, ale také potraviny obdržené při veřejných sbírkách v supermarketech, ve školách atd.

Nejdůležitějším bodem tohoto principu je skutečnost, že všechny potraviny, které potravinová banka získá, musí být převzaty zdarma. Potravinová banka *nesmí* kupovat potraviny.

- **Distribuce**

Potravinové banky slouží jiným organizacím, které bojují proti hladu. Samy nerozdělují potraviny osobám v tísní. Rozdělování probíhá zásadně prostřednictvím sítě organizací, které jsou ve styku s chudými a potřebnými lidmi.

Mezi každou potravinovou bankou a organizací (nebo skupinou organizací), která bude potraviny rozdávat potřebným, se uzavře dohoda o zásobování zdarma. Obě strany berou na vědomí, že potravinová banka nedisponuje všemi potřebnými potravinami.

- **Činnost**

Činnost potravinových bank spočívá v solidaritě a odpovědnosti, potravinové banky odmítají prvenství peněz. Potravinové banky jsou závislé na vůli dárců. Činnost potravinových bank je zajištěna hmotnými dary pro provoz bank, přenesením provozních nákladů na další účastníky, spoluúčastí organizací odebírajících potraviny, finančními dary a subvencemi.

- **Organizace**

Existence potravinových bank závisí na dobrovolnících a organizacích (církvních, charitativních, humanitárních a sociálních). K tomu, aby potravinová banka správně fungovala, je třeba, aby se lidé nejrozličnějšího zaměření spojili a pomáhali druhým. (ČFPB, 2014)

2.3.3 Organizace zastřešující potravinové banky

Existují organizace, které zastřešují samotné potravinové banky. Jejich úkolem je hlavně podpora potravinových bank a rozšiřování jejich sítě. Patří sem hlavně The Global FoodBanking Network a Evropská federace potravinových bank. Dále například Feeding America a Food Banking Regional Network.

- **The Global FoodBanking Network (GFN)**

Mezi činnosti GFN patří podpora a pomoc existujícím potravinovým bankám a rozšíření sítě potravinových bank. Cílem je poskytování více jídla, v souvislosti s tím snižování počtu lidí, kteří nemají dostatečný přístup k potravinám. Ke splňování cílů pomáhá GFN partnerství s globálním potravinářským průmyslem. GFN také poskytuje školicí materiály pro posílení znalostí potravinových bank, podílí se na řadě projektů, které podporují zakládání potravinových bank v zemích, kde nejsou prozatím potravinové banky dostupné. Pokud je GFN hlavním iniciátorem vytvoření nové potravinové banky, dohlíží na proces vývoje, poskytuje znalosti a zkušenosti, a to jako osobně, tak i na dálku. (The Global FoodBanking Network, n. d.)

Zakladatelské státy: Argentina, Kanada, Mexiko, USA.

Členové GFN: Austrálie, Brazílie, Bulharsko, Chile, Kolumbie, Ekvádor, Guatemala, Hongkong, Izrael, Paraguay, Rusko, Singapore, Jižní Afrika, Tchaj-wan, Spojené království.

GFN dále úzce spolupracuje s ostatními regionálními „sítěmi“ potravinových bank, hlavně s Evropskou federací potravinových bank (FEBA) a dále s Feeding America (FA) a Food Banking Regional Network (FBRN).

Feeding America operuje ve všech státech USA a v Puerto Rico a Food Banking Regional Network působí na území Středního východu a v některých částech Afriky. (The Global FoodBanking Network, n. d.)

GFN byla založena před deseti lety. Dnes zastřešuje 750 potravinových bank na šesti kontinentech. Na oslavu deseti let od založení vytvořila GFN pro rok 2016 iniciativu „Deset v deseti“, jejímž cílem je certifikovat, jak už název napovídá, deset potravinových bank v deseti zemích. (The Global FoodBanking Network, 2016)

Evropská federace potravinových bank (FEBA)

FEBA má 23 členů, na každou zemi připadá jen jedno členství. Například za Českou republiku je členem Česká federace potravinových bank. FEBA také podporuje „projektové potravinové banky“ ve čtyřech zemích (Albánie, Makedonie, Malta, Slovinsko). Partnerský vztah má s „Die Tafeln“ v Německu (německé potravinové banky) a s již zmiňovanou organizací Global Foodbanking Network. (FEBA, n. d.)

FEBA zdůrazňuje určité hodnoty, jako například distribuci potravin zdarma prostřednictvím jiných organizací, sdílení spravedlivě a bez diskriminace, boj proti plýtvání potravinami a výzvu k solidaritě, tedy podpora dobrovolnictví a sociální solidarity. Z těchto hodnot vyplývá mise Evropské federace potravinových bank, *přispívat ke snížení hladu a podvýživy v Evropě, a to prostřednictvím boje proti plýtvání potravinami a výzev k solidaritě.*

Mezi strategické aktivity patří obhajování práva na výživu, zvýšení povědomí o potravinových bankách, reprezentace potravinových bank ve vztahu k evropským institucím a odstranění překážek, které brání potravinovým darům. Dále podpora partnerství s nadnárodními společnostmi, sdílení informací a znalostí mezi členy. (FEBA, 2014)

Členové: Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Francie, Řecko, Maďarsko, Irsko, Itálie, Litva, Lucembursko, Nizozemsko, Norsko, Polsko, Portugalsko,

Srbsko, Slovensko, Španělsko, Švýcarsko, Ukrajina, Spojené království (FEBA, n. d.)
Podrobnější seznam všech členů je uveden v Příloze č. 7.

V roce 2014 členové FEBA distribuovali 2,25 milionů jídel denně (tj. 411 000 tun potravin). Celkově FEBA zastřešuje až 33 800 partnerských charitativních organizací, které podporují 5,9 milionu lidí. To vše mohlo být uskutečněno díky 14 500 lidem, z nich 90 % jsou dobrovolníci. (FEBA, 2015)

2.3.4 Historie potravinových bank ve světě

První potravinová banka byla založena již v roce 1967 v USA. Tato banka funguje dodnes a dokonce pod stejným názvem St. Mary's. S myšlenkou založení této instituce přišel John van Hengel, když pracoval jako dobrovolník a servíroval večeře lidem v nouzi. Koncept potravinových bank se zrodil díky větě, kterou vyslovila vdova, matka deseti dětí: *„Veřejné vývařovny a kontejnery na odpad u obchodů jsou jediný způsob, jak můžu nakrmit své děti.“* Koncept začal využívat toho, že na jedné straně existují jednotlivci a firmy s přebytkem jídla, které by mohli „uložit“ a lidé v nouzi by si jídlo mohli naopak „vyzvednout“. Ostatně tak tento princip funguje v klasické finanční bance, jak ji známe. Van Hengel oslovil místní farnost a popsal jeho vizi. Dostal darem 3 000 dolarů a opuštěnou budovu. Proměnil tedy svou ideu ve skutečnost a pojmenoval svou potravinovou banku podle místní farnosti St. Mary. Na jeho úspěchy začala navazovat další města, státy a nakonec se tento koncept rozšířil po celém světě.

Dnes je St. Mary's Food Bank jednou z největších potravinových bank ve Spojených státech. (St. Mary's Food Bank, n. d.)

2.3.5 Historie potravinových bank v Evropě

Do Evropy se myšlenka potravinových bank dostala přes Francise Lopeze, zakladatele Edmontonské potravinové banky v Kanadě. Francis Lopez se o myšlenku podělil konkrétně s Cécile Bigot z Francie v březnu roku 1984. Ta byla nadšena řešením, které by mohlo vyřešit rostoucí chudobu v Paříži. Kontaktovala Bernarda Dandrela z Secours Catholique a s pomocí dalších charitativních organizací, jako například Armády spásy, založil Dandrel v červenci 1984 potravinovou banku v Paříži.

Dále následovalo založení potravinové banky v Bruselu, konkrétně v roce 1986. Aby byla usnadněna komunikace s evropskými institucemi a nadnárodními společnostmi, musela

být založena zastřešující organizace pro vznikající evropské potravinové banky. A proto byla v září 1986 založena již zmiňovaná FEBA.

V následujících letech FEBA podporovala rozvoj dalších potravinových bank na evropské úrovni, mezi první státy patřilo Španělsko, Itálie a Irsko (v letech 1988 až 1992). (FEBA, 2016)

2.4 Potravinové banky v České republice

2.4.1 Vznik potravinových bank

Prvopočátky potravinových bank v České republice sahají do roku 1992, kdy současný předseda České federace potravinových bank, Mgr. Ilja Hradecký, založil první potravinovou banku v České republice a o dva roky později českou federaci.

Tento koncept fungoval spíše ve formě skladování potravin pro neziskovou organizaci „Naděje“ a redistribuce dalším organizací, tedy nedocházelo ke sdružování různých subjektů. Tento koncept se také nerozšiřoval dál, do dalších regionů. Restart nastal díky Martinu Plichtovi, novináři a zároveň současnému prezidentovi České federace potravinových bank. Ten v roce 2004 navštívil chudé romské osady na Slovensku a přemýšlel, proč u nás potravinové banky nefungují, když existuje v našem státě vyspělá dodavatelská síť. Kontaktoval tedy pana Hradeckého, na základě zjištěných informací o existenci již existující České federace potravinových bank na webových stránkách.

Pan Plichta na podzim roku 2004 navštívil Evropskou federaci potravinových bank, aby se dozvěděl, jak potravinové banky fungují v ostatních státech. A získal podklady pro rozvoj potravinových bank v České republice.

Po návratu byly osloveny charitativní a sociální orgány, které by mohly založit novou potravinovou banku (Sdružení azylových domů, Armáda spásy, Adra, Naděje a Charita).

V březnu 2005 se konala valná hromada, na které se účastníci shodli na obnovení konceptu z roku 1992. Samozřejmě musela být získána i určitá finanční podpora, skladové vybavení, sklad, dodavatelé potravin a konečně i samotní odběratelé.

Rok poté, 30. března 2006, byl otevřen sklad v Praze za účasti dvou velvyslanců USA a Francie. Dalším úkolem pro zástupce České federace potravinových bank bylo rozšíření povědomí o potravinových bankách i do dalších regionů. Jako druhá potravinová banka byla založena Potravinová banka Ostrava. I díky velké podpoře Kraft foods, jelikož jejich sídlo bylo ve Valašském Meziříčí, chtěli tedy pomáhat poblíž. Moravskoslezský kraj následovaly kraje Ústecký, Liberecký a kraj Vysočina.

Zpočátku vládla nevědomost o této problematice, ale díky zájmu klíčových organizací, jako je Charita a Diakonie došlo poměrně rychle ke změně.

Mezi první podporovatele a zároveň i dodavatele patřily Kraft foods, Unilever, Ferrero, Megle, Danone a Opavia. Připojovaly se i obchodní řetězce. Makro se stalo dodavatelem v roce 2009, následoval Globus, Albert a Tesco.

I nadále Česká federace potravinových bank spolupracuje s organizací FEBA. Například v oblasti výměny „know how“, pomocí různých programů pro rozvoj a zároveň FEBA poskytuje finanční dary pro samotné potravinové banky. FEBA také organizuje školení, nejen pro zástupce České federace potravinových bank, ale i pro zástupce dílčích potravinových bank. FEBA stále častěji uzavírá partnerství s nadnárodními firmami, například s firmou Unilever.

(M. F. Plichta, e-mailová korespondence, 5. 4. 2016)

V naší republice se nachází 13 potravinových bank, které koordinuje České federace potravinových bank. *„Naším cílem bylo, aby na každý kraj připadala jedna potravinová banka, což se podařilo. Deset let po restartu potravinových bank v České republice je síť kompletní. Bylo nám jasné, že se vydáváme na dlouhou cestu, než bude potravinová banka v každém kraji, jsem tedy velmi rád, že se dobrovolníci v Jihočeském kraji, tedy v posledním kraji, kde nebyla potravinová banka, ujali zakládání s nadšením a velkou trpělivostí. Před deseti lety jsme otevřeli první sklad v Praze a teď se chystáme přijmout poslední, tedy třináctou, potravinovou banku do České federace potravinových bank. Po období expanze přijde doba konsolidace a prohlubování našeho působení, tedy boj proti plýtvání a pomoc potřebným.“*

(M. F. Plichta, e-mailová korespondence, 24. 2. 2016)

2.4.2 Struktura potravinových bank

V České republice existuje 13 potravinových bank, které jsou členem České federace potravinových bank.

Potravinové banky

- *Potravinová banka Praha*

Potravinová banka Praha je nejdéle existující potravinovou bankou v České republice. V roce 2006 byl slavnostně otevřen sklad potravin v Praze 10.

- *Potravinová banka Ostrava*

V Ostravě založili potravinovou banku v roce 2009. K zahájení činnosti potravinové banky však došlo až o rok později.

- *Potravinová banka v Ústeckém kraji*

Tato potravinová banka má sídlo v Litoměřicích od roku 2010. Sklad potravin se nachází v armádou opuštěných kasárnách, které město pronajalo potravinové bance za jednu korunu.

- *Potravinová banka Liberec*

Čtvrtá potravinová banka v České republice působí od roku 2013. Potravin jsou skladovány v areálu bývalé pošty, který potravinové bance poskytlo město.

- *Potravinová banka Vysočina*

Na Vysočině pomáhá potravinová banka potřebným od roku 2013. Sklad sídlí v Ledči nad Sázavou v bývalém skladu Zentivy, který získala potravinová banka do svého vlastnictví.

- *Potravinová banka Plzeň*

Zakládajícími členy Potravinové banky Plzeň je deset poskytovatelů sociálních služeb v Plzeňském kraji, například Diecézní charita Plzeň. Sklad potravin byl otevřen na konci roku 2014.

- *Potravinová banka pro Brno a Jihomoravský kraj*

Od února 2015 má svou potravinovou banku i Jihomoravský kraj. Sklad sídlí v Brně v bývalém muničním skladu.

- *Potravinová banka Hradce Králové*

Sklad Potravinové banky Hradce Králové se otevřel v červenci roku 2015. Potravinová banka má pouze tři zakládající členy – Farní Charitu Dvůr Králové, Oblastní charitu Jičín a Oblastní charitu Hradec Králové.

- *Potravinová banka ve Zlínském kraji*

V listopadu 2015 se otevřel sklad potravinové banky v Otrokovicích. Před samotným otevřením skladu se konala veřejná sbírka na potřeby potravinové banky v souvislosti s venkovním koncertem Filharmonie Bohuslava Martinů.

- *Potravinová banka Pardubice*

V roce 2015 byla založena Potravinová banka Pardubice, která má sídlo v Litomyšli. Zakládajícím členy se stala Oblastní charita Nové Hradky u Skutče, Diecézní katolická charita Hradec Králové a Oblastní charita Pardubice.

- *Potravinová banka Karlovarského kraje*

Centrální sklad potravinové banky byl otevřen na začátku roku 2016 v Sokolově. Ihned po otevření byl sklad zmodernizován a vybaven mrazákem a regály, díky příspěvků od měst z Karlovarského kraje.

- *Potravinová banka v Olomouckém kraji*

Potravinová banka v Olomouckém kraji byla zapsána do spolkového rejstříku dne 24. října 2015 a prozatím nemá svůj vlastní sklad.

- *Potravinová banka Jihočeského kraje*

Poslední potravinová banka v České republice byla založena v Jihočeském kraji v roce 2016. Její založení je podrobně popsáno v kapitole 4. 3. (ČFPB, 2016)

Česká federace potravinových bank

Jakmile v libovolném státě vznikají dvě až tři potravinové banky, je potřeba založit celostátní federaci s cílem podporovat potravinové banky v jejich rozvoji a zajistit jejich koordinaci, dohlížet na respektování Charty a zajistit, aby všechny potravinové banky podporovaly společnou image v dané zemi (společné logo).

(M. F. Plichta, e-mailová korespondence, 22. 1. 2016)

Název Potravinová banka je ochrannou známkou. O právu používat českou verzi rozhoduje předsednictvo Federace. O právu používat logotyp⁸ (kruh se dvěma ptáčky zobajícími z misky), který je ochrannou známkou, rozhoduje Evropská federace potravinových bank.(ČFPB, 2015). Tento logotyp je shodný s logem vyobrazeným na Obrázku č. 2.

Posláním České federace potravinových bank (ČFPB) je boj proti hladu a plýtvání potravinami. Dále je jejím účelem a cílem sdružit potravinové banky působící na území České

⁸ Logotyp je stejný jak pro Evropskou federaci potravinových bank a Českou federaci potravinových bank, tak pro jednotlivé potravinové banky, které jsou členem těchto organizací.

republiky. Federace není řídicím orgánem potravinových bank, ale koordinuje jejich činnost. Federace může zřizovat nové potravinové banky a podporovat jejich vznik.

2.4.3 Právní forma

Potravinové banky v České republice mají právní formu zapsaného spolku. Podle nového Občanského zákoníku mohou spolek založit alespoň tři osoby vedené společným zájmem (jak fyzické, tak právnické). Hlavní činností spolku může být jen uspokojování a ochrana těch zájmů, k jejichž naplňování je spolek založen. Podnikání nebo jiná výdělečná činnost nejsou akceptovány jako hlavní činnost spolku.

Zakladatelé založí spolek, shodnou-li se na obsahu stav, stanovy obsahují alespoň název a sídlo spolku, účel spolku, práva a povinnosti členů vůči spolku a určení statutárního orgánu. (NOZ, 2012)

2.4.4 Potřebné zdroje

Potravinová banka musí splňovat určité předpoklady a vlastnit určité prostředky, aby mohla fungovat. Mezi nejdůležitější patří lidské zdroje, hmotné a finanční prostředky.

- **Lidské zdroje**

Fungování potravinové banky by se mělo v rámci možností opírat o dobrovolné pracovníky. Pro některé manažerské funkce mohou potravinové banky získat zaměstnance do stálého pracovního poměru.

Jen výjimečně se může dobrovolník věnovat potravinové bance na celý úvazek, proto je potřeba, aby jedna funkce byla obsazena dvěma nebo třemi osobami tak, aby společně zajistily plynulý provoz potravinové banky.

Organizační struktura typická pro potravinovou banku

- *Ředitel* nebo generální zmocněnec.
- *Zásobovací výbor*, který vyvíjí činnost s cílem získávat zdarma potraviny od veřejných institucí, výrobců, soukromých osob apod.
- *Technický výbor*, jenž zajišťuje skladování zboží, manipulaci, přípravu a dodávky zboží pro odebírající organizace. Zodpovídá za řízení zásob, kontrolu kvality a logistiku. Řízení skladových zásob se řídí podle standardizovaného číselníku pro jednotlivé komodity.

- *Výbor distribuce* přijímá objednávky a zajišťuje distribuci darů. Spolupracující organizace si zpravidla samy vyzvedávají potraviny ze skladu potravinové banky.
- *Výbor financí a účetnictví*, jehož činnost zajišťuje pokladní a účetní.
- Výbor komunikace, který zajišťuje vnější vztahy, informace pro média a reklamní akce.
- **Hmotné zdroje**

Mezi hmotné prostředky potřebné v potravinové bance patří:

- *Nebytové prostory* umístěné pokud možno blízko obsluhované oblasti, aby byla snadná dopravní dostupnost pro užitková vozidla. Zajištění základní infrastruktury včetně vodovodu, elektrického a telefonického připojení a základního sanitárního vybavení.
- *Kancelář* vybavená kancelářským vybavením.
- *Zařízení pro skladování a manipulaci zboží*, které zahrnuje hlavně vysokozdvižný vozík, paletový vozík, skladovací regály, palety, chladicí místnost a mrazicí místnost.
- *Užitkové vozidlo* pro převoz potravinových darů od dodavatelů.
- *Propagační materiály*.

- **Finanční zdroje**

Potravinové banky usilují o subvence ze strany státu, měst a obcí a o dary od soukromých dárců nebo podniků výlučně k tomu, aby zajistily vlastní provoz. Dotacím je věnována samostatná kapitola 2. 4. 5.

Pojištění

Potravinová banka by měla pojistit jednak movitý a nemovitý majetek, kterým disponuje (sklad, stroje, vozidla apod.), ale také všechny pracovníky proti rizikům spojeným s činností vykonávanou v rámci potravinové banky.

(M. F. Plichta, e-mailová korespondence, 29. 11. 2015)

2.4.5 Financování potravinové banky prostřednictvím dotací

Potravinové banky usilují nejčastěji o subvence ze strany státu, kraje, měst a soukromých subjektů. Je důležité rozlišovat, kdo je konkrétním poskytovatelem dotace (donor). Jelikož každý donor může požadovat jiné náležitosti v žádosti o dotaci. (Benák & Zahumenský, 2015)

Zároveň musí být žádost o dotaci (projekt) v souladu se specifiky dané výzvy. Tyto specifikace určuje sám donor. Mezi tato specifika můžeme řadit například cílovou skupinu, kterou hodlá donor podpořit, globální cíl podpory a také specifické cíle podpory. (Boukal, 2013)

Mezi obecné pravidlo však patří přiložit k žádosti aktuální výpis ze spolkového rejstříku a mohou být také vyžadovány stanovy spolku. (Benák & Zahumenský, 2015)

V každé neziskové organizaci, tedy i v potravinové bance, by měla existovat zodpovědná osoba za pravidelné a průběžné sledování výzev k podávání žádostí o dotace. (Boukal, 2013)

Pro demonstraci byly vybrány tři druhy dotačních titulů. Záměrně byly vybrány na třech nejdůležitějších úrovních pro potravinové banky, tedy dotační tituly, jejichž poskytovatelem je město, kraj a ministerstvo.

Konkrétní příklady dotačních programů

- **Dotační program města České Budějovice na podporu sociální oblasti**

Hlavní vizí tohoto programu je nejen udržení sítě poskytovatelů sociálních služeb, ale i její rozvoj, dostupnost, kvalita a efektivita. Zároveň je úkolem programu zajistit doplnění chybějících služeb. Dotační program je primárně zaměřen na přímou podporu poskytovatelů sociálních služeb a podporu organizací poskytujících služby doplňující a návazné, a to především s dlouhodobým charakterem a celoročním provozem.

Obecným neboli globálním cílem dotačního programu je tedy udržet stávající síť poskytovatelů sociálních služeb a přímá podpora služeb s dlouhodobým charakterem a specifickým provozem.

Mezi specifické cíle patří rozvoj neziskových organizací, které podporují a pomáhají uživatelům sociálních služeb a lidem, kteří tuto pomoc potřebují. Dále podpora jednorázových či krátkodobých projektů organizací, které podporují jejich rozvoj nebo jsou vyvíjeny pro svou cílovou skupinu.

Předpokládaná alokace činí 6 mil. korun. Je ale vyžadována minimální spoluúčast financování projektu pro žadatele o dotaci. Tato spoluúčast je stanovena na 10 % z uznatelných nákladů⁹ projektu u nepodnikatelských subjektů (do této kategorie spadají nestátní neziskové organizace, např. spolky, kterými jsou i potravinové banky). (Město České Budějovice, 2016)

Jako povinné přílohy město požaduje čestné prohlášení o spolufinancování, čestné prohlášení o bezúhonnosti, stanovy nebo statut organizace, oprávnění jednat jménem žadatele a prohlášení k podpoře malého rozsahu (de minimis).¹⁰ (Město České Budějovice, n. d.)

- **Dotační program Jihočeského kraje Podpora rozvoje sociálních služeb**

Cílem dotačního programu je podpora rozvoje vybraných druhů sociálních služeb. Konkrétně se jedná o podporu dostupnosti terapeutické dílny pro osoby se zdravotním postižením, zajištění dostupnosti pobytové formy sociální služby – odlehčovací služby, podpora vzniku sociální služby noclehárny pro osoby bez přístřeší a podpora vzniku nových kapacit služby chráněného bydlení pro osoby se zdravotním postižením. (Jihočeský kraj, 2016)

Podmínky tohoto dotačního programu by tedy potravinové banky nesplňovaly.

- **Dotační titul MZe: Podpora činnosti potravinových bank a dalších subjektů s humanitárním zaměřením (18)**

Momentálně nejdůležitějším dotačním programem pro potravinové banky je dotační program Ministerstva zemědělství Podpora činnosti potravinových bank a dalších subjektů s humanitárním zaměřením.

⁹ Náklady, které je příjemce oprávněn vynaložit na realizaci projektu (byly nezbytné pro realizaci projektu, skutečně vznikly a jsou doloženy).

¹⁰ Podpora malého rozsahu (nebo také podpora de minimis) se liší od „veřejné podpory“ tím, že by neměla ovlivnit obchod a narušit hospodářskou soutěž mezi členskými státy vzhledem k nízké částce podpory. Podporu de minimis definuje Evropská komise. Podpora de minimis je omezena na limit 200 000 EUR pro jeden podnik v tříletém období. Pro převod na Kč se používá kurz Evropské centrální banky platný ke dni poskytnutí podpory de minimis. Poskytovatelé této podpory mají povinnost zaznamenat údaje o poskytnuté podpoře de minimis do Centrálního registru de minimis do 5 pracovních dní ode dne poskytnutí podpory příjemci. (Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, n. d.)

Cílem dotace je přispět ke snížení plýtvání potravinami a podpora distribuce potravin lidem na hranici hmotné nouze, kteří nemají přístup k základním potravinám.

Globálním cílem je systémové řešení pomoci potravinovým bankám a poskytnutí finanční podpory za účelem podpoření činnosti potravinových bank.

Dotaci lze poskytnout pro mzdové náklady i provozní náklady včetně nájmu a služeb.

Žadatel o dotaci musí být členem České federace potravinových bank nebo sdružení Charita Česká republika.

Dotace může být poskytnuta až do výše 100 % prokazatelně vynaložených nákladů podle předloženého projektu do výše 500 000 Kč.

Žádost musí obsahovat identifikační údaje žadatele, doklad o registraci k podnikání ve vztahu k předmětu podpory, doklad o členství v České federaci potravinových bank (nebo ve sdružení Charita ČR). Doklad o vedení běžného účtu žadatele, rozpis reálných nákladů, čestné prohlášení, že na projekt je použita pouze podpora z tohoto dotačního titulu č. 18 a nebude spolufinancován z jiných státních zdrojů nebo fondů Evropské unie (pokud bude projekt spolufinancován z těchto zdrojů, musí žadatel tuto skutečnost uvést) a samotný projekt obsahující soubor opatření nutných k provedení předmětu podpory včetně zdůvodnění účelnosti, efektivnosti a hospodárnosti vynaložených prostředků.

- **Dotační titul MZe: Podpora výstavby a rekonstrukce skladovacích prostor potravinových bank a dalších subjektů s humanitárním zaměřením (18.B)**

Tento dotační titul vychází z dotačního programu č. 18 Podpora činnosti potravinových bank a dalších subjektů s humanitárním zaměřením. Většina náležitostí tak zůstává stejná.

Dotaci lze poskytnout za účelem vytvoření odpovídajících podmínek pro skladování potravin. A to jak na výstavbu nebo rekonstrukci skladovacích prostor a vybavení skladovacích prostor potřebnou technologií (manipulační technika apod.).

K této žádosti je potřeba navíc doložit čestné prohlášení, že žadatel bude hospodařit s dotovaným majetkem minimálně 5 let od poskytnutí dotace, doklad o vlastnictví pozemků či nemovitostí, kterých se projekt týká nebo nájemní smlouvu na dobu nejméně 5 let od ukončení realizace projektu a písemný souhlas spoluvlastníků nemovitostí či pozemků vztahujících se k projektu.

Maximální možná výše dotace na jednoho žadatele je v tomto dotačním titulu 1 000 000 Kč, opět do 100 % prokazatelně vynaložených nákladů dle předloženého projektu. (Ministerstvo zemědělství, 2016)

2.4.6 Projekty spojené s potravinovými bankami

Národní potravinová sbírka

Národní potravinová sbírka je společným projektem platformy Byznys pro společnost, Armády spásy a spolupracující České federace potravinových bank, který funguje od roku 2013. Cílem Národní potravinové sbírky je rozvinutí diskuze nad plýtváním potravinami. Sběrka se pravidelně koná v listopadu a v den jejího konání mají lidé z celé České republiky možnost zakoupit trvanlivé potraviny a darovat je těm, kteří jsou na pokraji hmotné nouze (senioři, pěstounské rodiny, děti z dětských domovů apod.)

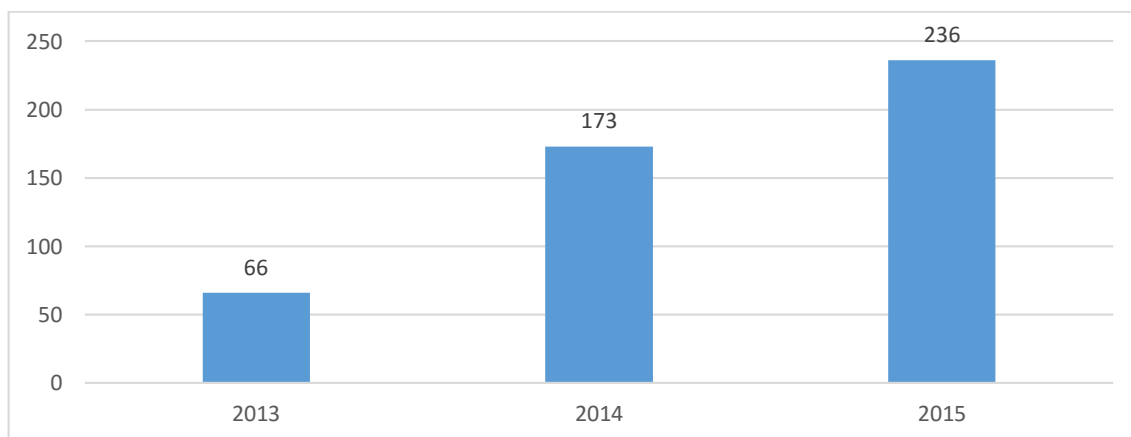
Spotřebitelé mají možnost přidat ke svým nákupům trvanlivé potraviny, které za pokladnami předají dobrovolníkům. Tyto potraviny jsou večer převezeny do Potravinových bank.

Cesta takto darovaných potravin je přímá a krátká, darované potraviny zůstávají v pobočce potravinové banky v tom kraji, kde byly darovány. Spotřebitelé tak pomáhají potřebným ve svém regionu. (Byznys pro společnost, n. d.)

Národní potravinová sbírka se koná pouze v obchodech, které jsou partnerem Národní potravinové sbírky.

(P. Halaj, e-mailová korespondence, 1. 4. 2016)

Graf 5: Objem darovaných potravin v rámci NPS (t)

Zdroj: vlastní zpracování (dle Byznys pro společnost, n. d.)

Paběrkování

Paběrkování do České republiky přivedla skupina „Zachraň jídlo“, po vzoru britské organizace Feedback. Paběrkování bylo již v práci zmíněno jako jeden ze způsobů snížení množství vyhozených potravin. Paběrkování bylo dříve běžné, ale dnes je to již téměř zapomenutá tradice. Spočívá ve sbírání plodin, které by zůstaly po sklizni na poli či v sadu. Tyto plodiny většinou nevyhovují z estetického hlediska. Například jsou příliš malé, skvrnité nebo srostlé. Proto je zemědělci nemohou prodat do obchodních řetězců a zůstávají na poli k zaorání. Tyto plodiny jsou sesbírány a darovány potravinové bance.

Paběrkování je nově narozený projekt, první Paběrkování se konalo teprve v roce 2015, ale za pouhých 18 výjezdů se podařilo nasbírat téměř osm tun zemědělských plodin. Do sběru se zapojila stovka dobrovolníků, sedm zemědělců a dvě potravinové banky.

„Mnoho let jsme mohli našim klientům nabízet jen polévky v sáčku, trvanlivé potraviny a konzervy, ale čerstvá zelenina, ze které mohou matky uvařit svým dětem polévku a pak mnoho hlavních jídel, je zkrátka báječná věc.“ komentuje paběrkování Věra Doušová, ředitelka Potravinové banky Praha. (Zachraň jídlo, 2015c)

3 Metodika

3.1 Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je identifikace obecné praxe potravinových bank pomocí dotazníkového šetření. Průzkum byl realizován na úrovni všech potravinových bank v České republice. Dalším cílem je popis Národní potravinové sbírky z pohledu přímého účastníka a také podpora fyzického založení potravinové banky v Jihočeském kraji.

3.2 Metodický postup

Bakalářská práce se skládá ze dvou hlavních částí, teoretické a praktické.

Teoretická část je rozdělena na tři podkapitoly. První podkapitola je věnována potravinovému problému, konkrétně je zaměřena na hlad a nedostatečnou výživu. Pro zpracování této části bylo použito převážně studium odborné literatury, doplněné o výzkumy realizované organizací FAO.

Další podkapitola se zabývá problematikou plýtvání potravinami. Informace pro zpracování tohoto tématu byly získány nejen z odborné literatury, ale i z různých publikací Evropské komise. Pro aktuálnost tématu jsou použity i internetové zdroje.

Posledním tématem literární rešerše jsou potravinové banky. Zpracování tohoto tématu vychází z internetových zdrojů, které sloužily převážně pro zmapování globálního fungování potravinových bank. Dále vychází z Charty evropských potravinových bank a e-mailové korespondence se zástupci České federace potravinových bank. Jmenovitě s ředitelem, panem Martinem Fabricem Plichtou, a předsedou, panem Mgr. Iljou Hradeckým. E-mailová korespondence byla zvolena z důvodu obecné nedostupnosti aktuálních podrobných podkladů ke zpracování problematiky.

Pro dosažení stanoveného cíle bakalářské práce byly využity následující metody: dotazníkové šetření, strukturované osobní rozhovory a pozorování.

Praktická část bakalářské práce je rozdělena do následujících bodů:

- a) Dotazníkové šetření na úrovni potravinových bank v České republice;
- b) Pozorování provedené v rámci Národní potravinové sbírky 2015;
- c) Analýza výsledků Národní potravinové sbírky 2015;
- d) Proces zakládání Potravinové banky Jihočeského kraje z.s.

Ad a) První podkapitola identifikuje obecnou praxi potravinových bank. Zaměřuje se na vymezení fungování těchto subjektů v České republice. Největší důraz je kladen na zmapování odběratelů, dodatelů a zaměstnanců těchto subjektů. Pro získání informací ze strany zástupců potravinových bank bylo použito převážně on-line dotazování prostřednictvím formulářů Google Forms. Se zástupci potravinových bank byla vedena e-mailová komunikace a poté jim byl odeslán odkaz na tento formulář. Se zástupci Potravinové banky Praha a Potravinové banky Vysočina bylo použito strukturované osobní dotazování. Pro osobní dotazování byl využit totožný formulář jako pro on-line dotazování.

Ad b) K popisu Národní potravinové sbírky bylo použito pozorování. Provedeno bylo přímou metodou, tedy pomocí smyslů, bez pomocných prostředků. Bylo krátkodobého charakteru, jelikož Národní potravinová sbírka se koná pouze jeden den. A kvalitativního charakteru, jelikož výsledkem je pouze popis Národní potravinové sbírky, výsledkem pozorování nejsou žádná data. Cílem pozorování bylo identifikovat Národní potravinovou sbírku z pohledu dobrovolníka a částečně i potravinové banky.

Ad c) Pro analýzu výsledků byla použita data získaná dotazníkovým šetřením na úrovni potravinových bank a dále data od společnosti Byznys pro společnost. Data byla zpracována v programu MS Excel a vyhodnocena pomocí grafů. Cílem této části je zmapovat objem potravin darovaný při Národní potravinové sbírce v jednotlivých krajích, případně městech.

Ad d) Poslední podkapitolou praktické části je popis procesu zakládání Potravinové banky Jihočeské kraje z.s. Proces zakládání je popsán z pohledu jednoho ze zakládajících členů.

4 Praktická část

4.1 Dotazníkové šetření na úrovni potravinových bank

Dotazníkové šetření na úrovni všech potravinových bank, které jsou členem České federace potravinových bank, mělo za cíl zmapovat jejich fungování v České republice, částečně se věnovalo také problematice Národní potravinové sbírky.

Dotazníkové šetření bylo provedeno na úrovni 11 subjektů¹¹ v průběhu listopadu a prosince 2015 formou elektronického i osobního dotazování.

Povědomí o činnosti potravinových bank je v České republice velmi malé a existuje velmi málo publikací, článků a internetových zdrojů, které se touto problematikou zabývají. I proto byla ochota respondentů (zástupců potravinových bank) k vyplnění dotazníku velká. Dotazník byl koncipován tak, aby se respondenti mohli vyjádřit k problematice podrobněji, proto byly převážně využívány otevřené otázky. Dotazník je uveden v Příloze č. 8.

Přehled potravinových bank, které se zúčastnily dotazníkového šetření

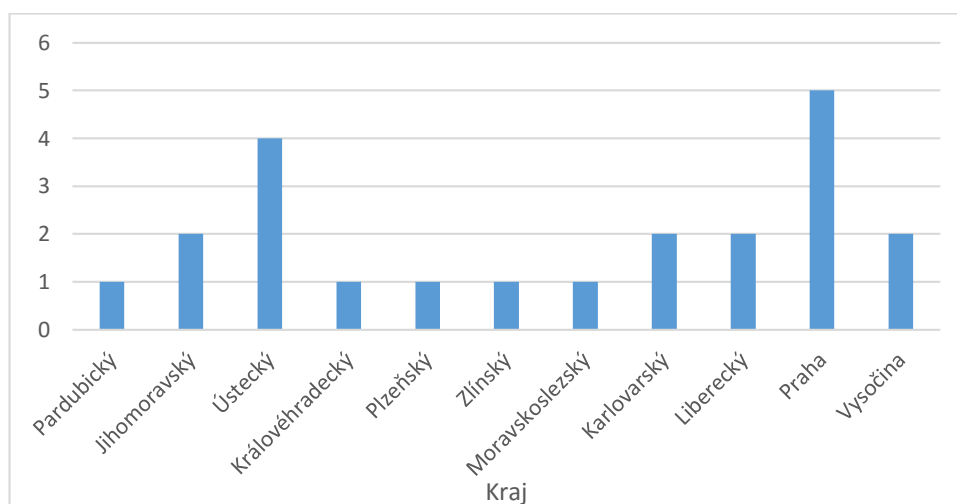
- Potravinová banka Praha
- Potravinová banka Ostrava
- Potravinová banka v Ústeckém kraji
- Potravinová banka Vysočina
- Potravinová banka Liberec
- Potravinová banka Plzeň
- Potravinová banka pro Brno a Jihomoravský kraj
- Potravinová banka Hradec Králové
- Potravinová banka ve Zlínském kraji
- Potravinová banka Pardubice
- Potravinová banka Karlovarského kraje

¹¹ V době realizace průzkumu bylo členem České federace potravinových bank jen 11 potravinových bank. V současné době se k nim připojila ještě Potravinová banka Jihočeského kraje a Potravinová banka v Olomouckém kraji.

- **Počet stálých zaměstnanců v potravinové bance (otázka č. 1)**

V první části dotazníku bylo zkoumáno, jaký je počet stálých zaměstnanců v potravinových bankách. Dotazníkové šetření ukázalo, že většina potravinových bank má pouze jednoho zaměstnance. Což se dalo očekávat, jelikož práce v potravinových bankách je založena spíše na dobrovolnické činnosti. Konkrétně se jedná o potravinové banky, které spravují Pardubický, Královéhradecký, Plzeňský, Zlínský a Moravskoslezský kraj. V Jiho-
moravském, Karlovarském, Libereckém kraji a v kraji Vysočina jsou zaměstnáni dva zaměstnanci. Výjimku tvoří Ústecký kraj, kde mají dokonce čtyři zaměstnance a pražská potravinová banka se svými pěti zaměstnanci.

Graf 6: Počet zaměstnanců v potravinových bankách

Zdroj: vlastní šetření

- **Pracovní pozice a jejich úvazky (otázka č. 2)**

Pracovní pozice v potravinových bankách jsou velmi různorodé. Velmi často jsou zaměstnávány různí administrativní pracovníci, skladníci, fundraiseři¹² a vedoucí potravinové banky. Často jsou také v potravinových bankách využívány zkrácené úvazky a dohody o provedení práce. Přehled všech pracovních pozic a jejich úvazků je uveden v Příloze č. 9.

Pro příklad v Potravinové bance Vysočina jsou zaměstnáni dva pracovníci. Konkrétně předseda potravinové banky na plný úvazek a administrativní pracovnice na 75% úvazek.

¹² Hlavním úkolem fundraisera je shánění zdrojů pro neziskovou organizaci. K tomu využívá například grantová schémata, firemní sponzoring a individuální dárce. (Boukal, 2013)

Předseda potravinové banky vykonává administrativní funkci, fundraising, ale i funkci skladníka, pokud je potřeba. To samé se dá říci o administrativní pracovníci, která pracuje i jako skladnice, koordinátorka dobrovolníků apod.

V Potravinové bance Praha jsou zaměstnáni tři skladníci, předsedkyně a místopředsedkyně. V potravinové bance je jeden hlavní skladník, který má na starosti administrativu související se skladem, například tvorbu výdejek. Skladníci nevykonávají svou funkci jen ve skladu, kde jejich práce spočívá hlavně v manipulaci s potravinami a jejich výdejem odběratelům. Ale zároveň fungují i jako řidiči, jelikož distribuují potravinové dary od dodavatelů do skladu potravinové banky.

- **Dobrovolnictví v potravinových bankách (otázka č. 3)**

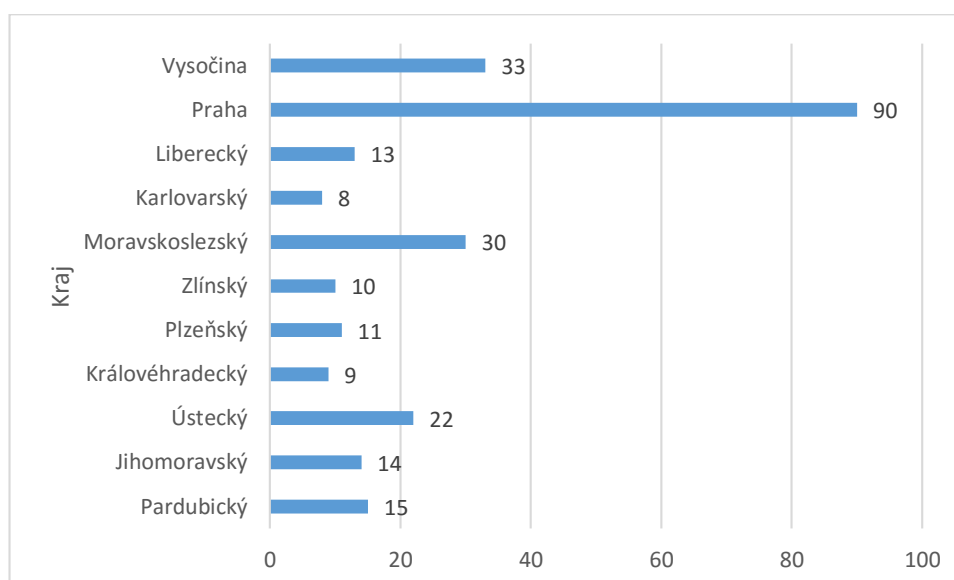
Všechny potravinové banky se shodují, že nejvíce dobrovolníků je potřeba při Národní potravinové sbírce. Ale dobrovolníky potravinové banky využívají i pro každodenní chod potravinové banky. Například pro Potravinovou banku pro Brno a Jihomoravský kraj dobrovolně pravidelně pracuje fundraiser, grantový pracovník a skladník. Nepravidelně i údržbář a grafik.

V Potravinové bance Ostrava pracují pravidelně tři dobrovolníci, jedna studentka vysoké školy, která pomáhá převážně s administrativou. A dva klienti azylového domu, kteří pomáhají s fyzickou prací ve skladu. V Pardubickém, Ústeckém, Hradeckém, Zlínském a Plzeňském kraji využívají práci dobrovolníků z řad veřejnosti jen při potravinových sbírkách, ale uvažují o zapojení dobrovolníků i do každodenního chodu potravinové banky. V Potravinové bance Vysočina využívají deset dobrovolníků, se kterými uzavřeli smlouvu o dobrovolnictví a navíc využívají i další dobrovolníky nárazově, například při regionálních sbírkách potravin.

- **Odběratelé potravinových bank (otázka č. 4 a 5)**

Počet odběratelů se u jednotlivých potravinových bank velmi různí. Počet záleží jak na velikosti kraje a počtu poskytovatelů sociálních služeb, tak i na tom, jak dlouho funguje potravinová banka. Počet odběratelů zobrazuje Graf č. 7

Graf 7: Počet odběratelských organizací u jednotlivých potravinových bank

Zdroj: vlastní šetření

Lze říci, že počet odběratelských organizací není konečný. Ani v Potravinové bance Praha, která funguje nejdéle, není počet odběratelů konstantní a často kolísá mezi 80 a 100 odběrateli. Mnoho potravinových bank však vzniklo až v průběhu roku 2015, zejména u nich lze předpokládat další navyšování počtu odběratelů. V Pardubickém kraji mají sice 15 odběratelů, ale momentálně dojednávají další. Tato situace je také v Jihomoravském kraji, kde mají 14 odběratelů, ale jejich cílem je počet zdvojnásobit. Nejmenší počet odběratelů mají potravinové banky v Královéhradeckém a Karlovarském kraji. Představitelé obou potravinových bank se shodují na tom, že činnost byla zahájena v průběhu roku 2015 a teprve uzavírají odběratelské smlouvy s organizacemi.

Počet odběratelských organizací se také mění vždy, když vzniká nová potravinová banka. Je snahou, aby v krajích platila jistá místní příslušnost a odběratelé potravinové banky byli ze stejného kraje jako samotná potravinová banka. Se vznikem potravinové banky v Jihočeském kraji lze předpokládat úbytek u Potravinové banky Vysočina, jelikož 10 jejích odběratelských organizací je z Jihočeského kraje (například Rybka, o.p.s. z Týna nad Vltavou, Domeček z Trhových Svinů nebo Městská charita České Budějovice). Tento trend lze pozorovat také například u Potravinové banky v Ostravě, které v roce 2015 poklesl počet členů na třicet. Osm organizací bylo převedeno do nově vzniklé Potravinové banky ve Zlíně a tři do Potravinové banky pro Brno a Jihomoravský kraj, jedna organizace dokonce do Potravinové banky Vysočina. I když ta není nově vzniklá, jednalo se spíše o lepší dostupnost pro odběratele.

Odběratelské organizace vybrané potravinové banky

Dále budou uvedeny odběratelské organizace Potravinové banky pro Brno a Jihomoravský kraj a zároveň přiblížena jejich činnost pro představu, kam potravinová pomoc plyne. Odběratelé Potravinové banky v Ústeckém kraji jsou uvedeni v Příloze č. 10.

- *Lavina Blansko*
Projektem této organizace je Potravinová pomoc potřebným, který pomáhá přibližně 30 klientům v sociální a hmotné nouzi se zajištěním základních potravin.
- *Lotos – doléčovací centrum*
Tato nezisková organizace poskytuje sociální služby klientům se závislostí na alkoholu, kteří se ocitli v nepříznivé sociální situaci a chtějí se zapojit zpět do společnosti.
- *IQ Roma servis*
Poskytuje sociální služby rodinám, především romského původu, ohroženým sociálním vyloučením.
- *Církev Křesťanské společenství Hodonín*
Společenství se zaměřuje hlavně na pomoc lidem bez domova.
- *Sdružení pěstounských rodin*
Pomoc náhradním rodinám.
- *Diakonie - středisko v Brně*
Poskytuje služby seniorům, osobám s duševním onemocněním a osobám s mentálním a kombinovaným postižením. Provozuje chráněné bydlení pro všechny tyto skupiny klientů. Také centrum denních služeb pro seniory a osoby s mentálním postižením. V neposlední řadě do jejich služeb patří i pečovatelská služba.
- *Dětské centrum Teen Challenge*
Pomáhá sociálně znevýhodněným dětem.
- *Komunita Sant Egidio*
Komunita se zaměřuje na pomoc lidem bez domova, na službu romským dětem a seniorům. Každé pondělí pomáhají lidem na ulici, nejen tím, že jim darují jídlo a pití. Také pravidelně pořádají pikniky a vánoční oběd.
- *Oblastní charita Vyškov*
Charita poskytuje širokou pomoc potřebným lidem. Hlavně se specializují na služby pro seniory a lidi se zdravotním i mentálním postižením.

- *IUSTITIA*

Poskytuje pomoc prostřednictvím základních potravin klientům, kteří se dostali do hmotné nouze v souvislosti s trestným činem.

- *Armáda spásy Brno*

Pomáhá například lidem bez domova a provozuje pobytové zařízení pro lidi bez domova v seniorském věku.

- *Naděje Brno*

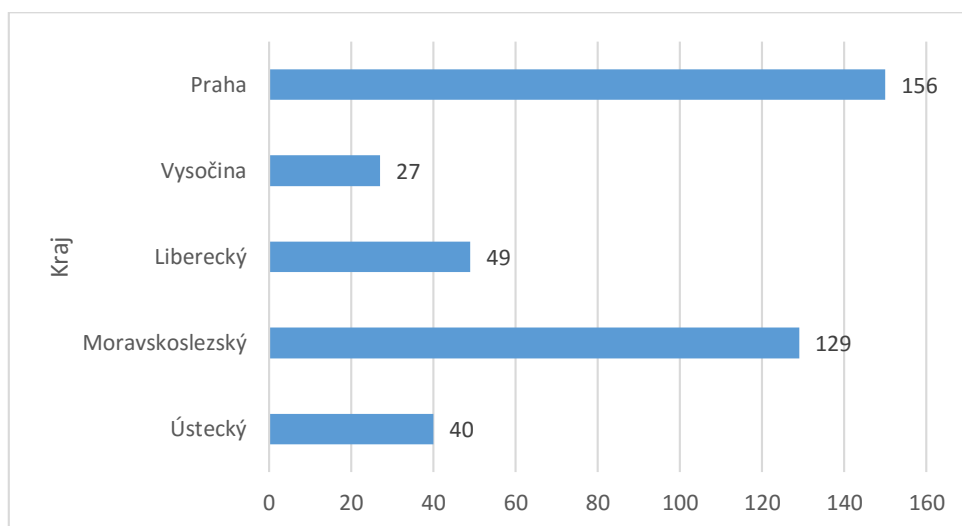
Provozuje například domovy pro seniory, denní stacionář pro seniory a starší zdravotně postižené osoby a domov se zvláštním režimem pro osoby trpící Alzheimerovou nemocí nebo jiným druhem demence.

Obecně mezi odběratele s největším množstvím odebraných potravin, tedy odběratele, kteří poskytují potravinovou pomoc nejvíce klientům, patří Armáda spásy, Naděje, Diakonie a Diecézní a městské charity. Je to dáno jednak tím, že mají převážně celorepublikovou působnost. Ale mají i velmi široké portfolio poskytovaných sociálních služeb. Provozují například sociální bydlení, azylové domy nebo noclehárny.

- **Objem přerozdělených potravin (otázka č. 6)**

Stanovení objemu darovaných neboli přerozdělených potravin potravinovou bankou za rok 2014 bylo možné jen u pěti potravinových bank. Jelikož ostatní vznikly až v průběhu roku 2014 nebo později. Objem tedy bylo možno stanovit pouze u Potravinové banky Praha, Potravinové banky v Ústeckém kraji, Potravinové banky Ostrava, Potravinové banky Liberec a Potravinové banky Vysočina. Množství přerozdělených potravin zobrazuje Graf č. 8.

Graf 8: Objem přerozdělených potravin (t, 2014)

Zdroj: vlastní šetření

Nejvíce potravin přerozdělila Potravinová banka Praha, konkrétně 156 tun potravin. Na pomyslném druhém místě se umístila Potravinová banka Ostrava se 129 tunami potravin. Potravinová banka v Ústeckém kraji a Potravinová banka Liberec přerozdělily přibližně stejně, přes 40 tun potravin. Nejméně potravin přerozdělila Potravinová banka Vysočina, ze které putovalo 27 tun k odběratelským organizacím.

- **Donátoři potravin**

Donátoři potravin budou rozděleni do tří skupin na nepodnikatelské subjekty, podnikatelské subjekty a zemědělce.

- **Nepodnikatelské subjekty (otázka č. 8 a 9)**

Všechny potravinové banky se shodují, že nepodnikatelé, tedy „obyčejní lidé“, jsou významnými dárci hlavně prostřednictvím Národní potravinové sbírky a dalších regionálních potravinových sbírek. Potravinová banka Pardubice například uvádí, že v rámci Národní potravinové sbírky návštěvníci řetězců darují 80 % jejich ročního objemu darovaných potravin.

Darování potravin od nepodnikatelských subjektů mimo sbírky je ale spíše výjimečné. Do většiny potravinových bank takto lidé nedarují potraviny vůbec. V Potravinové bance Ostrava je to přibližně jedno procento z celkového objemu darovaných potravin a v Ústeckém kraji je tento podíl téměř nulový. Často je to dáno tím, že je velmi složité darovat potraviny, které zbydou v domácnostech, potravinovým bankám. Ale potravinové banky

se snaží tuto skutečnost změnit, například Potravinové bance Praha domácnosti měly možnost darovat potraviny prostřednictvím mobilní aplikace Uber¹³. V Litoměřicích nově funguje „Lednice potřebným“, kam mohou lidé vkládat zdravotně nezávadné potraviny nejpozději jeden den před datem spotřeby. Lednici provozuje Potravinová banka v Ústeckém kraji.

- **Podnikatelské subjekty - obchodní řetězce, výrobci potravin (otázka č. 7)**

Potravinové banky dostávají potraviny nejen z potravinových sbírek, tedy od nepodnikatelských subjektů, ale i od komerčních subjektů. V rámci dotazníkového šetření bylo zkoumáno, jestli existují nějakí stálí dárci a jací to případně jsou. Bylo zjištěno, že mezi stálé dárcce nejčastěji potravinové banky řadí obchodní řetězce Tesco, Albert, Globus a Makro.

Kromě obchodních řetězců, které jsou rozšířeny po celé České republice, má každá potravinová banka specifické dárcce potravin například podle regionální dostupnosti. Potravinové bance Vysočina pravidelně daruje potraviny dm drogerie markt, která má centrální sklad v Jihlavě nebo nedaleké Kostecké uzeniny. V případě Potravinové banky Ostrava je to například společnost Altin JM Group sídlící ve Frýdku – Místku, Pikant Ostrava nebo Pekárna Král sídlící v Opavě. A Potravinové bance Praha darují pravidelně potraviny tyto výrobci potravin: Unilever, Nestlé, Mondelēz, Ferrero, Danone, Vitana, Meggle, Lagris, Douwe Egberts a Cukrovary Dobruška.

- **Zemědělci (otázka č. 10, 11 a 12)**

Zemědělci darují své přebytky do potravinové banky v Pardubickém, Ústeckém, Královéhradeckém, Moravskoslezském, Libereckém kraji a v Hlavním městě Praha. V ostatních potravinových bankách k této spolupráci nedochází. Ale objem darovaných plodin od zemědělců je velmi malý, okolo 1 až 2 %.

S akcí „Paběrkování“ skupiny „Zachraň jídlo“ prozatím v roce 2015 spolupracovala jen Potravinová banka Praha a Potravinová banka v Ústeckém kraji. V Ústeckém kraji získali díky této spolupráci 2,5 tuny zeleniny, v Praze pak přes 5 tun zeleniny.

¹³ Viz Příloha č. 5, akce Daruj jídlo.

- **Zelenina a ovoce v potravinových bankách (otázka č. 11 a 16)**

Ne všechny potravinové banky mohou svým klientům nabízet ovoce a zeleninu. Nejlépe je na tom Potravinová banka Praha, která dostává ovoce a zeleninu nejen od řetězce Tesco, ale i v rámci Paběrkování a jiných aktivit. Například ze skladů, kde je skladována zelenina a ovoce, které bylo vráceno ze supermarketů, jelikož nesplňuje obchodní normy. V Potravinové bance pro Brno a Jihomoravský kraj také pilotně testují odběr ovoce a zeleniny od řetězce Tesco a v Potravinové bance v Ústeckém kraji se zapojili do akce Paběrkování.

Ovoce a zeleniny mají potravinové banky zpravidla nedostatek. Tak je tomu například u Potravinové banky Vysočina a Potravinové banky Plzeň. Přesto mohou v souvislosti s odběrem tohoto druhu potravin vzniknout i problémy. Například v Potravinové bance Liberec nestačili rychle distribuovat velké množství ovoce a zeleniny. Potravinové banky tak mohou příjem čerstvých potravin vnímat také negativně.

- **Požadavky na množství a strukturu potravin v potravinových bankách (otázka č. 16)**

Všechny potravinové banky se shodly na tom, že je důležitý hlavně plynulý přísun základních potravin.

Potravinové banky pro Brno a Jihomoravský kraj zdůrazňuje, že je důležitý přísun takových potravin, ze kterých lze uvařit nejen oběd, ale i snídani a večeři. Tedy, aby přísun nebyl stereotypní, a klienti měli pestřejší jídelníček.

V Ústeckém kraji je největší poptávka po masu a mléčných výrobcích. Těchto komodit mají ale nedostatek. Obecně je v této potravinové bance mnohem větší poptávka než nabídka a odběratelské organizace by rády dostávaly více potravin.

Potravinová banka Hradce Králové přiznává, že ideální by bylo přerozdělit 20 tun potravin, aby byla uspokojena poptávka. Tolik tun potravin ale zatím nemají.

V Potravinové bance Plzeň je velká poptávka po dětské výživě, jako jsou Sunary, piškoty a přesnídávky. Dále po masových konzervách a trvanlivých uzeninách.

Naopak v Potravinové bance Liberec mají problém s distribucí čerstvých potravin a uvítali by větší množství trvanlivých potravin, které se nemusí distribuovat tak rychle a mohou se skladovat.

V Potravinové bance Vysočina mají akutní nedostatek výživy pro děti, největší poptávka je po Sunaru. Také v této potravinové bance figuruje nedostatek základních potravin. A do budoucna by také chtěli odběratelům nabízet čerstvé ovoce a zeleninu, buď díky spolupráci s dodavateli, nebo zapojením do akce „Paběrkování“.

V Potravinové bance Praha je největší poptávka po masu a masných výrobcích. Naopak někdy dochází k tomu, že nabídka ovoce a zeleniny převyšuje poptávku.

Objem ani struktura nabídky není v mnoha potravinových bankách na optimální úrovni. Je však významně závislá jak na donátorech, tak i na technickém zázemí potravinových bank.

- **Zavedení nulového DPH na darované potraviny (otázka č. 17)**

Zavedení nulového DPH pocítily jen některé potravinové banky, jelikož většina potravinových bank ještě neexistovala nebo byla teprve v začátcích svého fungování.

V Ústeckém a Libereckém kraji kvitují, že stouplo množství darovaných potravin, respektive jejich hmotnost. Nejpozitivněji je tato změna vnímána v Potravinové bance Praha, kde do této změny zůstával sklad potravin poloprázdný. Po změně pravidel uplatňování DPH je občas problém s nedostatečnou kapacitou skladu a musel být zaměstnán další skladník.

- **Sít' potravinových bank v České republice (otázka č. 18)**

Všechny potravinové banky se shodly na tom, že ideálním stavem je jedna potravinová banka na jeden kraj, vyjma Potravinové banky Praha, která má dostatečné kapacity na to, aby pokryla i Středočeský kraj. Tedy, že chybí potravinová banka v jižních Čechách¹⁴ a je velmi důležité, aby doplnila síť potravinových bank v České republice.

- **Spolupráce mezi potravinovými bankami (otázka č. 19)**

Mezi potravinovými bankami je nutná spolupráce, jak v redistribuci potravin, tak i v předávání „know how“. Redistribuce potravin probíhá převážně v rámci regionální spolupráce. Příkladem je Ústecká potravinová banka, která si redistribuuje potraviny s regionálně nejbližšími potravinovými bankami v Libereckém a Plzeňském kraji a spolupracuje také s pražskou potravinovou bankou.

¹⁴ Potravinová banka Jihočeského kraje byla založena 19. ledna 2016.

Dalším příkladem je Potravinová banka Hradec Králové, která spolupracuje s ostatními potravinovými bankami hlavně při přesunu přebytků. Prozatím neredistribuuje chlazené a mražené potraviny, jelikož na to nemá dostatečné technologické vybavení. Nejvíce spolupracují s Potravinovou bankou Pardubice, hlavně formou konzultací a přerozdělováním potravin. A také oceňují pomoc při zakládání potravinové banky ze strany Potravinové banky Liberec a Potravinové banky Praha.

Potravinová banka Vysočina za nejdůležitější součást spolupráce považuje právě redistribuci potravin mezi potravinovými bankami. Jako příklad uvádí situaci, která nastala po zavedení embarga na dovoz evropských potravinářských výrobků do Ruska. Příbina Přibyslav v té době nemohla vyvést sýry do Ruska a přivezla osm kamionů do Potravinové banky Praha. Odtud pak probíhala redistribuce ostatním potravinovým bankám po celé České republice. S pražskou potravinovou bankou spolupracuje Potravinová banka Vysočina často, nejen díky dobré dopravní dostupnosti, ale i z důvodu, že pražská potravinová banka je lépe zásobována a často zde vznikají přebytky.

Spolupráce spočívá také v tom, že potravinové banky vzniklé v dřívější době předávají nově vzniklým své odběratele a dodavatele podle místní příslušnosti.

- **Marketingová komunikace (otázka č. 20)**

Obrázek 3: Využívání marketingové komunikace potravinovými bankami

Zdroj: vlastní šetření

Všechny potravinové banky jsou prezentovány na společných webových stránkách České federace potravinových bank. Vlastní webové stránky má jen Potravinová banka pro Brno a Jihomoravský kraj a Potravinová banka Hradec Králové.

Lepší situace nastává na sociální síti „facebook“, kde má své fanouškovské stránky devět potravinových bank. Vytvořený účet na sociální síti nemá Potravinová banka Hradec Králové a Potravinová banka Pardubice.

Z Obrázku č. 3 tedy vyplývá, že ačkoliv všechny potravinové banky, kromě Potravinové banky Pardubice, využívají některý online prostředek marketingové komunikace. Jen jedna, konkrétně Potravinová banka pro Brno a Jihomoravský kraj kombinuje jak webovou, tak facebookovou stránku.

- **Logo potravinových bank (otázka č. 21)**

Deset z jedenácti potravinových bank využívá pouze společné logo České federace potravinových bank, respektive Evropské federace potravinových bank. Pouze Potravinová banka pro Jihomoravský kraj má navíc i vlastní logo, které ji odlišuje od ostatních potravinových bank.

Obrázek 4: Logo Potravinové banky pro Brno a Jihomoravský kraj

Zdroj: www.foodbankbrno.cz

4.2 Národní potravinová sbírka

Další část bakalářské práce se bude věnovat Národní potravinové sbírce. Tato kapitola je rozdělena do dvou částí. První se skládá z přímého pozorování a popisu Národní potravinové sbírky z pohledu dobrovolníka. Druhá část se skládá z vyhodnocení dotazníkového šetření na úrovni potravinových bank (konkrétně vyhodnocení otázek č. 14 a 15) a z vyhodnocení dat poskytnutých společnostmi Byznys pro společnost.

4.2.1 Pozorování

21. listopadu 2015 se konala Národní potravinová sbírka, které jsem se zúčastnila jako dobrovolník, Příloha č. 11 obsahuje potvrzení o účasti a Příloha č. 12 fotografie z Národní potravinové sbírky (dále jen NPS). Dále bude následovat popis NPS z pohledu dobrovolníka.

- **6. listopad 2015**

Původním záměrem bylo strávit NPS v Českých Budějovicích. 6. listopadu jsem se tedy přihlásila přes webové stránky organizace Byznys pro společnost, www.potravinypomahaji.cz. Při registraci dobrovolníka bylo nutné vyplnit nejen základní údaje, jako je jméno, příjmení a rodné číslo, ale existovala i možnost vybrat si preferované město, obchodní řetězec a čas. Byl vybrán českobudějovický Globus v dopoledních hodinách. Po registraci jsem očekávala odpověď od Byznysu pro společnost či od koordinátora dobrovolníků.

- **12. listopad 2015**

K potvrzení registrace nedošlo, tudíž jsem předpokládala, že v Českých Budějovicích je již dostatečný počet dobrovolníků a má pomoc tedy nebude potřeba. 12. listopadu jsem reagovala na výzvu Potravinové banky Vysočina, která na svých stránkách hledala dobrovolníky do Penny ve Světlé nad Sázavou. Potravinová banka Vysočina měla na starosti právě koordinaci dobrovolníků v tomto obchodě, společně se dvěma dalšími obchodními řetězci.

Byl kontaktován předseda potravinové banky, Miroslav Krajcigr. Obratem mu bylo zasláno rodné číslo, pro zajištění pojištění dobrovolníků.

- **13. listopad 2015**

Následující den přišel e-mail od organizace Byznys pro společnost, ve kterém stálo: „*Děkujeme vám za vaši chuť a ochotu aktivně pomoci s organizací Národní potravinové sbírky 2015. Vaši registrace jakožto dobrovolníka NPS si velmi vážíme. V nejbližších dnech se na vás obrátí kolegové, aby s vámi dořešili detaily, nezbytné k úspěšnému dokončení registrace dobrovolníka.*“ Pochopila jsem tedy, že jsem registrována jako dobrovolník v Penny ve Světlé nad Sázavou, jelikož po mé prvotní registraci tento e-mail nepřišel.

- **19. listopad 2015**

V podvečer, dne 19. listopadu, přišel opět e-mail od společnosti Byznys pro společnost. Dobrovolníkům byla zaslána tabulka koordinátorů v jednotlivých obchodech a manuál pro dobrovolníky. V manuálu měli dobrovolníci možnost seznámit se se základními informacemi o NPS, například v jakých obchodech se koná, jaký je její účel, kdo je příjemce darovaných potravin, jaké potraviny je možno darovat a jaké jsou možné reakce od zákazníků, na které by se měli připravit.

- **20. listopad 2015**

Díky ochotě celého pracovního týmu Potravinové banky Vysočina jsem měla možnost strávit celý den před konáním sbírky přímo v potravinové bance, která se nachází v Ledči nad Sázavou. Den před konáním samozřejmě vrcholily přípravy a dokončovaly se poslední organizační záležitosti. Hlavně sklad musí být připraven na to, až se zanedlouho naplní „až po strop“ darovanými potravinami. „*Dneska Vám toho moc neukážu, sklad je skoro prázdný, ale zítra večer budou regály i paletová místa plná.*“ ukazoval mi sklad pan Krajcigr. V potravinové bance panovala nervozita a obavy. „*Nedávno jsme pořádali regionální sbírku v jednom jihočeském městě a nevybrali jsme ani kilo potravin. Ve společnosti nepanuje moc dobrá nálada, lidé nechtějí darovat z důvodu uprchlické krize.*“ Vysvětlovala obavy paní Eva Šilhanová, administrativní pracovnice potravinové banky.

- **21. listopad 2015**

- **7:30**

Na tuto dobu byl stanoven sraz v diskontním řetězci Penny ve Světlé nad Sázavou. V Penny se setkávám znovu s pracovníky Potravinové banky Vysočina a s dalšími dvěma dobrovolnicemi. Předpokládala se i účast čtyř dalších dobrovolníků, kteří se nahlásili přes

registrační formulář na stránkách Byznysu pro společnost. Vedoucí prodejny předal dobrovolníkům zástěry s logem projektu, letáky s informacemi o sbírce a nákupní košíky označené logem projektu. V manuálu pro dobrovolníky bylo slíbené i malé občerstvení pro dobrovolníky a voda, které jsme nedostaly a byly jsme nuceny obstarat si ho samy. Také byli kontaktováni dobrovolníci z centrálního registru, ale na uvedeném telefonním čísle nebyli k zastížení.

○ 8:00

Obchod se otevírá a vstupují do něj první zákazníci. Úkolem dobrovolníků je aktivně oslovovat zákazníky, informovat je o Národní potravinové sbírce a rozdávat informační letáky u vchodu do prodejny. Dobrovolníci také vybírají darované potraviny od zákazníků za pokladnami, tedy až poté, když dokončí a zaplatí svůj nákup. Následně dobrovolníci zapisují hmotnost darovaných potravin do tabulek. Tabulka je rozdělena podle druhu potravin na cukrovinky, mouku, těstoviny, nápoje apod. Do každé kolonky se vyplňuje gramáž darovaných potravin. Darované potraviny se tedy nepočítají v kusech, ale v hmotnosti.

Obavy z toho, že zákazníci nebudou ochotni darovat potraviny z důvodu uprchlické krize, se ukázaly jako oprávněné. A tak jsme byly nuceny změnit způsob, kterým jsme oslovovaly zákazníky. Místo „*Dobrý den, dnes se tu koná Národní potravinová sbírka. Můžete přispět jakoukoliv trvanlivou potravinou na pomoc lidem v nouzi.*“, jsme zvolily: „*Dobrý den, dnes se tu koná Národní potravinová sbírka. Můžete přispět jakoukoliv trvanlivou potravinou na pomoc lidem v nouzi ve Vašem regionu Vysočina.*“ Taktika fungovala a zákazníci byli ihned přívětivější.

○ 10:00

Kolem desáté hodiny, tedy jen dvě hodiny po otevření prodejny, byly již plné dva nákupní košíky. Darované potraviny jsou přendávány do krabic, které se převážejí do skladu maloobchodu, aby nepřekážely na prodejní ploše.

Obecně mnoho zákazníků bylo dobře informováno z médií nebo z minulých ročníků. Někteří byli velmi milí a informovali se ohledně potravin, kterých mají neziskové organizace nedostatek. Naopak druhá skupina nás odmítala se slovy: „*Až někdo bude pomáhat mně, tak já mu taky budu pomáhat.*“ „*Mně taky stát nic neplatí, tak co já bych někomu dával.*“ nebo „*Sám mám málo.*“

Nejčastěji potraviny darovali mladí lidé, často mladé matky s dětmi, nebo naopak senioři. Na letáčku byly sice uvedeny trvanlivé potraviny, které je vhodné darovat, ale tak malým písmem, že několik zákazníků se za námi vracelo a ptalo se, jaké potraviny mohou darovat. Často se objevovaly stížnosti typu: „*Hlavně, že na letáčku je obrovská Ema Smetana, ale písmo je velikosti čtyři.*“ Možná také kvůli tomu zákazníci do košíků darovali kromě trvanlivých potravin i jogurty, tavené sýry nebo salámy.

Ale obecně lidé nejvíce darovali těstoviny, mouku, cukr, sůl a různé cukrovinky pro děti, konkrétně například adventní kalendáře. Mezi darovanými potravinami se často objevovaly ty potraviny, které byly momentálně zlevněny, tedy které byly viditelně vystaveny na prodejní ploše nebo potraviny prodávané pod privátními značkami řetězce.

○ 12:00

Ani po poledni ostatní přihlášení dobrovolníci nepřišli. Přes oběd v obchodě není mnoho zákazníků, tak nás přijíždějí vystřídat pracovníci potravinové banky z jiného řetězce, abychom si mohly alespoň na hodinu odpočinout. Po návratu do obchodu přichází „nová vlna“ zákazníků a my se snažíme získat co nejvíce dárců. I když už jsme na celý obchod zbyly jen dvě dobrovolnice, tudíž spousta zákazníků prochází, aniž bychom je stihly oslovit.

○ 20:00

Obchod se uzavírá a dopravce, který je partnerem Národní potravinové sbírky, přijíždí pro připravenou paletu, kterou převezde do potravinové banky. Všechny krabice s darovanými potravinami se na paletu nevešly, proto je převážím do Potravinové banky Vysočina autem.

○ 22:00

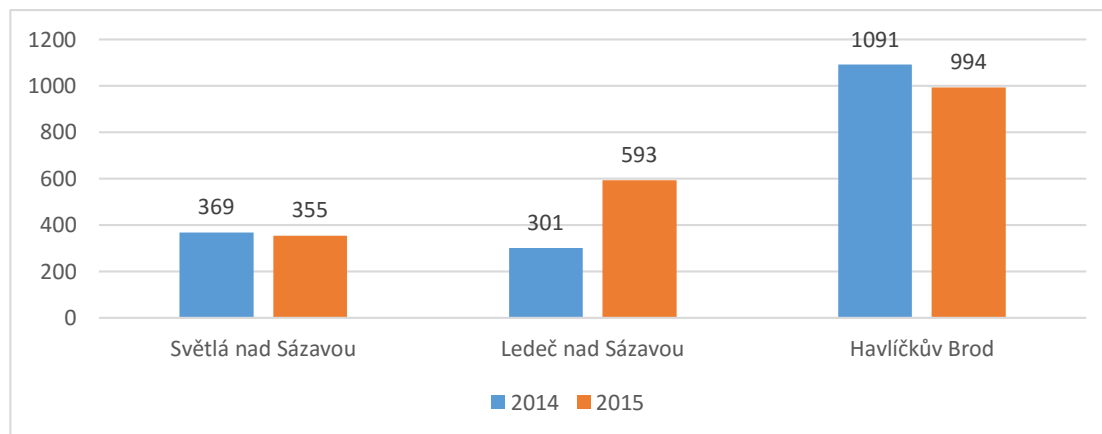
Do potravinové banky přivezl dopravce postupně potraviny ze tří měst. Ze Světlé nad Sázavou (Penny), Havlíčkova Brodu (Kaufland) a Ledče nad Sázavou (Penny). Jak předpovídal předseda potravinové banky, sklad je zaplněn paletami s potravinami. Práce zaměstnanců potravinové banky tímto ještě nekončí. Je nutné potraviny za jednotlivé řetězce zvážít, zapsat do tabulek a výsledky do následujícího rána odeslat organizaci Byznys pro společnost.

○ 24:00 konec Národní potravinové sbírky

Shrnutí

Ve Světlé nad Sázavou se podařilo vybrat 355 kg potravin. Situaci v dalších městech, ve kterých měla na starosti sbírku Potravinová banka Vysočina, ukazuje následující graf. Nejúspěšnější byl, stejně jako v loňském roce, havlíčkobrodský Kaufland.

Graf 9: Objem darovaných potravin pro Potravinovou banku Vysočina (t)

Zdroj: vlastní šetření

Samozřejmě na Vysočině neprobíhá Národní potravinová sbírka jen ve třech obchodech. Ve zbylých jedenácti partnerských řetězcích mají na starosti potravinovou sbírku ostatní charitativní organizace, například Fokus Vysočina, Oblastní charita Pelhřimov nebo Naděje pro život. Skladové kapacity by ani na všechny darované potraviny ze všech čtrnácti obchodů nestačily. Takto to funguje i v ostatních krajích.¹⁵

Cílem Národní potravinové sbírky je samozřejmě vybrat co nejvíce potravin. Ale je důležité i upozornit na to, že i v České republice jsou lidé, kteří trpí hladem a nemají dostatečné prostředky na to, aby koupili kvalitní jídlo sobě a své vlastní rodině. Také upozornit na to, že v České republice existují potravinové banky a seznámit veřejnost s jejich činností.

Zorganizovat tak velkou akci, jako je Národní potravinová sbírka vyžaduje velké úsilí a akce je převážně dobře koordinována. Na druhou stranu bylo při konání zaznamenáno několik nedostatků. Po skončení Národní potravinové sbírky, konkrétně 4. prosince 2016,

¹⁵ Statistiky a data darovaných potravin v rámci Národní potravinové sbírky přímo neziskovým organizacím v regionu mají na starosti také potravinové banky. Jelikož v Jihočeském kraji potravinová banka neexistovala, data za tento kraj měla na starosti Potravinová banka Vysočina.

Byznys pro společnost rozesílal dotazníky dobrovolníkům, aby zjistil případné nedostatky a mohl se jich příští rok vyvarovat. Do dotazníku byly vyplněny nedostatky, které jsou uvedeny v této práci.

Jako největší nedostatek byla zjištěna *špatná informovanost dobrovolníků*. Nikdo nepotvrdil, kdy a kde mám být a že se mnou počítají jako s dobrovolníkem. E-mail se seznamem koordinátorů a manuálem pro dobrovolníky přišel velmi pozdě před konáním samotné akce. Možná z toho důvodu nepřišli všichni přihlášení dobrovolníci do Světlé nad Sázavou. Z důvodu, že jsme na celý obchod byly jen tři (později jen dvě), nebylo v našich silách oslovovat všechny zákazníky.

Také *chování ze strany řetězce* nebylo dostatečně vstřícné. Zaměstnanci obchodu nebyli informováni o konání akce a řadoví zaměstnanci nám pomáhali spíše z vlastní vůle. Řetězec mohl dobrovolníkům zajistit alespoň vodu, když už ne občerstvení. Zákazníci také často kritizovali *informační letáčky*, hlavně velikost písma, kterým byly uvedeny vhodné potraviny k darování.

Jelikož na dotazník vyplnění pro Byznys pro společnost nikdo neodpověděl, což je pochopitelné, byl kontaktován koordinátor dobrovolníků Národní potravinové sbírky, Peter Halaj. Okomentoval zmíněné nedostatky takto: „*Národní potravinová sbírka je velký národní projekt a vstupuje do něj obrovské množství dobrovolníků (přes 3 000) a neziskových organizací (přes 100). V tomto množství můžou nastat situace, při kterých dochází ke komunikačním šumům a v některých případech k nedostatečné organizaci, například při zabezpečení zázemí pro dobrovolníky. Ze strany organizátora se snažíme tyto nedostatky minimalizovat a všechny potřebné instrukce a informace poskytovat ihned, jak je to možné. Chápeme, že ani po grafické stránce nedokážeme vyhovět všem, ale letáky pro naši kampaň připravují profesionálové.*“

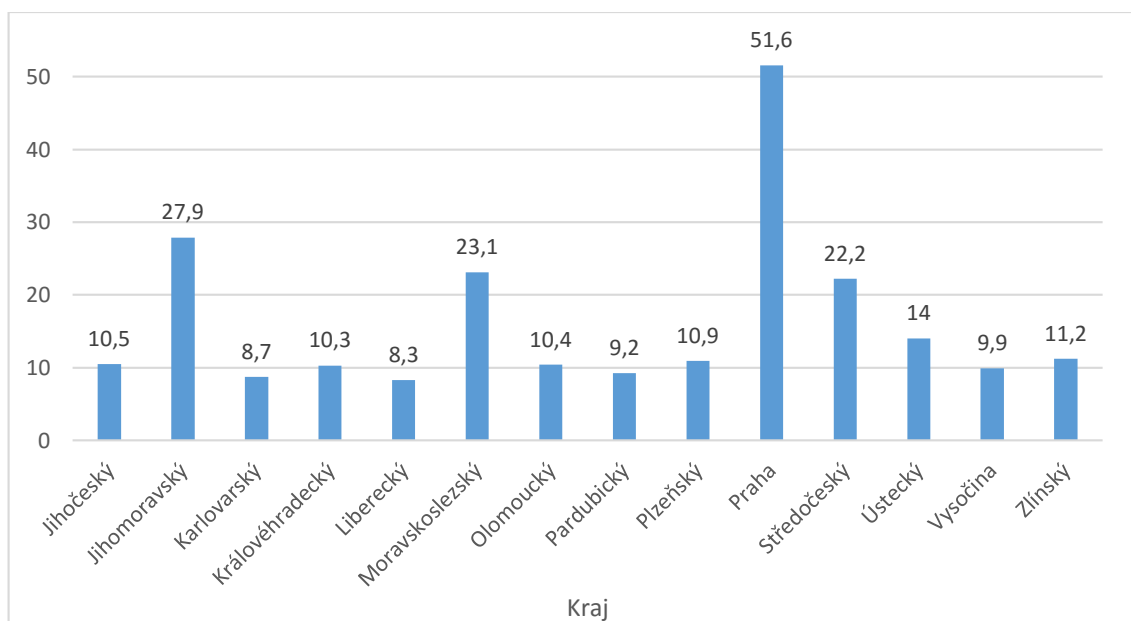
4.2.2 Vyhodnocení Národní potravinové sbírky

Následující kapitola bude věnována konkrétním výsledkům Národní potravinové sbírky, které vycházejí z dotazníkového šetření a z dat od společnosti Byznys pro společnost. Bude přiblížen objem darovaných potravin a počet zapojených obchodů.

Z dotazníkového šetření provedeného na úrovni potravinových bank vyplynulo, jak jsou jednotlivé kraje „štědré“. Nejvíce potravin darovali zákazníci v Jihomoravském, Moravskoslezském a Středočeském kraji, ve všech těchto krajích objem darovaných potravin

přesáhl 20 tun. Absolutním vítězem se však stala Praha, zde se podařilo vybrat neuvěřitelných 51,6 tun. To je necelých 22 % z celkového objemu darovaných potravin. Naopak nejhůře dopadl Liberecký kraj, kde zákazníci darovali v obchodech „pouze“ 8,3 tun. Podobného výsledku dosáhli v Karlovarském kraji, kde objem vybraných potravin také nedosáhl 9 tun.

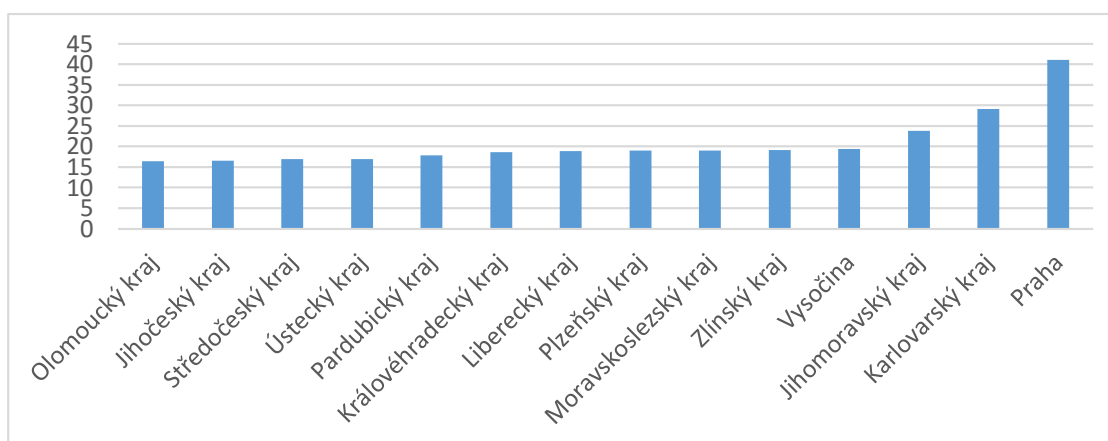
Graf 10: Množství darovaných potravin v jednotlivých krajích za rok 2015 (t)

Zdroj: vlastní zpracování (dle dat od společnosti Byznys pro společnost)

Tyto informace mohou být ale zavádějící, jelikož množství vybraných potravin neodráží velikost regionu a počet obyvatel. Proto je na Grafu č. 11 přepočítáno množství darovaných potravin na počet obyvatel v regionu, ukazatelem je tedy množství na jednoho obyvatele regionu v gramech.

Graf 11: Množství darovaných potravin na obyvatele v jednotlivých regionech (g)

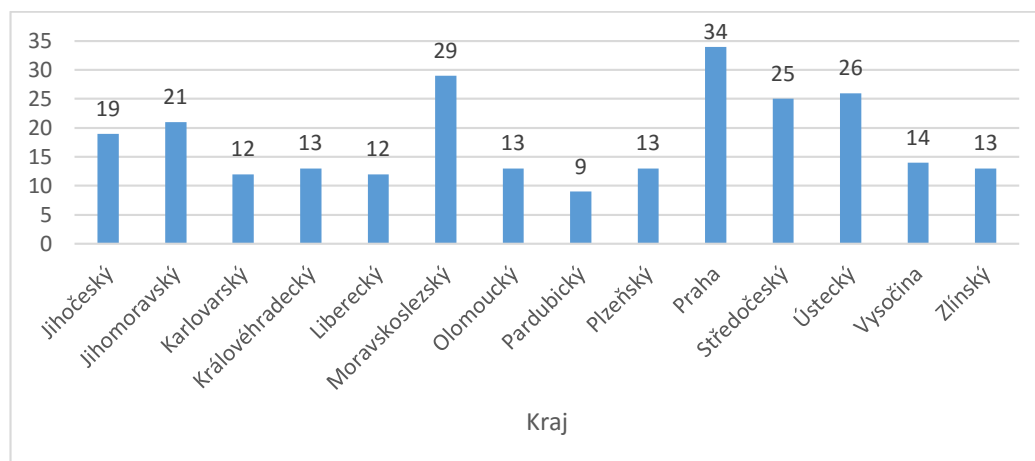

Zdroj: vlastní zpracování (dle ČSÚ, n. d. a dat od společnosti Byznys pro společnost)

Na grafu tedy můžeme vidět, že lidé v jednotlivých regionech darují podobné množství potravin. Ostatní kraje výrazně převyšuje jen Jihomoravský kraj, Karlovarský kraj a Hlavní město Praha. Na jednoho obyvatele Prahy připadá 41 g darovaných potravin. Pro srovnání v Olomouckém kraji je to jen něco málo přes 16 g.

Zajímavé je, že nejhorší situace (z pohledu množství darovaných potravin na obyvatele) byla v krajích, ve kterých při Národní potravinové sbírce nefungovala potravinová banka (v Olomouckém kraji je to nově vzniklá Potravinová banka v Olomouckém kraji zapsána do spolkového rejstříku 24. října 2015 a v Jihočeském Potravinová banka Jihočeského kraje, která byla zapsána do spolkového rejstříku 25. února 2016). Potravinové banky pomáhají organizaci Byznys pro společnost zajišťovat dobrovolníky a informují veřejnost o konání sbírky a o jejím účelu.

Graf 12: Množství obchodů zapojených do NPS

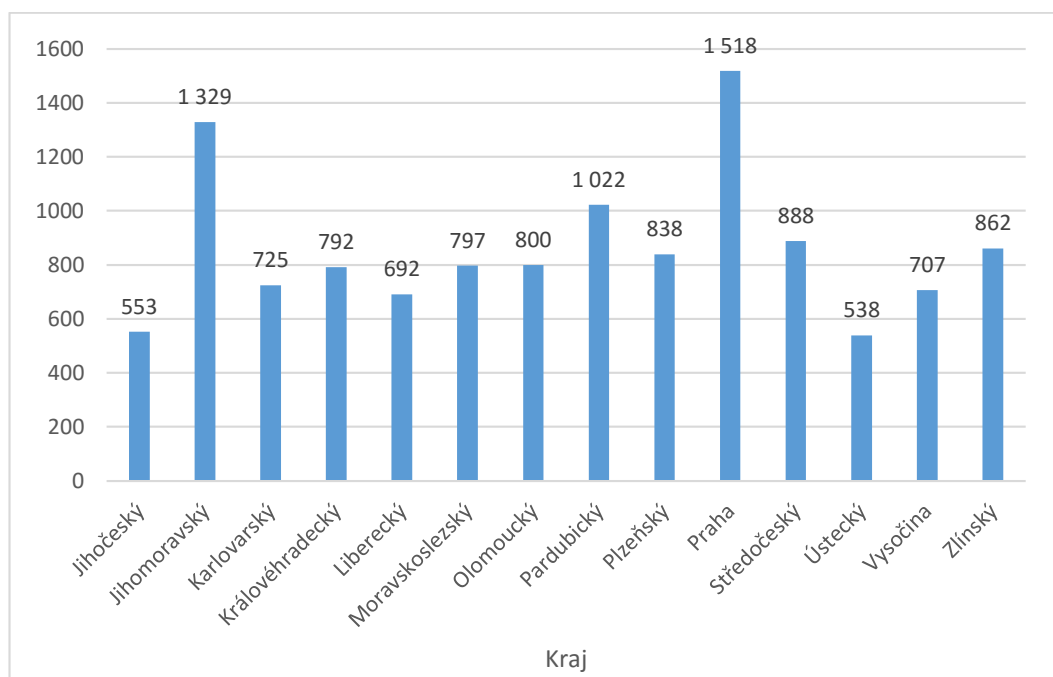

Zdroj: vlastní šetření

V každém kraji byl také zapojený jiný počet obchodů, což znázorňuje Graf č. 12. Celkem se do Národní potravinové sbírky zapojilo 253 obchodů, logicky nejvíce z Hlavního města Prahy, celkem 34 obchodů. Nad dvacet obchodů se také zapojilo v Jihomoravském, Moravskoslezském, Středočeském a Ústeckém kraji. Naopak pouze devět obchodů se zapojilo v Pardubickém kraji.

V Grafu č. 13 je tedy množství darovaných potravin přepočteno na počet obchodů v kraji, ve kterých se Národní potravinová sbírka konala. Sloupce grafu zobrazují, kolik kg potravin se průměrně vybralo v jednotlivých obchodech. Nejvíce darovaných potravin na jeden obchod připadá v Hlavním městě Praha a v Jihomoravském kraji, kde se průměr pohybuje nad 1 300 kg na obchod. Naopak nejméně připadá na jeden obchod v kraji Ústeckém, jen něco přes 530 kg. V průměru za celou Českou republiku pak připadá 902 kg darovaných potravin na jeden obchod.

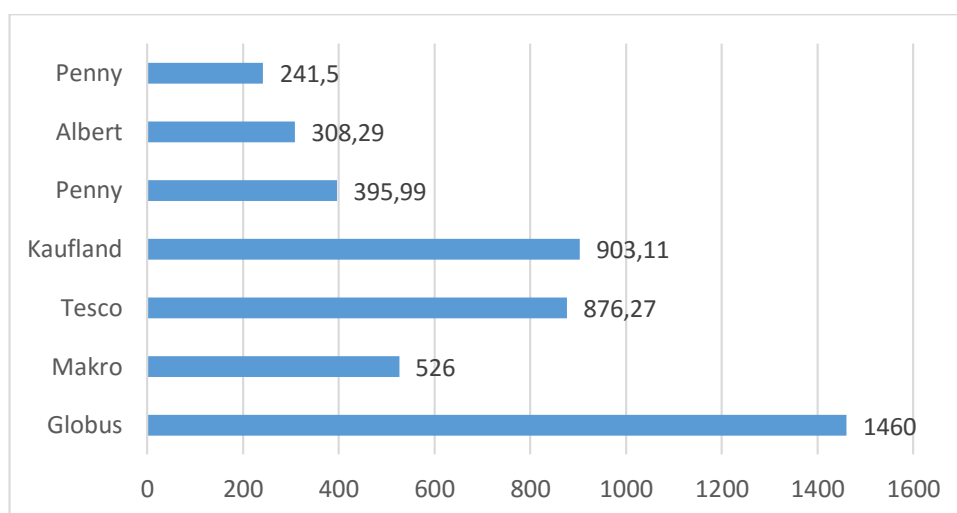
Graf 13: Průměrné množství vybraných potravin na jeden obchod (kg)

Zdroj: vlastní šetření a data od společnosti Byznys pro společnost

Pro podrobnější příklad v Českých Budějovicích měly na starost Národní potravinovou sbírku neziskové organizace Rybka a Městská charita České Budějovice. Celkem se zde vybralo přes 4,7 tun. Nejštedřejší byli zákazníci Globusu a Kauflandu.

Graf 14: Množství darovaných potravin v Českých Budějovicích (t)

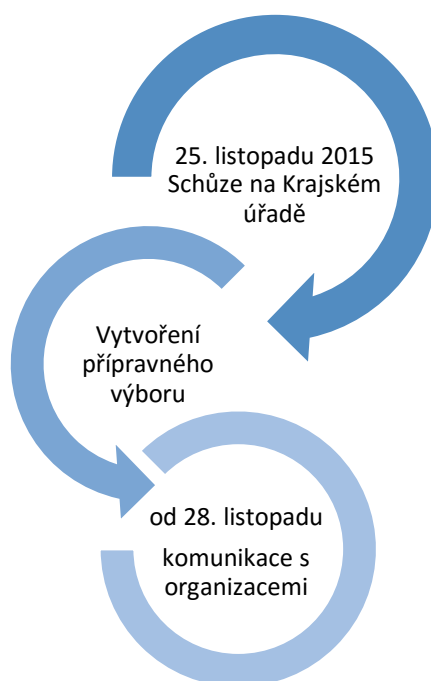
Zdroj: vlastní šetření

4.3 Založení Potravinové banky Jihočeského kraje

Další kapitolou praktické části je samotné založení Potravinové banky Jihočeského kraje z.s. Z komunikace s představiteli České federace potravinových bank a zástupci jednotlivých potravinových bank vyplynulo, že ideálním stavem v České republice by bylo, kdyby v každém kraji byla jedna potravinová banka. V Jihočeském kraji do 19. ledna 2016 potravinová banka chyběla, proto bylo žádoucí založit nový subjekt právě v tomto regionu. Již při zadání bakalářské práce na téma Potravinové banky v podmínkách České republiky byla jako jeden z cílů stanovena podpora založení tohoto subjektu v Jihočeském kraji.

Z pozice zakládajícího člena jsem měla možnost podrobně monitorovat celý proces vzniku. Od první schůze České federace potravinových bank s neziskovými organizacemi na půdě Krajského úřadu, přes ustavující valnou hromadu, až po aktivity, které po vzniku potravinové banky následují a jsou důležité pro její úspěšné fungování.

Obrázek 5: První fáze procesu zakládání Potravinové banky Jihočeského kraje

Zdroj: vlastní zpracování

25. květen 2015

Kontaktování předsedy České federace potravinových bank, Mgr. Ilji Hradeckého (formou e-mailové korespondence). Cílem bylo zjistit, zda se nepřipravuje založení potravi-

nové banky v Jihočeském kraji, respektive zda je možnost založení tohoto subjektu podpořit. V této době byl Jihočeský kraj jediným krajem, kde potravinová banka nefungovala, a ani nebyl významný zájem o její založení ze strany regionálních neziskových organizací.

25. listopad 2015

Setkání zástupců České federace potravinových bank (předseda Mgr. Ilja Hradecký a ředitel Fabrice Martin Plichta) s představiteli neziskových organizací a dalších subjektů, které podporovaly vznik potravinové banky v Jihočeském kraji na Krajském úřadě v Českých Budějovicích. Celkově se schůzky zúčastnilo 13 subjektů.

Prvním bodem schůze byla prezentace, která účastníky seznámila s činnostmi potravinové banky a základy jejího fungování. Dalším bodem byla diskuze o tom, zda je založení potravinové banky v Jihočeském kraji žádoucí, a zda existuje nějaká skupina osob, která by se ujala vedení tzv. přípravného výboru. Přípravný výbor má za úkol zmapovat situaci v kraji, oslovit organizace, zajistit dostatečný počet osob pro založení a případně svolat ustavující valnou hromadu.

Společně s mou osobou se do přípravného výboru přihlásily ještě další čtyři fyzické osoby. Ráda bych již na tomto místě zmínila Mgr. Veroniku Láchovou, která se později stala také zákládajícím členem Potravinové banky Jihočeského kraje.

28. až 30. listopad 2015

Osloveny byly neziskové organizace, které projevíly o založení potravinové banky zájem. Hlavním cílem bylo zajistit dostatečný počet osob (podle nového Občanského zákoníku musí spolek založit minimálně tři osoby a to jak právnické, tak fyzické), které by byly schopny a ochotny založit potravinovou banku. Zkontaktováno bylo dvacet neziskových organizací, které působí v jižních Čechách a zúčastnily se jednání na Krajském úřadě nebo v minulosti projevíly zájem o založení potravinové banky. Seznam těchto organizací a jejich statutárních zástupců poskytla České federace potravinových bank.

14. prosinec 2015

Rozeslány pozvánky na ustavující schůzi organizacím, které měly zájem stát se zakládajícím členem. Součástí pozvánky byl návrh programu, návrh stanov a Charta evropských potravinových bank, se kterou musí souhlasit všechny potravinové banky, pokud se chtějí

stát členem České federace potravinových bank, respektive Evropské federace potravinových bank.

14. leden 2016

Mimořádná valná hromada České federace potravinových bank. V té době jihočeská potravinová banka oficiálně neexistovala, tudíž jsem se zúčastnila pouze jako host bez hlasovacího práva. Hlavním bodem bylo jednání o zapojení do různých dotačních programů, například do dotačního programu 18. Podpora činnosti potravinových bank a dalších subjektů s humanitárním zaměřením Ministerstva zemědělství.

Obrázek 6: Druhá fáze procesu zakládání Potravinové banky Jihočeského kraje

Zdroj: vlastní zpracování

19. leden 2016

Ustavující schůze spolku Potravinová banka Jihočeského kraje. Potravinovou banku se rozhodly založit dvě fyzické osoby a dvě právnické osoby. Zakládajícími fyzickými osobami jsou Mgr. Veronika Láchová a já, Kristýna Škabradová. Zakládajícími právnickými osobami jsou Ledax o.p.s. a Jihočeský patriot.

Ledax o. p. s. je nezisková organizace, která poskytuje pečovatelskou službu, osobní asistenci a domácí ošetrovatelskou a hospicovou péči seniorům, dlouhodobě nemocným a

zdravotně postiženým. Jihočeský patriot je sdružení, které si klade za cíl posílit věhlas a rozvoj jižních Čech.

Po zahájení a vyplnění Listiny přítomných následovalo schválení programu, který byl přílohou pozvánky na ustavující schůzi. Mezi nejdůležitější body patřilo schválení Stanov spolku, které se výrazně neliší od stanov ostatních potravinových bank v České republice a volba předsednictva a předsedy spolku. Stanovy byly jednohlasně schváleny a přítomni se dohodli, že kontrolní komise bude zřízena až dodatkem stanov při navýšení členů spolku nad deset. Na předsedu spolku se rozhodla kandidovat již zmiňovaná Veronika Láchová, která byla také jednohlasně zvolena.

Dalším důležitým bodem bylo stanovení výše členských, respektive odběratelských příspěvků.

Členské příspěvky jsou rozděleny do dvou kategorií:

- 2000 Kč pro právnické osoby;
- 2000 Kč nebo 100 dobrovolnických hodin ročně pro fyzické osoby. Nebo právnické osoby, které nebudou odběrateli potravinové banky, tedy nebudou dostávat žádné potraviny od potravinové banky.

Potravinová banka Jihočeského kraje byla tedy založena 19. ledna 2016. Zápis z ustavující schůze je uveden v Příloze č. 13.

Spolek vzniká zápisem do spolkového rejstříku, proto bylo nutné, aby předsedkyně Potravinové banky podala návrh na zápis spolku do spolkového rejstříku. K tomuto návrhu se musel připojit:

- Souhlas majitele nemovitosti, ve kterém má Potravinová banka Jihočeského kraje sídlo, Riegrova 51. Tato listina musela být opatřena úředně ověřenými podpisy.
- Souhlas předsedkyně Veroniky Láchové s tím, že bude zapsána do veřejného rejstříku a její čestné prohlášení o tom, že je svéprávná a není v úpadku. Tento souhlas musel být opatřen úředně ověřeným podpisem.
- Zápis z ustavující členské schůze, na tomto zápisu stačily neověřené podpisy.
- Aktuální stanovy opatřené podpisem předsedkyně, zde stačil neověřený podpis.

Stanovy musely splňovat určité náležitosti, aby mohla být Potravinová banka zapsána do spolkového rejstříku. Mezi základní náležitosti patří:

- **Název a sídlo spolku**

Ve stanovách musel být uveden název a právní formu spolku, tedy Potravinová banka Jihočeského kraje z. s. Sídlo spolku se nachází na adrese Riegrova 51, České Budějovice.

- **Účel spolku**

Základním účelem každé potravinové banky je získávat zdarma zemědělské přebytky, přebytky produkce potravinářského průmyslu nebo neprodejné, ale požitelné potraviny. Také příspěvky shromážděné při veřejných sbírkách potravin v supermarketech, ve školách, apod. Získané potraviny skladovat a bezplatně distribuovat. Proto je i tento účel ukotven ve stanovách Potravinové banky Jihočeského kraje.

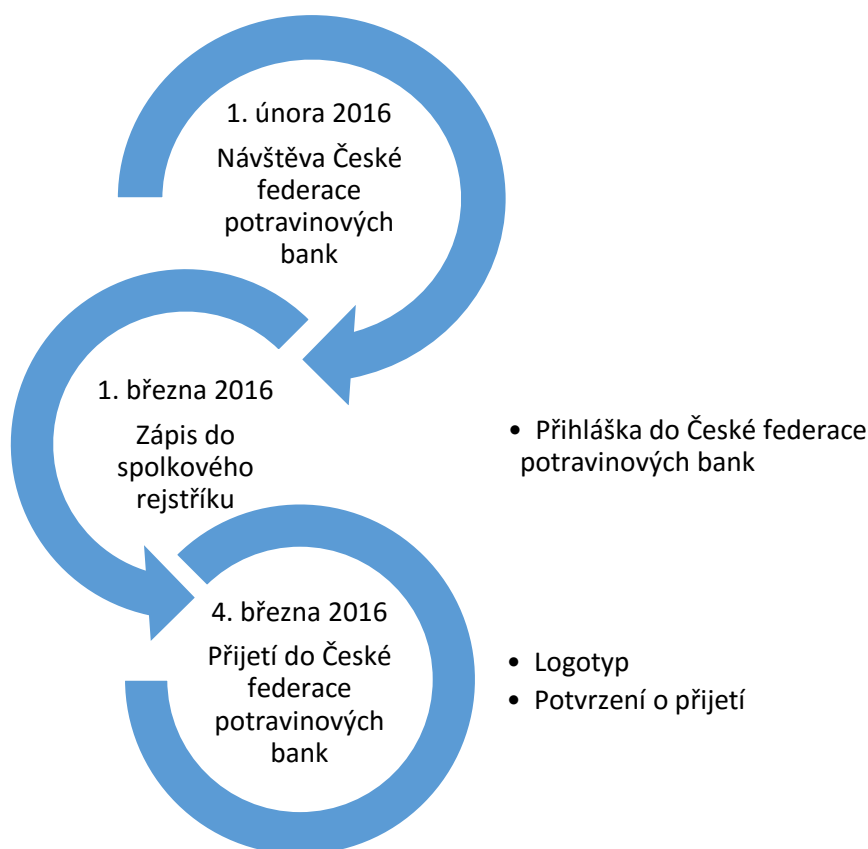
- **Práva a povinnosti členů vůči spolku**

Všichni členové mají právo se aktivně účastnit činnosti potravinové banky. Členové musí podporovat rozvoj potravinové banky a musí se účastnit valné hromady. Mezi další povinnosti členů patří povinnost platit členský příspěvek nebo prokázat odpracované dobrovolnické hodiny, toto potvrzení vydává předsedkyně spolku.

- **Statutární orgán**

V případě Potravinové banky Jihočeského kraje byl zvolen individuální statutární orgán, předseda, v osobě Mgr. Veroniky Láchové.

Obrázek 7: Třetí fáze procesu zakládání Potravinové banky Jihočeského kraje

Zdroj: vlastní zpracování

25. únor 2016

Zápis Potravinové banky Jihočeského kraje do Spolkového rejstříku. K zápisu došlo pod spisovou značkou L 6955 vedenou u Krajského soudu v Českých Budějovicích.

1. únor 2016

Setkání s předsedou a ředitelem České federace potravinových bank v Praze. Programem tohoto jednání bylo seznámení se založením Potravinové banky Jihočeského kraje a jejími zakládajícími členy. Česká federace potravinových bank také pomáhá začínajícím potravinovým bankám při kontaktování velkých dodavatelů, jako je Tesco nebo Makro. K tomuto kroku dojde, až bude mít Potravinová banka Jihočeského kraje kromě administrativního sídla i sklad.

Důležitým bodem bylo, aby se Potravinová banka Jihočeského kraje stala členem České federace potravinových bank. K tomu mohlo dojít až poté, když byla zapsána do spolkového rejstříku. Na přihlášce ke členství musely být uvedeny základní údaje o organizaci, jako je název, sídlo, telefon, e-mail, webová stránka, IČ, územní působnost a zástupce

organizace. Dále prohlášení, že si Potravinová banka Jihočeského kraje přeje stát členem České federace potravinových bank a zavazuje se, že bude dodržovat její stanovy a bude přispívat k rozvoji potravinových bank v České republice.

4. březen 2016

Potravinová banka Jihočeského kraje byla přijata do České federace potravinových bank. Potvrzení je uvedeno v Příloze č. 12. Od této doby může Potravinová banka používat společný logotyp, ale nebrání to tomu, aby měla Potravinová banka i své vlastní logo, jako je tomu například v případě Potravinové banky pro Brno a Jihomoravský kraj. Potravinová banka Jihočeského kraje získala potvrzení o členství a má možnost se jím prezentovat na vlastních webových stránkách. Také byla zapsána na společné webové stránky mezi ostatní členské potravinové banky. To ale opět nebrání tomu, aby potravinové banky spravovaly i své vlastní webové stránky.

Aktuálně řešené otázky

Hmotné zdroje

Pro další fungování Potravinové banky je potřebné, aby disponovala skladem, ve kterém by mohla skladovat potraviny, které není nutné ihned distribuovat. Poté bude moci uzavírat odběratelské smlouvy a zároveň přijímat potravinové dary od donátorů. Vhodné by bylo, aby byl sklad zkolaudován na určitý typ potravinářského využití, měl velikost přes 200 m², byl přístupný nákladním automobilem a ideálně disponoval nákladní rampou. U skladu by měly být vhodné administrativní prostory, jelikož činnosti potravinových bank samozřejmě nespočívají jen ve skladování a redistribuci potravin. Je zde nutná i různá administrativní, personální a účetní činnost. Dále musí být sklad vybaven vhodnou manipulační technikou.

Finanční zdroje

Požadavek na finanční podporu na provoz a zajištění skladu v rámci dotačního titulu 18. podpora činnosti potravinových bank a dalších subjektů s humanitárním zaměřením, musí být podán do 29. dubna 2016. Tento dotační titul je podrobněji popsán v literární rešerši, kapitola 2. 4. 5.

Mezi další fundraisingové aktivity, které vykonává Potravinová banka Jihočeského kraje, aby si zajistila finanční a jiné hmotné prostředky pro fungování, patří žádosti o dotaci z fondů Krajského úřadu Jihočeského kraje a z rozpočtu měst, ve kterých Potravinová

banka Jihočeského kraje působí a bude působit, respektive bude poskytovat v těchto měsících potravinovou pomoc prostřednictvím odběratelských organizací.

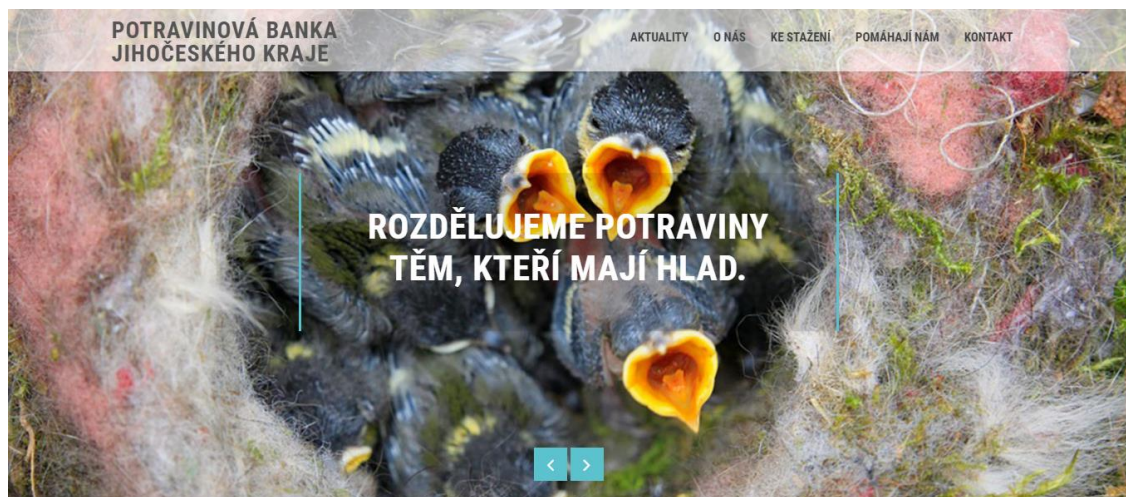
Potravinová banka není závislá jen na finančních prostředcích získaných z dotací, i když samozřejmě tvoří velkou část. Potravinová banka může na svůj provoz získávat finance i *vlastní vedlejší hospodářskou činností*.

Další možností je vypsání *veřejné sbírky*. Veřejná sbírka pro Potravinovou banku Jihočeského kraje se koná od 4. března 2016 na dobu neurčitou na území Jihočeského kraje za účelem shromáždění finančních prostředků na pořízení manipulačního a skladového zařízení pro potřeby Potravinové banky a na úhradu nájmu a energií.

Lidské zdroje

K zajištění provozu jsou kromě skladu, manipulačního a skladovacího zařízení, financí na úhradu energií, potřeba i pracovníci. Prozatím všichni vykonávají svou práci pro potravinovou banku dobrovolně, potravinová banka nemá žádného zaměstnance.

Obrázek 8: Náhled webových stránek Potravinové banky Jihočeského kraje

Zdroj: www.pbjk.cz

Pro Potravinovou banku Jihočeského kraje byly také zřízeny webové stránky, www.pbjk.cz, a facebooková stránka Potravinová banka Jihočeského kraje. I když z dotazníkového šetření vyplynulo, že kombinace těchto dvou marketingových nástrojů je ojedinělá a využívá ji jen Potravinová banka pro Brno a Jihomoravský kraj. Tyto marketingové nástroje byly zvoleny z důvodu lepší komunikace s širokou veřejností.

3. březen 2016

Odeslána pozvánka na mimořádnou valnou hromadu Potravinové banky Jihočeského kraje.

4. duben 2016

Mimořádná valná hromada Potravinové banky Jihočeského kraje.

Na této valné hromadě byli členové seznámeni s dosavadní činností a plánem na nové čtvrtletí Potravinové banky Jihočeského kraje. Mezi další důležité body programu patřilo přijetí nových členů, kteří o to požádali. Jednohlasně byli tedy přijati tito členové: Diecézní charita České Budějovice, Dialog CB a Ekonomická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. V současné době má tedy potravinová banka sedm členů, z toho pět jsou právnické osoby.

Ekonomická fakulta Jihočeské univerzity byla před samotným členstvím i partnerem jihočeské potravinové banky a na její podporu bylo vyhlášeno několik studentských projektů. Jedním z nich je „Dobrotivý kafe“. Studenti v rámci semestrálního projektu „Coffee point“ prodávají převážně kávu, ale například i propisky s logem „Dobrotivého kafe“. Tento projekt by měl Potravinové bance skrze veřejnou sbírku pomoci zakoupit například manipulační vozík.

Obrázek 9: Logo studentského projektu "Dobrotivý kafe"

Zdroj: www.dobrotivykafe.cz

Mezi další důležité body patřilo schválení hlasování mimo valnou hromadu, tedy „per rollam“. Hlasování „per rollam“ bude vždy rozesláno z hlavní e-mailové adresy spolku, předsedou spolku. Bude využíváno jen pro schvalování dílčích aktivit. Při zahájení bude vždy zřetelně a jasně uvedena doba ukončení hlasování, minimálně 2 pracovní dny ode dne následujícího po dni odeslání. Tento typ hlasování nelze využít pro schvalování změn

stanov nebo pro schvalování změn v orgánech spolku. Tuto formu však lze využít pro proces přijímání nových členů spolku.

Dále členové hlasovali o novém logu. Bylo vybráno pět log z šestnácti s nejvyšším počtem „lajků“ na facebooku, kde byla vyhlášena soutěž o nejlepší logo. Členové na valné hromadě nedošli k rozhodnutí, hlasování tedy bylo odloženo s tím, že bude provedeno formou „per rollam“.

6. až 8. duben 2016

Hlasování o logu přes e-mail. Největší počet hlasů získalo logo uvedené na Obrázku č. 10, které získalo největší počet hlasů a stane se tak logem Potravinové banky Jihočeského kraje.

Obrázek 10: Logo Potravinové banky Jihočeského kraje

Zdroj: autor Alena Bočková, vlastní e-mailová korespondence

Shrnutí

Prioritou pro potravinovou banku je uzavření nájemní smlouvy na skladovací prostory a jejich příprava pro skladování. Pro tyto účely je důležité dohledat vhodné prostory a zajistit potřebné finanční zdroje pro jejich funkční vybavení. Důležité je celkově ošetřit fungování potravinové banky z pohledu hmotných, finančních i lidských zdrojů. Průběžně navázat spolupráci s dodavateli a zahájit jednání o odběru potravin s neziskovými organizacemi v regionu.

Mezi další plánované aktivity Potravinové banky Jihočeského kraje patří vzdělávání dětí, mládeže a neziskových organizací v oblasti plýtvání potravinami a potravinových bank.

5 Závěr

Na základě výsledků bakalářské práce lze konstatovat, že plýtvání potravinami a provoz potravinových bank je velmi významným a aktuálním tématem. Proti plýtvání potravinami bojuje mnoho organizací. Ze všech stran vyvstávají požadavky ohledně regulace potravinového odpadu. První zakročila vláda Francie, která zákonem stanovila povinnost obchodním subjektům darovat neprodejné potraviny do potravinových bank. Lze předpokládat, že se proti plýtvání potravinami zásadně postaví celá Evropská unie.

Důležité je, aby veřejnost přijala fakt, že chudoba a s ní spojený hlad existuje i ve vyspělých státech. Tento fakt je často opomíjen a pozornost je směřována pouze na rozvojové země. Některé statistiky uvádějí, že 5 až 10 % české populace nemá dostatečný příjem na to, aby zajistila přísun základních potravin sobě a své rodině.

Výsledky dotazníkového šetření odhalily malé nedostatky fungování potravinových bank. Bohužel stále převyšuje poptávka odběratelských organizací (neziskových organizací) nad nabídku dodavatelských organizací. Ke zlepšení situace přispělo zavedení možnosti uplatnit nulové DPH na darované potraviny, které minimalizovalo neochotu subjektů darovat neprodejné potraviny. Dle některých zdrojů ale tato změna není dostačující a volají po jednotnější úpravě.

Mezi další nedostatky patří portfolio nabízených potravin, které neumožňuje zajistit odběratelským organizacím pestré menu pro jejich klienty. Nejčastěji chybí ve skladech dětská výživa, mléčné produkty, maso, zelenina a ovoce. Tato skutečnost je také dána špatnou vybaveností skladů potravinových bank, kde často chybí vhodné chladicí a mrazicí zařízení. Tuto situaci by mohl změnit nový dotační titul pro potravinové banky z Ministerstva zemědělství, který umožňuje podpořit zakoupení nového vybavení. Potravinové banky by se neměly zaměřovat jen na trvanlivé potraviny, ale měly by distribuovat i čerstvé potraviny. V souvislosti s tím využívat nejenom příslušné technické vybavení, ale celkově dbát o zrychlení obratu potravin ve svých skladech. Případně hrát v některých případech spíše roli zprostředkovatele transakce, tj. zajistit, aby byly potraviny přímo darovány neziskovým organizacím.

Velmi významnou součástí aktivit potravinových bank tvoří fundraisingové aktivity zaměřené na získávání potřebných finančních zdrojů. Jedná se zejména o využívání různých dotačních titulů, dary z veřejných sbírek, či peněžní prostředky získávané z vedlejší hospodářské činnosti.

Terénní průzkumy prokázaly jisté nedostatky i z pohledu Národní potravinové sbírky, která je jedním z nejvýznamnějších zdrojů darovaných potravin. Funguje v České republice teprve třetím rokem a dárce potravin je v tomto případě široká veřejnost. Národní potravinovou sbírku pomáhají kromě potravinových bank organizovat i další neziskové organizace. Drobné nedostatky vykazovala například organizace celé rozsáhlé akce, informovanost dobrovolníků zapojených do Národní potravinové sbírky, i spolupráce samotných zapojených obchodních subjektů. Důležité je, že se organizátoři snaží zjišťovat zpětné vazby a postupně celou sbírku lépe ošetřit.

Až do roku 2016 nebyla v České republice kompletní síť potravinových bank co do regionální působnosti. Pro úspěšné fungování bylo důležité, aby každý kraj obsluhovala jedna potravinová banka. Založením Potravinové banky Jihočeského kraje 19. ledna 2016 se stala celá síť kompletní a má tak všechny předpoklady co nejlépe plnit své poslání.

Důležitá je samotná skutečnost, že se o plýtvání potravinami hovoří, existuje fenomén potravinových bank a lidé se učí zodpovědněji přistupovat k životu. Je nutné věřit, že se jedná o setrvalý stav a aktivity se budou v tomto ohledu dále rozšiřovat a prohlubovat.

I. Summary and keywords

The aim of this bachelor thesis is to identify the operation of food banks in the Czech Republic. It is also to outline how the National Food Collection works and, last but not least, to contribute to the network of food banks in the Czech Republic being complete, i.e. for there to be a food bank in every region.

This bachelor thesis comprises two main parts—theoretical and practical. The theoretical part is about the food problem; specifically, it focuses on identifying hunger and malnutrition. It also defines food waste and offers a way to resolve this problem—food banks.

The practical part consists of a questionnaire survey, which is performed at the level of the eleven food banks in the Czech Republic that are members of the Czech Federation of Food Banks. The questionnaire survey led to the identification of several problems. One of the problems found was that the network of food banks in the Czech Republic is insufficient.

Another part of the practical side is observation of the National Food Collection and an analysis of the results of the National Food Collection in 2015. And the last part is the actual establishment of a missing Food Bank in the South Bohemian Region. This establishment consisted of mapping the situation in the South Bohemian Region and finding suitable founding members. The process is described in detail, including other activities that are related to the development of the food bank.

Based on the results of this bachelor thesis, it can be said that food waste and the related food banks are a topic that is coming to the fore. More and more organisations are fighting against food waste. Requirements regarding the regulation of food waste are coming into being from all sides. If pressure to reduce food waste from the public, organisations and other entities does not grow, it could have fatal consequences for our society. Waste disproportionately burdens our planet and has a negative effect not only on the environment.

Keywords: food bank, food waste, Czech Federation of Food Banks, European Federation of Food Banks

II. Seznam použitých zdrojů

The World Bank. (2016). *Depth of the food deficit (kilocalories per person per day)*.

Načteno z World Bank Group:
<http://data.worldbank.org/indicator/SN.ITK.DFCT/countries?display=default>

Benák, J., & Zahumenský, D. (2015). *Jak na spolkový rejstřík*. Praha: Grada Publishing.

Boseley, S., & Davidson, H. (2015). Global obesity rise puts UN goals on diet-related diseases "beyond reach". *The Guardian*. Načteno z
<http://www.theguardian.com/society/2015/oct/09/obesitys-global-spread-un-goals-diet-related-diseases-fail?CMP=EMCNEWEMML6619I2>

Boukal, P. (2013). *Fundraising pro neziskové organizace*. Praha: Grada Publishing.

Byznys pro společnost. (n. d.). *O projektu*. Načteno z <http://potravinypomahaji.cz/o-projektu/>

Cliff, M. (2014). *Forget the ugly fruit, meet the ugly fruit bowl!* Načteno z Daily Mail:
<http://www.dailymail.co.uk/femail/food/article-2693000/Forget-ugly-fruit-meet-ugly-fruit-bowl-French-supermarket-introduces-lumpy-misshapen-fruit-vegetables-sold-30-discount-combat-food-waste.html>

Commision of the European Communities. (1974). *Communication from the Commission to the Council*. Rome. Načteno z [http://aei.pitt.edu/15701/1/SEC_\(74\)_4955_final.pdf](http://aei.pitt.edu/15701/1/SEC_(74)_4955_final.pdf)

ČFPB. (2014). *Charta evropských potravinových bank*. Načteno z Česká federace potravinových bank: <http://www.potravinovabanka.cz/o-nas/>

ČFPB. (2015). *Sbírka listin České federace potravinových bank*. Načteno z Veřejný rejstřík a sbírka listin: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=39478234&subjektId=742533&spis=327764>

ČFPB. (2016). *Česká federace potravinových bank*. Načteno z Česká federace potravinových bank: <http://www.potravinovabanka.cz/>

ČSÚ. (n. d.). *Počet obyvatel v obcích - k 1.1.2015*. Načteno z Český statistický úřad: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112015>

Eurostat. (2007). *Demographic Outlook - National reports on the demographic developments in 2006*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. Načteno z <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3888793/5842961/KS-RA-07-026-EN.PDF/8f954e3e-9ba6-43e9-94f1-c0d54d221203>

FAO. (2015). *FAO Statistical Pocketbook*. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations. Načteno z <http://www.fao.org/documents/card/en/c/383d384a-28e6-47b3-a1a2-2496a9e017b2/>

FEBA. (2015). *Social impact indicator*. Načteno z European Federation of Food Banks: <http://www.eurofoodbank.eu/about-us/social-impact-indicators>

FEBA. (2016). *History*. Načteno z European Federation of Food Banks: <http://www.eurofoodbank.eu/food-banking>

FEBA. (n. d.). *Members*. Načteno z European Federation of Food Banks: <http://www.eurofoodbank.eu/about-us/members>

FEBA. (2014). *Visions, Missions, Activities, Value*. Načteno z European Federation of Food banks: <http://www.eurofoodbank.eu/about-us/vision-mission-activities-values>

Feedback. (2013). *Feeding the 5000*. Načteno z Feddback: <http://feedbackglobal.org/campaigns/feeding-the-5000/>

Feedback Global. (2015). *Social Impact Report*. London. Načteno z <http://static1.squarespace.com/static/54f1c7dce4b02d9040da6717/t/56563268e4b0f06765dfc4bd/1448489576174/Feedback+Social+Impact+Report.pdf>

Grethe, H., Dembélé, A., Duman, N., Markets, I. o., Center, F. S., & Hohenheim, U. (2011). *How to Feed the World's Growing Billions Understanding*. FAO World Food Projections and their. Berlin. Načteno z <https://www.boell.de/sites/default/files/2011-05-How-to-feed-the-Worlds-growing-billions.pdf>

Gustavsson, J., Cederberg, C., Sonesson, U., Otterdijk, R., & Meybeck, A. (2011). *Global food losses and food waste - Extent causes and prevention*. Rome: Food And Agriculture Organization Of The United Nations. Retrieved from <http://www.fao.org/docrep/014/mb060e/mb060e.pdf>

Hronová, T. (2015). *Dvě miliardy lidí ohrožuje skrytý hlad, varují odborníci v nové studii*. Načteno z Člověk v tísni: <https://www.clovekvtsni.cz/cs/clanky/dve-miliardy-lidi-ohrozuje-skryty-hlad-varuji-odbornici-v-nove-studii>

Hronová, Z. (2016). *Tuny cukroví a salátu jsou snědeny, vánoční přebytky zůstávají. Daruj jídlo, vyzývá akce*. Načteno z Aktuálně.cz: <http://magazin.aktualne.cz/dobre-zpravy/tuny-cukrovi-a-salatu-jsou-snedeny-daruj-jidlo-vyzyva-akce/r~35c9a90ab46611e5bc8c002590604f2e/>

Champions 12.3. (2015a). *Food loss and waste has a lot to do with climate change*. Načteno z Champions 12.3: <http://champions123.org/2015/12/10/food-loss-and-waste-has-a-lot-to-do-with-climate-change/>

Champions 12.3. (2015b). *Target 12.3*. Načteno z Champions 12.3: <http://champions123.org/target-12-3/>

Informační centrum OSN v Praze. (2015). *Cíle udržitelného rozvoje (SDGs) 2015 - 2030*. Načteno z OSN Česká republika: <http://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs-2015-2030/>

Jeníček, V. (2003). *Světový potravinový problém*. Načteno z Agricultural Economics: <http://www.agriculturejournals.cz/publicFiles/59160.pdf>

Jeníček, V., & Foltýn, J. (2010). *Globální problémy světa v ekonomických souvislostech*. C. H. Beck.

Jeníček, V., & Krepl, V. (2003). Příčiny a možnosti řešení potravinového problému v rozvojových zemích. *Agricultural Journals*. Načteno z <http://www.agriculturejournals.cz/publicFiles/59181.pdf>

Jihočeský kraj. (2016). *Aktuální výzvy - dotace Jihočeského kraje*. Načteno z Oficiální internetový portál Jihočeského kraje: http://www.kraj-jihocesky.cz/1110/aktualni_vyzvy_dotace_jihoceskeho_kraje.htm

Joanes, A. S. (Režisér). (2009). *Fresh* [Film]. United States.

Kavanová, L. (2015). Zakázané potraviny. *Respekt*, XXVI(46), 17-21.

Keményová, Z. (2014a). *Bioplynka zpracovává potraviny*. Načteno z Odpady: <http://odpady-online.cz/bioplynka-zpracovava-potraviny/>

Keményová, Z. (2014b). *Supermarkety a firmy darují neprodané jídlo snadněji. Stát jim pomůže s DPH*. Načteno z Hospodářské noviny: <http://byznys.ihned.cz/c1-63140620-supermarkety-a-firmy-daruji-neprodane-jidlo-snadneji-stat-jim-pomuze-s-dph>

Klápová, J. (2012). Bohouš a Dáša na stopě hladu. Praha: Člověk v tísní. Načteno z http://varianty.cz/download/docs/72_bohous-a-da-s-a-na-stope-hladu.pdf

Komise evropských společenství. (5. Prosinec 2008). NAŘÍZENÍ KOMISE (ES) č. 1221/2008. Načteno z http://www.ovocnarska-unie.cz/pdf/1221_2008LexUriServ.pdf

Kummu, M., Moel, H., Porkka, M., Siebert, S., Varis, O., & Ward, P. (2012). Lost food, wasted resources: Global food supply chain losses and their impacts on freshwater, cropland, and fertiliser use. Načteno z <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0048969712011862>

Kvasničková, A. (2009). *SZPI: Nové podmínky prodeje čerstvého ovoce a zeleniny*. Načteno z <http://www.bezpecnostpotravin.cz/szpi-nove-podminky-prodeje-cerstveho-ovoce-a-zeleniny.aspx>

Lipinski, B. (2013). *10 Ways to Cut Global Food Loss and Waste*. Načteno z World Resources Institute: <http://www.wri.org/blog/2013/06/10-ways-cut-global-food-loss-and-waste>

Luňáková, Z., & Vostal, B. (2014). *Příliš plýtváme, z potravin tak možná zmizí „minimální datum trvanlivosti“*. Načteno z Česká televize:

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1033572-prilis-plytvame-z-potravin-tak-mozna-zmizi-minimalni-datum-trvanlivosti>

Město České Budějovice. (2016). *Pravidla dotačního programu města České Budějovice na podporu sociální oblasti v roce 2016*. Načteno z Oficiální stránky statutárního města České Budějovice: http://www.c-budejovice.cz/cz/magistrat/dotace/socialni-oblast/Documents/Dotace%202016/Pravidla%20DP%20soc_oblast%202016_FINAL.pdf

Město České Budějovice. (n. d.). *Dotační program na podporu sociální oblasti v roce 2016*. Načteno z Oficiální stránky statutárního města České Budějovice: <http://www.c-budejovice.cz/cz/magistrat/dotace/socialni-oblast/stranky/dotacni-program-na-podporu-socialni-oblasti-v-roce-2016.aspx>

Ministerstvo zemědělství. (2016). *Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací pro rok 2016*. Načteno z Portál eAGRI - resortní portál Ministerstva zemědělství: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/narodni-dotace/zasady-zemedelstvi-potravinarstvi/zasady-pro-rok-2016/zakladni-informace/zasady-kterymi-se-stanovuji-podminky-pro.html>

Ministerstvo životního prostředí. (2015). *Mezinárodní den biodiverzity 2015*. Načteno z Informační systém Úmluvy o biologické rozmanitosti: <http://chm.nature.cz/mezinarodni-den-biodiverzity-2015/>

Monier, V., Mudgal, S., Escalon, V., O'Connor, C., Gibon, T., Anderson, G., . . . Morton, G. (2010). *Preparatory Study on Food Waste across EU 27*. European Communities. doi:10.2779/85947

Nink, E. (2015). 10 facts you might not know about food waste. Načteno z <http://foodtank.com/news/2015/06/world-environment-day-10-facts-about-food-waste-from-bcfn>

Nový Občanský zákoník č. 89/2012 Sb. (2012).

OSN. (2015). *Svět, který chceme*. Načteno z OSN: http://www.osn.cz/wp-content/uploads/sdgs_pro_deti_4-1.pdf

OSN. (n. d.). *Cíle udržitelného rozvoje*. Načteno z United Nations: <http://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs-2015-2030/>

Payton, M. (2016). *Denmark opens first food waste supermarket selling surplus produce*. Načteno z Independent: <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/denmark-food-waste-supermarket-we-food-copenhagen-surplus-produce-a6890621.html>

Potravinová banka Jihočeského kraje. (19. Leden 2016). Stanovy přijaté dne 19. 1. 2016. České Budějovice, Česká republika.

Priefer, C., Jörisen, J., & Bräutigam, K.-R. (2013). Technologické možnosti, jak nasýtit 10 miliard lidí - možnosti snížení plýtvání potravinami. Brusel, Belgie: STOA. doi:10.2861/64065

Smithers, R. (2016). *Asda puts UK's first supermarket wonky veg box on sale*. Načteno z The Guardian: <http://www.theguardian.com/environment/2016/feb/05/asda-puts-uks-first-supermarket-wonky-veg-box-on-sale>

St. Mary's Food Bank. (n. d.). *Our History*. Načteno z St. Mary's Food Bank: <http://www.firstfoodbank.org/learn-more/our-history>

Stuart, T. (2009). *Waste: Uncovering the Global Waste Scandal*. London: Penguin Books.

Stuart, T. (2012). *The Global Food Waste Scandal*. Načteno z https://www.youtube.com/watch?v=cWC_zDdF74s

SZPI. (2015). *Datum minimální trvanlivosti a datum použitelnosti*. Načteno z Státní zemědělská a potravinářská inspekce: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/datum-minimalni-trvanlivosti-a-datum-pouzitelnosti.aspx>

The Economist. (2015a). *Czech Republic*. Načteno z Global Food Security Index: <http://foodsecurityindex.eiu.com/Country/Details#Czech%20Republic>

The Economist. (2015b). *Explore countries*. Načteno z Global Food Security Index: <http://foodsecurityindex.eiu.com/Country>

The Global FoodBanking Network. (2016). *Celebrate GFN's Anniversary: A Decade of Fighting Hunger and Food Waste through Food Banking*. Načteno z The Global FoodBanking Network: <https://www.foodbanking.org/celebrating-a-decade-of-food-banking>

The Global FoodBanking Network. (n. d.). *How GFN Spreads the Powerful Solution of Food Banking*. Načteno z The Global FoodBanking Network: <https://www.foodbanking.org/why-support-gfn/what-we-do>

The Global FoodBanking Network. (n. d.). *Where We Work*. Načteno z The Global FoodBanking Network: <https://www.foodbanking.org/why-support-gfn/where>

The World Bank. (2015). *Land area*. Načteno z The World Bank: <http://data.worldbank.org/indicator/AG.LND.TOTL.K2>

Thurn, V. (Režisér). (2013). *Food Savers* [Film].

Tichá, L. (2007). *Vnější obchodní vztahy ČR*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

Tréglová, L. (2015). *Co jsou potravinové banky a jak fungují*. Načteno z Potraviný pomáhají: <http://potravinypomahaji.cz/co-jsou-potravinove-banky-a-jak-funguji/>

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. (n. d.). *Podpora de minimis*. Načteno z Úřad pro ochranu hospodářské soutěže: <http://www.uohs.cz/cs/verejna-podpora/podpora-de-minimis.html>

World Health Organization. (2016). *10 facts on obesity*. Načteno z World Health Organization: <http://www.who.int/features/factfiles/obesity/facts/en/>

Zachraň jídlo. (2013). *Hostina pro tisíc*. Načteno z Zachraň jídlo: <http://zachranjidlo.cz/hostina-pro-tisic/>

Zachraň jídlo. (2014). *Tisíc kilo*. Načteno z Zachraň jídlo: <http://zachranjidlo.cz/tisic-kilo/>

Zachraň jídlo. (2015a). *Daruj jídlo*. Načteno z <http://zachranjidlo.cz/daruj-jidlo/>

Zachraň jídlo. (2015b). *Křivá polévka*. Načteno z Zachraň jídlo: <http://zachranjidlo.cz/kriva-polevka/>

Zachraň jídlo. (2015c). *Manuál pro paběrkování: Jak začít paběrkovat i ve vašem kraji*. Načteno z Zachraň jídlo: http://zachranjidlo.cz/wp-content/uploads/Pabe%CC%8Crkova%CC%81ni%CC%81_infobrozura-pro-dobrovolniky.pdf

Zachraň jídlo. (2016). *VE FRANCII DAROVALI JÍDLO VE VELKÉM UŽ PŘED PŘIJETÍM ZÁKONA. V ČECHÁCH MÁME REZERVY*. Načteno z <http://zachranjidlo.cz/2076/ve-francii-darovali-jidlo-ve-velkem-uz-pred-prijetim-zakona-v-cechach-mame-rezervy/>

III. Seznam použitých zkratk

BMI	Body Mass Index (Index tělesné hmotnosti)
ČFPB	Česká federace potravinových bank
DEC/MDER	Objem potravin vyrobených nebo dodaných do každé jednotlivé země vydělený skutečnou spotřebou dané země
EU	European Union (Evropská unie)
FA	Feeding America
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations (Organizace pro výživu a zemědělství)
FBRN	Food Banking Regional Network
FEBA	Fédération Européenne des Banques Alimentaires (Evropská federace potravinových bank)
GFN	The Global FoodBanking Network
HDP	Hrubý domácí produkt (Gross Domestic Product)
kcal	kilokalorie
kJ	kilojoule
MZe	Ministerstvo pro zemědělství
NOZ	nový Občanský zákoník
NPS	Národní potravinová sbírka
OSN	Organizace spojených národů (United Nations)
SDG's	Sustainable Development Goals (Cíle udržitelného rozvoje)
WFP	World Food Programme (Světový program potravin)
WHO	World Health Organization

IV. Seznam obrázků a grafů

Obrázek 1: Globální zásoba potravin vyjádřená jablky	14
Obrázek 2: Logo Potravinových bank	22
Obrázek 3: Využívání marketingové komunikace potravinovými bankami	50
Obrázek 4: Logo Potravinové banky pro Brno a Jihomoravský kraj	51
Obrázek 5: První fáze procesu zakládání Potravinové banky Jihočeského kraje	62
Obrázek 6: Druhá fáze procesu zakládání Potravinové banky Jihočeského kraje.....	64
Obrázek 7: Třetí fáze procesu zakládání Potravinové banky Jihočeského kraje	67
Obrázek 8: Náhled webových stránek Potravinové banky Jihočeského kraje.....	69
Obrázek 9: Logo studentského projektu "Dobrotivý kafe"	70
Obrázek 10: Logo Potravinové banky Jihočeského kraje.....	71
Graf 1: Podíl podvyživených lidí na celkové populaci	4
Graf 2: Produkce potravinového odpadu v EU (kg/obyvatel/rok).....	12
Graf 3: Podíl sektorů na plýtvání v Evropské unii.....	13
Graf 4: Největší producenti skleníkových plynů	15
Graf 5: Objem darovaných potravin v rámci NPS (t)	36
Graf 6: Počet zaměstnanců v potravinových bankách	41
Graf 7: Počet odběratelských organizací u jednotlivých potravinových bank	43
Graf 8: Objem přerozdělených potravin (t, 2014)	46
Graf 9: Objem darovaných potravin pro Potravinovou banku Vysočina (t).....	56
Graf 10: Množství darovaných potravin v jednotlivých krajích za rok 2015 (t)	58
Graf 11: Množství darovaných potravin na obyvatele v jednotlivých regionech (g)	59
Graf 12: Množství obchodů zapojených do NPS.....	59
Graf 13: Průměrné množství vybraných potravin na jeden obchod (kg).....	60
Graf 14: Množství darovaných potravin v Českých Budějovicích (t)	61

V. Seznam příloh

- Příloha 1: Tabulka „Top 10“ zemí s nejvyšším deficitem kcal na osobu za den (v kcal)
- Příloha 2: Skladba potravinového odpadu v Evropské unii
- Příloha 3: Plýtvání potravinami v některých státech podle Tristrama Stuarta
- Příloha 4: Estetické neboli obchodní normy EHK/OSN pro ovoce a zeleninu
- Příloha 5: Přehled aktivit skupiny „Zachraň jídlo“
- Příloha 6: Cíle udržitelného rozvoje
- Příloha 7: Seznam členů FEBA
- Příloha 8: Dotazník pro potravinové banky
- Příloha 9: Pracovní pozice a jejich úvazky v potravinových bankách
- Příloha 10: Přehled odběratelských organizací Potravinové banky v Ústeckém kraji
- Příloha 11: Certifikát za účast na Národní potravinové sbírce
- Příloha 12: Fotografie z Národní potravinové sbírky
- Příloha 13: Zápis z ustanovující schůze Potravinové banky Jihočeského kraje
- Příloha 14: Potvrzení o členství v České federaci potravinových bank

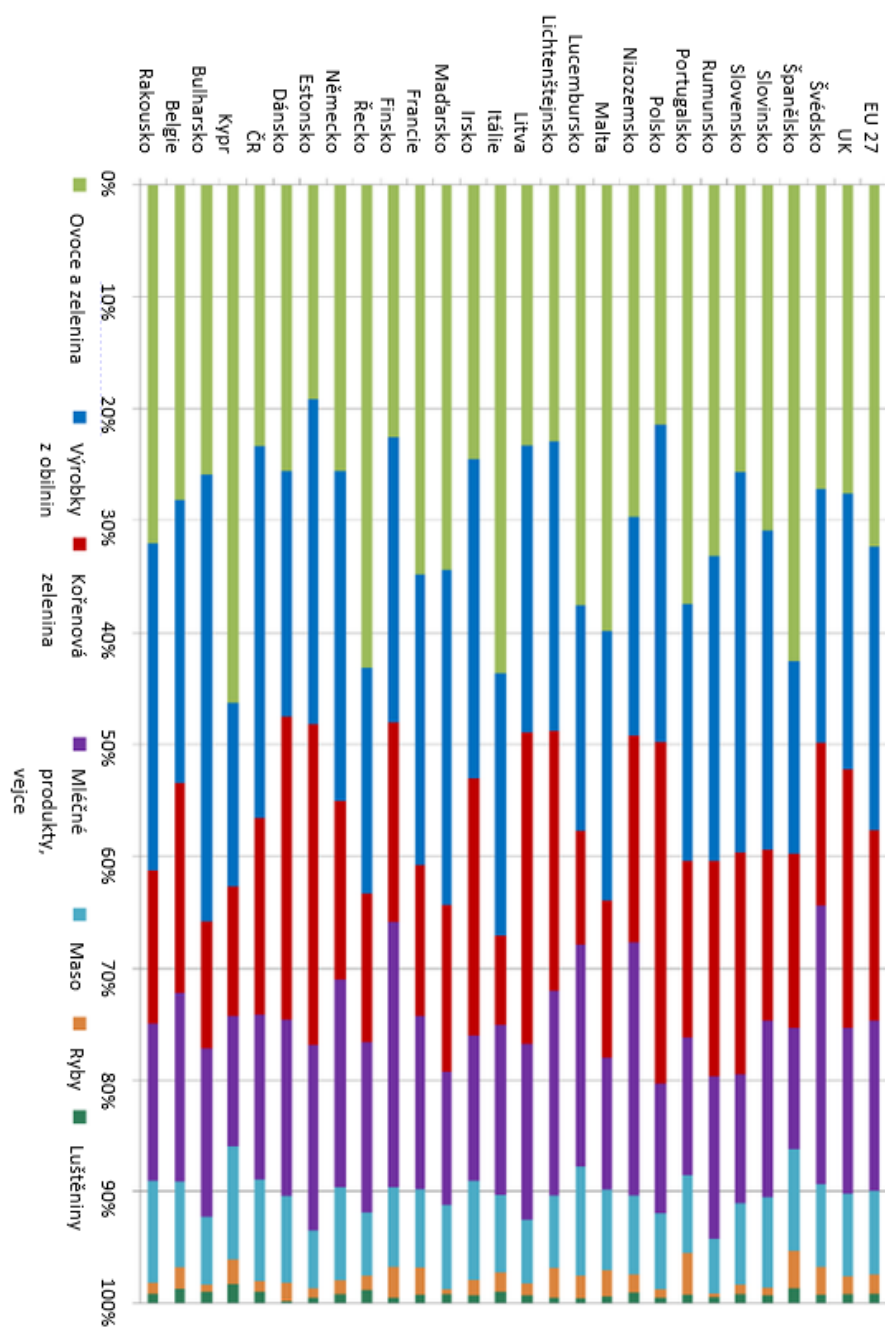
VI. Přílohy

**Příloha 1: Tabulka „Top 10“ zemí s nejvyšším deficitem kcal na osobu za den
(v kcal)**

Pořadí	Země	2011	2012	2013	2014
1.	Haiti	502	497	508	523
2.	Zambie	437	422	412	408
3.	KLDR	340	336	323	303
4.	Středoafriická rep.	257	255	266	287
5.	Namibie	278	291	290	278
6.	Čad	322	312	292	264
7.	Etiopie	283	271	265	261
8.	Tanzanie	264	267	261	258
9.	Rwanda	275	258	250	248
10.	Tádžikistán	292	283	266	245

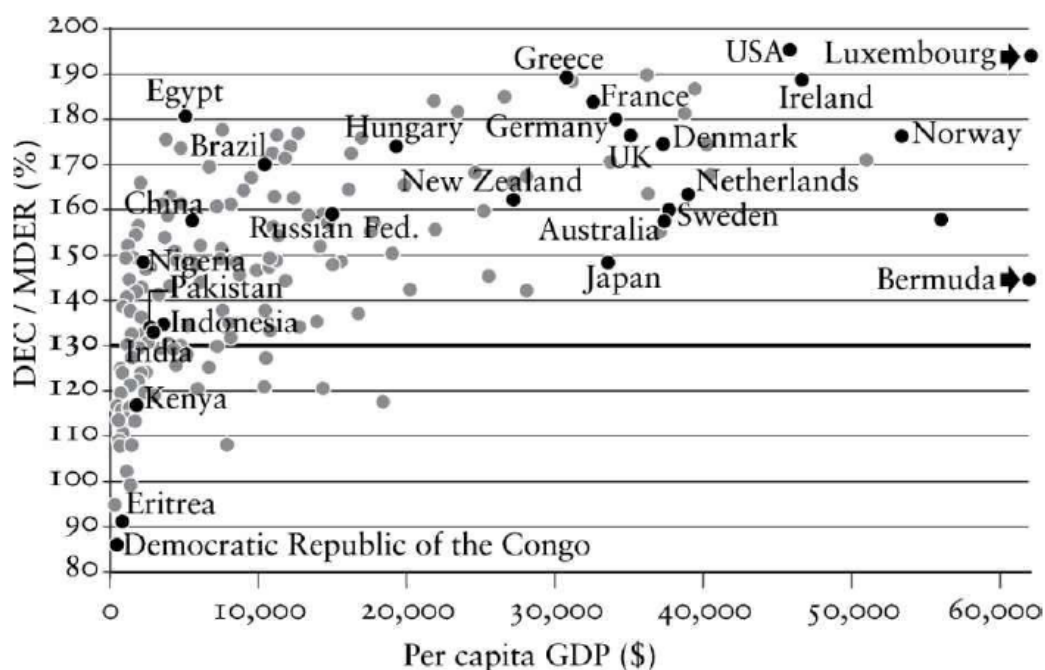
Zdroj: vlastní zpracování (dle The World Bank, 2016)

Příloha 2: Skladba potravinového odpadu v Evropské unii

Zdroj: vlastní zpracování (dle Priefer, Jörissen, & Bräutigam, 2013)

Příloha 3: Plýtvání potravinami v některých státech podle Tristrama Stuarta

Zdroj: (Stuart 2009)

Osa y grafu (DEC/MDER) porovnává celkový objem potravin vyrobených nebo dodaných do každé jednotlivé země a skutečnou spotřebu dané země, tedy to, co skutečně „skončí v lidských ústech“ (založené na přehledech denního příjmu živin, na úrovni obezity apod.) Osa x naopak znázorňuje HDP na hlavu. $X = 130\%$ neboli „černá čára uprostřed tabulky“ je pravděpodobná úroveň spotřeby, která již zahrnuje určitou toleranci pro nevyhnutelný potravinový odpad (kolik jídla by bylo potřeba v každém státě, aby výživa pro každého jeho občana byla kvalitní, stabilní a bezpečná). (Stuart, 2009)

Příloha 4: Estetické neboli obchodní normy EHK/OSN pro ovoce a zeleninu

Prvním, kdo v Evropě přišel s kritérii pro vzhled ovoce a zeleniny, byla v osmdesátých letech Evropská komise. Hlavním cílem zavedení těchto pravidel bylo zjednodušení obchodního jednání. Jelikož trh se stával stále více globalizovaným, bylo důležité, aby všechny země měly stejné parametry kvality. Aby když si obchodník z Paříže objedná ovoce z Madridu, mluvili oba o stejných parametrech kvality. Unijní pravidla prošla poslední úpravou v roce 2009 a předepsaná kritéria pro velikost, tvar a barvu v první a druhé jakosti už dnes platí jen pro deset druhů ovoce a zeleniny. Dříve těchto obchodních norem bylo 36. (Kavanová, 2015)

Většinu estetických požadavků, s nimiž se zemědělci setkávají, nastavují jejich zákazníci, což jsou nejčastěji supermarket. (Kavanová, 2015)

Všeobecná obchodní norma stanovuje minimální požadavky na jakost, produkty musí být celé, zdravé (bez známky hniloby), čisté. Stav produktů musí být takový, aby umožňoval přepravu, manipulaci a doručení do místa určení v uspokojivém stavu. Dále jsou definovány požadavky na zralost, produkty musí být dostatečně vyvinuté a musí vykazovat uspokojivou zralost. U těchto druhů nejsou definovány jakostní třídy (výběrová jakost, I. jakost, II. jakost) (Kvasničková, 2009)

Zvláštní obchodní normy

Zvláštní obchodní normy platí pro tyto druhy ovoce a zeleniny:

- Jablka;
- Citrusové plody;
- Kiwi;
- Saláty, endivie kadeřavá letní a endivie zimní;
- Broskve a nektarinky;
- Hrušky;
- Jahody;
- Paprika zeleninová;
- Stolní hrozny révy vinné;
- Rajčata.

Pro představu, jak tyto zvláštní obchodní normy vypadají, jsou uvedeny příklady pro jablka a citrusové plody.

Jablka

Pro všechny odrůdy a pro všechny jakosti je minimální velikost 60 mm měřeno podle průměru, nebo 90 g měřeno podle hmotnosti.

Citrusové plody

Minimální obsah šťávy musí být u citronů 20 %, u pomerančů 30 % a u mandarinek 33 %; důležitý je také požadovaný poměr cukru ke kyselině na úrovni 6,5:1. (Komise evropských společenství, 2008)

Prodej „neestetického“ ovoce a zeleniny

I zboží, které nevyhovuje obchodním normám má své zákazníky. Zajímavým projektem je „ASDA wonky veg box“. Tento box je prodáván ve sto třiceti britských supermarketech. Obsahuje zeleninu, která má například netypický tvar nebo velikost. V krabici tedy můžeme například nalézt srostlé mrkve nebo malé květáky. Zelenina je prodávána se 30% slevou, která má kompenzovat větší časovou náročnost na úpravu zeleniny, například očištění zeleniny. (Smithers, 2016)

O něco podobného se s velkým úspěchem pokusili již dříve ve francouzských supermarketech Intermarché, prodej ovoce a zeleniny se zvýšil o 24 %, napomohla tomu i geniální marketingová kampaň zobrazující groteskní jablka, směšné brambory, odporné pomeranče, znetvořený lilek, ošklivé mrkve apod. (Cliff, 2014)

Marketingová kampaň supermarketu Intermarché

Zdroj: (Cliff, 2014)

Příloha 5: Přehled aktivit skupiny „Zachraň jídlo“

- **Hostina pro tisíc**

První velkou akcí skupiny „Zachraň jídlo“ byla „Hostina pro tisíc“, která se konala v roce 2013. Jednalo se o oběd uvařený ze 450 kg surovin, které by jinak byly vyhozeny. A to kvůli obchodním normám nebo blížícímu se datu spotřeby. (Zachraň jídlo, 2013)

Inspirací skupině „Zachraň jídlo“ byla akce „Feeding the 5000“, kterou pořádá britská skupina Feedback v čele s Tristramem Stuartem. Konala se v roce 2009 na Trafalgarském náměstí a rozšířila tento trend po celé Evropě. (Feedback, 2013)

- **Tisíc kilo**

Happening „Tisíc kilo“ se uskutečnil v roce 2014 před Národním divadlem. Jeho cílem bylo upozornit na to, že existuje spousta zemědělských přebytků, které se zbytečně vyhazují, přitom by mohly být darovány potravinové bance. Obyčejní kolemjdoucí si tak za symbolické ceny mohli nakoupit zeleninu, kterou darovali zemědělci z blízkosti Prahy. Opět se jednalo o to, že tato zelenina neprošla estetickými normami nastavenými Evropskou unií nebo obchodními řetězci. (Zachraň jídlo, 2014)

- **Daruj jídlo**

Tento projekt vznikl ve spojení s mobilní aplikací „Uber“. Právě pomocí této aplikace si lidé mohli přivolat jednu ze tří dodávek, které celá den svážely přebytky z domácností a firem. Tato akce se konala začátkem roku 2015. Právě v lednu zbyde spousta jídla, která se nesnědla o Vánocích. Podařilo se vybrat 600 kilogramů potravin pro potravinovou banku Praha. (Zachraň jídlo, 2015a)

Lidé mohli darovat například masové konzervy, paštiky, sádkové polévky, čaje, luštěniny, těstoviny, olej, sirupy, cereálie, nápoje v obalech, ale i čistící a hygienické potřeby. *"Ta akce byla úplně skvělá. Vybral se velký objem potravin, navíc se jednalo o velice pestrou paletu věcí. A musím říct, že lidé hodně kupovali i kvalitnější a dražší věci. Naši klienti takové produkty běžně nedostávají."* komentuje průběh akce a portfolio darovaných potravin Věra Doušová, předsedkyně Potravinové banky Praha. (Hronová, 2016)

- **Křivá polévka**

To, co pro supermarkety není dost dobré, může chutnat vlastně stejně dobře nebo ještě lépe. V roce 2015 se vařila „Křivá polévka“ ze zeleniny, která neprošla obchodními normami. Rozdalo se 2000 porcí bramboračky, minestrone a indické polévky. Tento projekt byl úspěšným završením „Paběrkování“. (Zachraň jídlo, 2015b)

Příloha 6: Cíle udržitelného rozvoje

Loga všech Cílů udržitelného rozvoje OSN

Zdroj: (OSN, n. d.)

SDG 2: Vymýtit hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat udržitelné zemědělství

OSN si uvědomuje závažnost situace v rozvojových zemích, jelikož právě tam žije převážná většina hladovějících lidí.

Cílem je odstranit podvýživu a to s pomocí lepších sociálních programů, hlavně pro děti, matky a starší osoby. Důležité také je zvýšit zemědělskou produkci a příjmy drobných farmářů, přičemž by se mělo pamatovat na životní prostředí a pečovat o biologickou rozmanitost.

S hladem úzce souvisí nedostatek vody. Proto by se mělo předcházet suchu. Pro stabilní zemědělskou produkci je také důležité předcházet záplavám a jiným přírodním pohromám. Při zemědělské produkci se musí chránit rozmanitost plodin a hospodářských zvířat. (OSN, 2015)

Jako každý Cíl udržitelného rozvoje je i tento Cíl rozdělen do několika podkategorií.

2.1 Do roku 2030 vymýtit hlad a zajistit přístup ke stravě všem lidem. Strava musí být výživná, dostačující, bezpečná a hlavně dostupná po celý rok, zejména chudým a ohroženým, včetně malých dětí.

2.2 Do roku 2030 odstranit všechny formy podvýživy.

2.3 Zdvojnásobit zemědělskou produktivitu do roku 2030 a příjmy malých zemědělců, zejména původních obyvatel, rodinných farmářů apod.

2.4 Do roku 2030 zajistit systémy udržitelné výroby potravin a odolné zemědělské postupy.

2.5 Do roku 2020 zajistit zachování genetické rozmanitosti osiv, pěstovaných plodin a zvířat. A to i s pomocí semenných a rostlinných bank.

2.a Zvýšit investice do venkovské infrastruktury, zemědělského výzkumu a do vývoje technologií, včetně zmiňovaných genových a rostlinných bank.

2.b Předcházet obchodním omezením na globálním zemědělském trhu.

2.c Přijmout opatření k zajištění řádného fungování trhu potravinářských komodit a usnadnit včasný přístup k informacím o trhu, včetně informací o potravinových rezervách, s cílem přispět k omezení extrémní míry kolísání cen potravin. (OSN, n. d.)

SDG 12: Zajistit udržitelnou spotřebu a výrobu

OSN si uvědomuje, že stav, kdy lidstvo vyplývá třetinu všech vyprodukovaných potravin, není dlouhodobě ušnosný. Proto je důležité zastavit plýtvání potravinami a snížit produkci odpadů. (OSN, 2015)

Tento Cíl má samozřejmě také několik podkategorií, ale s problematikou plýtvání potravinami přímo souvisí jen některé, které jsou vyjmenovány níže.

12.1 Uplatňovat programy pro udržitelnou spotřebu a výrobu se zapojením všech států. Kdy v čele stojí rozvinuté státy.

12.2 Do roku 2030 dosáhnout udržitelného hospodaření s přírodními zdroji.

12.3 Tento Cíl je velice důležitý, jelikož jeho úkolem je snížit v přepočtu na hlavu na polovinu globální plýtvání potravinami. A to jako na maloobchodní, tak na spotřebitelské úrovni. A snížit ztráty potravin v celém výrobním, zásobovacím a posklizňovém procesu.

12.6 Podporovat podniky, zejména globální společnosti, aby přijaly udržitelné postupy a začlenily udržitelnost do svých postupů.

12. a Podporovat rozvojové země, aby posílily své vědecké a technologické kapacity, a přešly tak k udržitelnějším způsobu výroby a spotřeby. (OSN, n. d.)

Příloha 7: Seznam členů FEBA

Země	Členem od	Zástupce
Belgie	1986	Fédération Belge des Banques Alimentaires*
Bulharsko	2013	Bulgarian Food Bank
Česká republika	2006	Česká federace potravinových bank
Dánsko	2012	Foedevare Banken
Estonsko	2012	Toidupank
Francie	1986	Fédération française des Banques Alimentaires
Řecko	1996	Food Bank Greece
Maďarsko	2005	Magyar Elelmiszerbank Egyesület
Irsko	1994	Crosscare Food Bank
Itálie	1989	Fondazione Banco Alimentare Onlus
Litva	2009	Maisto Bankas
Lucembursko	2001	Banque Alimentaire Luxembourg
Nizozemsko	2004	Vereniging van Nederlandse Voedselbanken
Norsko	2014	Matsentralen – Food Bank Norway
Polsko	1994	Federacja Polskich Bankow Zywnosci
Portugalsko	1992	Federação Portuguesa dos Bancos Alimentares
Srbsko	2009	Banka Hrane
Slovensko	2006	Potravinová banka Slovenska
Španělsko	1988	Federacion Espanola de Bancos de Alimentos
Švýcarsko	2011	Partage
Ukrajina	2013	Kiev City Charity Foundation Food Bank
Velká Británie	2007	FareShare

Zdroj: vlastní zpracování dle www.eurofoodbank.eu

Příloha 8: Dotazník pro potravinové banky

Potravinové banky v podmínkách České republiky

1. Jaký je počet stálých zaměstnanců v potravinové bance?

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ Jiný počet zaměstnanců: _____

2. Jaké jsou jejich pracovní pozice a úvazky?

Například: skladník 0,6; předseda 1; fundraiser 0,2

3. Máte v potravinové bance i nějaké dobrovolníky, kteří Vám pomáhají? Pokud ano, jedná se o jednorázovou či pravidelnou činnost?

Například: v potravinových bankách dobrovolníci přímo nepracují, pomáhají jen při potravinových sbírkách

4. Kolik máte v současné době odběratelů? Prosím o vypsání těchto dodavatelů a případně strukturu klientů, pro které potravinová pomoc plyne.

Počet odběratelů: _____

Odběratelé:

5. Jací jsou vaši největší odběratelé?

Uveďte prosím odběratelské organizace, které odebírají největší množství potravin.

6. Jaký byl objem přerozdělených potravin za rok 2014?

Vyplňte pouze v případě, pokud byla Vaše potravinová banka v provozu po celý rok 2014.

7. Máte nějaké stálé donátory potravin? Kteří to jsou?

8. Darují Vám potraviny i nepodnikatelé, tzn. obyčejní lidé?

- ☐ ano
☐ ne

9. Pokud ano, jaký podíl mají tyto potraviny na celkových darovaných potravinách?

10. Darují Vám své přebytky zemědělci?

- ☐ ano
☐ ne

11. Pokud ano, jaký podíl mají tyto zemědělské plodiny na celkovém objemu?

12. Spolupracujete s akcí Paběrkování? (<http://zachranjidlo.cz/paberkovani>)

- ☐ ano
objem získaných zemědělských plodin: _____
☐ ne

13. Spolupracujete s Národní potravinovou sbírkou?

- ☐ ano
☐ ne

14. Pokud jste se v minulých letech zúčastnili Národní potravinové sbírky, uveďte prosím objem obdržených potravin za rok 2014:

15. Pokud jste se zúčastnili Národní potravinové sbírky v roce 2015, uveďte prosím nejen celkový objem těchto potravin, ale i objem v jednotlivých řetězcích ve vašem kraji.

Např. Kaufland Pelhřimov 552 kg, Penny České Budějovice 236 kg

16. Jaký by byl ideální stav darovaných potravin, aby byla uspokojena poptávka ze strany Vašich odběratelských organizací?

17. Nastala pro Vaši potravinovou banku změna po zavedení nulového DPH na darované potraviny?

Pokud již v této době potravinová banka existovala.

18. Myslíte si, že počet potravinových bank je v České republice dostačující? Jaký by byl ideální stav? Kde potravinová banka nejvíce chybí?

19. Spolupracujete s ostatními potravinovými bankami? Se kterou nejvíce? V čem spočívá tato spolupráce?

20. Využíváte pro komunikaci s veřejností webové stránky nebo facebook?

Můžete zvolit obě možnosti. Za vlastní webové stránky se nepovažuje webová stránka České federace potravinových bank.

- ☐ facebook
- ☐ webové stránky

21. Využíváte vlastní logo?

Za vlastní logo se nepovažuje společné logo České federace potravinových bank.

- ☐ ano
- ☐ ne

Příloha 9: Pracovní pozice a jejich úvazky v potravinových bankách

Kraj	Pracovní pozice	Úvazek
Pardubický	manažer	100 %
Jihomoravský	skladník	Dohoda o provedení práce
	účetní	Dohoda o provedení práce
Ústecký	manažerka	100 %
	skladník	60 %
	skladník	35 %
	personalistka	25 %
Královéhradecký	skladník	50 %
	účetní	Dohoda o provedení práce
Plzeňský	administrativní pracovník	100 %
Zlínský	koordinátor	100 %
Moravskoslezský	manažer	100 %
Karlovarský	ředitel	30 %
	skladník	Dohoda o provedení práce
Liberecký	skladník	100 %
	manažer	50 %
Praha	skladník	100 %
	skladník	100 %
	skladník	100 %
	předsedkyně	100%
	místopředsedkyně	100 %
Vysočina	administrativní pracovnice	75 %
	předseda	100 %

Příloha 10: Přehled odběratelských organizací Potravinové banky v Ústeckém kraji

- *Domov pro seniory Orlická a Azylový dům pro matky s dětmi, Ústí nad Labem*
- *Fond Ohrožených Děti - Klokánek: Teplice, Dubí, Ústí nad Labem*
- *Diakonie ČCE, Litoměřice*
- *White Light, z. s., Ústí nad Labem*
Pomoc lidem se závislostmi prostřednictvím ambulantní i pobytové péče.
- *Dětský domov a školní jídelna, Litoměřice*
- *Komunitní centrum pro děti Duhovka, z. s.*
- *Sdružení Romano Jasnica*
Poskytování sociálních služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením.
- *Naděje: Litoměřice, Lovosice, Roudnice nad Labem, Klášterec nad Ohří*
- *CEDR, o. s., Krásná Lípa*
Provozovatel azylového domu.
- *Oblastní charita Česká Kamenice*
Je například provozovatelem domova se zvláštním režimem pro starší lidi trpící duševní nemocí nebo zdravotním postižením, denního centra pro lidi bez domova s nízkým nebo žádným příjmem, a chráněného bydlení pro osoby se zdravotním postižením nebo s chronickým duševním onemocněním.
- *Farní charita Roudnice nad Labem*
Provozuje azylový dům pro ženy a matky s dětmi a pečovatelskou službu pro seniory a invalidní důchodce.
- *Centrum sociálních služeb, Děčín*
Provozuje domov pro seniory, domov se zvláštním režimem pro osoby s chronickým duševním onemocněním, chráněné bydlení pro osoby s mentálním postižením, azylový dům pro muže a matky s dětmi, noclehárnu pro lidi bez domova a pečovatelskou službu.
- *Světlo, o.s., Kadaň*
Zabývá se prevencí drogových závislostí.
- *Dětský domov a školní jídelna, Tachlov*
- *Most k naději, o.s. Most*
Provozovatel centra pro osoby ohrožené drogovou závislostí.

- *Drug Out klub, o.s. Ústí nad Labem*
Provozovatel kontaktního centra pro drogově závislé.
- *Dům romské kultury, o.p.s. Most - Rudolice*
- *Oblastní charita Chomutov*
- *Dětský domov a školní jídelna + Střekováček Ústí nad Labem Střekov*
- *Římskokatolická farnost Liběšice u Žatce*
- *Spirála, z. s. Ústí nad Labem*
Provozovatel centra krizové intervence, například pro matky s dětmi, které se ocitly na ulici nebo pro oběti domácího násilí.
- *ČČK - Kontaktní Centrum Litoměřice*
Poskytuje pomoc pro drogově závislé.

Příloha 11: Certifikát za účast na Národní potravinové sbírce

Česká Federace potravinových bank

Potravinová banka Vysočina, z.s.
Barborka 1191, Ledeč nad Sázavou

jako koordinátor uděluje

CERTIFIKÁT

Kristýně ŠKABRADOVÉ

nar. 24.3.1994

za účast na akci

NÁRODNÍ POTRAVINOVÁ SBÍRKA 2015

Světlá nad Sázavou, supermarket Penny, Zámecká 1116, Světlá nad Sázavou 21. 11. 2015

Miroslav Krajcigr, předseda Potravinové banky Vysočina, z.s.

Potravinová banka Vysočina, z.s.
Barborka 1191
584 01 Ledeč nad Sázavou
IČ: 014 43 658 tel.: 730 177 731

Národní potravinovou sbírku 2015 podporují

Organizátoři: Byznys pro společnost ve spolupráci s Armádou spásy a Federací potravinových bank

Strategičtí partneři: Albert, dm, Globus, Kaufland, Makro, Penny Market, Tesco, Carrier

Partneři: Raben Logistics Czech, Mars, Rohlik.cz, Sodexo, Sodexo Benefits, Unilever

S podporou: Ministerstvo zemědělství, MČ Praha 7, Mateřská škola Uranie, ZŠ Letohradská P7

Hlavní mediální partner: Český rozhlas Mediální partneři: DeadLineMedia, Loosers, MilujemeJidlo.cz, My89.cz

www.potravinypomahaji.cz

Příloha 12: Fotografie z Národní potravinové sbírky

Nákupní košík po jedné hodině konání NPS

Zdroj: vlastní pozorování

Náš tým v typických zástěrách s logem projektu

Zdroj: vlastní pozorování

Část vybraných potravin na NPS ve skladu Potravinové banky Vysočina

Zdroj: vlastní pozorování

Příloha 13: Zápis z ustanovující schůze Potravinové banky Jihočeského kraje

Spolek Potravinová banka Jihočeského kraje, z. s.

Zápis z ustavující schůze Spolku

Datum a místo konání ustavující schůze: 19. 1. 2016 v Českých Budějovicích

Svolavatel:

Přípravný výbor ve složení:

Mgr. Veronika Láchová

Kristýna Škabradová

Přítomni:

viz Listina přítomných

Program:

1. Zahájení, vyplnění a ověření Listiny přítomných
2. Schválení programu
3. Schválení stanov Spolku
4. Volba předsednictva a Předsedy Spolku
5. Zpráva o dosavadní činnosti Přípravného výboru
6. Založení bankovního účtu a kdo s ním bude disponovat
7. Stanovení výše členských příspěvků
8. Úkoly
9. Závěr

Průběh jednání:

1. Zahájení, vyplnění a ověření Listiny přítomných

Schůzi zahájila V. Láchová. Všichni přítomní se zapsali do Listiny přítomných.

2. Vyplnění programu

Usnesení 1.: Přítomní schválili program navržený V. Láchovou.

PRO	PROTI	ZDRŽELI SE
4	0	0

3. Schválení stanov Spolku

Přítomní se seznámili se Stanovami připravenými svolavatelem.

Usnesení 2: Přítomní schválili stanovy Spolku

PRO	PROTI	ZDRŽELI SE
4	0	0

Předpokládáme, že kontrolní komise bude zřízena dodatkem stanov při navýšení počtu členů spolku nad 10.

4. Volba předsednictva a předsedy Spolku

Do předsednictva spolku se rozhodli kandidovat tyto členové:

Mgr. Veronika Láchová

Ing. Irena Lavická

Ing. Pavla Skrbková

Usnesení 3: Přítomní zvolili kandidáty do předsednictva spolku.

Členové předsednictva spolku jsou:

Mgr. Veronika Láchová

Ing. Irena Lavická

Ing. Pavla Skrbková

Na předsedu Spolku se rozhodla kandidovat Veronika Láchová. Přítomní mezi sebou zvolili předsedu Spolku.

Usnesení 4: Přítomní zvolili předsedou Spolku Veroniku Láchovou.

PRO	PROTI	ZDRŽELI SE
4	0	0

6. Zpráva o dosavadní činnosti Přípravného výboru

Přípravný výbor se v předchozím období zabýval hlavně tvorbou Stanov.

7. Založení bankovního účtu a kdo s ním bude disponovat

Předseda spolku bude vykonávat zároveň funkci statutárního zástupce a pokladníka. Předseda Spolku založí ihned po přidělení IČ bankovní účet. Při výběru banky upřednostní tu, která nabídne služby bez poplatků, a zohlední umístění pobočky. Bankovním účtem bude disponovat předseda spolku.

V případě nepřítomnosti předsedy zastupuje jeden z členů předsednictva.

8. Stanovení výše členských příspěvků

Předsedou Spolku byla navržena výše členského a odběratelského příspěvku v této době:

2000,- pro právnické osoby

2000,- nebo 100 dobrovolnických hodin ročně potvrzených písemně předsedou spolku pro fyzické osoby a právnické organizace, které nebudou odběrateli z PB

Členský a odběratelský příspěvek se stanovuje na jeden kalendářní rok s platbou předem. V případě ukončení členství nebo ukončení odběratelské smlouvy se vrací organizaci poměrná měsíční část / dvanáctiny.

Další finanční příspěvky nad rámec těchto částek nejsou omezeny.

Usnesení 5: Přítomní schválili členské příspěvky v navrhované výši.

PRO	PROTI	ZDRŽELI SE
4	0	0

9. Úkoly

Předseda výboru zajistí neprodleně zápis Spolku do spolkového rejstříku k místně příslušnému rejstříkovému soudu

Předseda spolku založí bankovní účet Spolku.

10. Závěr

V.Láchová poděkovala přítomným za účast a ustavující schůzi Spolku ukončila.

Zapsala Kristýna Škabradová

Datum a podpis: 19. 1. 2016

Zkontrolovala Mgr. Veronika Láchová

Datum a podpis: 19. 1. 2016

Zápis ověřila Ing. Pavla Skrbková

Datum a podpis: 19. 1. 2016

Zdroj: vlastní zpracování¹⁶

¹⁶ originál s podpisy dostupný na <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=42642275&subjektId=925793&spis=1016557>

Příloha 14: Potvrzení o členství v České federaci potravinových bank

ČESKÁ FEDERACE POTRAVINOVÝCH BANK

se sídlem K Brance 11/19e, 155 00 Praha
IČO 712 51 847
zapsaná ve spolkovém rejstříku vedeném Městským soudem v Praze,
oddíl L, vložka 5860

vydává

OSVĚDČENÍ O ČLENSTVÍ

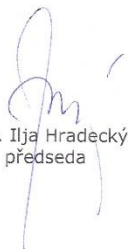
organizaci

Potravinová banka v Jihočeském kraji, z.s.

se sídlem Riegrova 1756/51, 370 01 České Budějovice
IČO 048 28 691
zapsaná ve spolkovém rejstříku, vedeném Krajským soudem v Českých Budějovicích,
oddíl L, vložka 6955

Toto Osvědčení o členství se vydává v souladu s Informací GŘ k uplatnění DPH
při darování zboží do potravinových bank, č.j. 59193/14/7100-20116-011695,
ze dne 15. prosince 2014

Toto osvědčení platí pro rok 2016

Mgr. Ilja Hradecký
předseda